

művelődés

közművelődési havilap

melléklet • 2023 • 4

2023 erdélyi díjazottai

művelődés

közművelődési havilap

Szerkesztőségi tanács:

Egyed Ákos
Kása Zoltán
Péter István
Pozsony Ferenc
Széman Péter

A szerkesztőség:

Benkő Levente (főszerkesztő)
Balla Sándor
Demeter Zsuzsanna
Péter János
Rostás-Péter Emese

Postacím:

400183 Cluj-Napoca,
str. Gheorghe Lazăr nr. 30.,
Of. op. 1. Cluj, C. P. 123
tel/fax: +40 264 434 110
honlap: www.muvelodes.net
e-mail: szerkesztoseg@muvelodes.net,
muvelodes@yahoo.com
Bankszámlaszám: Redacția Művelődés
RO57TREZ21621G335000XXXX
Adószám: 9549909

ISSN 2457-5305

A Művelődés folyóirat a Kolozs Megyei
Tanács támogatásával jelenik meg
Revista „Művelődés” apare
sub egida Consiliului Județean Cluj

A melléklet támogatói:

Communitas Alapítvány
Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

A Művelődés folyóirat ingyenes melléklete.
Supliment gratuit al revistei culturale
„Művelődés”.

Tartalom

Benkő Levente: Szent Stefánia méltatása	3
Dáné Tibor Kálmán: Dávid Gyula méltatása	4
Dáné Tibor Kálmán: Fejes Ildikó méltatása. „Fejlődni és fejleszteni”.	6
Kovács Levente: Szélyes Ferenc méltatása	7
Kinda István: Sári Zsolt méltatása	9
Szűcs László: Tóth István méltatása	10
Molnár Szabolcs: Sára Ferenc és Varga Zsuzsanna méltatása	11
Berekméri Katalin: Varga Balázs méltatása	12
Brendus Réka: Potápi Árpád János méltatása	12
Nagy Károly: Hristea Erika méltatása	13
Bartis Edit: Köllő Enikő méltatása	14
Lázár Anna: Czákó Gabriella méltatása	15
Köllő Kata: Tokai Andrea méltatása	16
Benkő Levente: Csinta Samu méltatása	17
Vargha Mihály: Erőss István méltatása	18
Kulcsár Gabriella: Benkő András méltatása	21
Adorjáni Júlia Katalin: Kőszegi Ferenc méltatása	22
Potyó István: Fábián Apolka méltatása	23
Sipos Zoltán: Szántó Kinga méltatása	24
Köllő Ferenc: Szopos Zoltán méltatása	25
Csákány Csilla: Brugós Anikó laudációja	25
Major László: Simó Zsuzsa méltatása	26
Mirk Szidónia-Kata: Magyar Zoltán méltatása	28
Zsidó Ferenc: Alulnézeti korszakábrázoló. Káli István Székelyföld-díjához	29
Mirk Szidónia-Kata: Bartha György posztumusz laudációja.	30
Fekete Vince: A laudáció. Háty János ürügyén	30
Fekete Vince: Akcentus. Laudáció helyett, Demeter Arnoldnak	32
Dimény János: Lőrincz Sándor méltatása	33
Vida János Antal: Iván József méltatása	34
Szilágyi Krisztina: Szekeres Enikő méltatása	35
Kovács Lehel István – Veres Emese Gyöngyvér: A 100 éves Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház méltatása	36
Magdó István: A Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub méltatása	37
Bencze Mihály: Kalmár Ferenc András méltatása	38
Bencze Mihály: Petrás Mária méltatása	40
Bencze Mihály: Szili Katalin méltatása	41

A címlapon a Kincses Kolozsvárért Díj, melyet 2023-ban Dávid Gyula irodalomtörténész vehetett át. Biró István felvétele. A hátsó borítón a 2023-as Zajzoni Rab István-díj kitüntettjei.

Médiapartnerek:

www.szabadsag.ro
Szabadság

paprika rádió
csíbjúk Kolozsvárt

Nyomdai előkészítés:

IDEA PLUS – Kolozsvár
Lapterv: Kőnczey Elemér
Műszaki szerkesztés: Nagy Andrea

Nyomdai munkálatok:

IDEA nyomda – Kolozsvár
Igazgató: Nagy Péter

Benkő Levente | SZENTES STEFÁNIA méltatása

Hölgyeim és uraim!
Valamikor a hetvenes évek elején, pontosabban az 1972. évi labdarúgó Európa-bajnokság brüsszeli négyes döntő tornája idején volt, amikor a Fekete-tenger partjáról hazaúton áldott emlékű édesapánk azt mondta, hogy ha már nyár és szabadság, tegyünk egy kitérőt, s látogassuk meg a besztercei testvéreket.

Valahol Medgidia – gondolta a fene, hogy alig tíz éven belül katonaként pont ott fogom szolgálni a hazát és építeni a Duna–Fekete-tenger csatornát; s dézsmálni a borászati szocialista vállalat szőlőjét... –, szóval Medgidia után egy jobb-kanyarral észak felé vettük az irányt.

Mi, gyermekek roppant élveztük az utat, amely valósággal megkoronázta pár napi önfeledt pancsolásunkat – s meg is babonázott egy kicsit. Mert szép a mi Erdélyünk, ejjsze ennél is szebb a mi Székelyföldünk, s benne a mi Erdővidékünk, de azért Moldva legalább annyira varázslatos, még akkor is, ha egy kicsit más.

Élvezettel néztük, bámultuk a tájat, a hegyeket, a völgyeket, a falvakat, a takaros kicsi házakat, megállapítottuk, hogy errefelé egy cseppet másabbul építkeznek, öltözködnek, s másabbul beszélnek.

Egy-két helyen meg-megálltunk, s mivel akkoriban még nem létezett sem okostelefon, sem dzsépészé, más szóval semmiféle kütyü, hát a tájékozódást úgy oldottuk meg, hogy: Adjon Isten jónapot! s Bună ziua!, Erre van-e az arra? S az ember vagy az asszony mondta, hogy: „Da, da, mergeți tot așa, 'nainte!” S akkor Isten-Isten, Doamne ajută!

Aztán egy helyen egy mai magamkorú ember úgy válaszolt volt az adjon Istenre, hogy: „Fogadjisten!” Magyarul. Vagyis olyan érdekesmagyarul. S miután meghányták-vetették a dolgokat, meg az irányt, a mai magamkorú ember azzal fogott kezét apánkkal, hogy: „Szegéjje a Jóiszten, s ha még erre járnak, hozzának ábecsedárt!”

Évek teltek. Azóta vittünk és küldtünk arrafelé ábecsedárt, másmilyen szellemi táplálékot. Élelmet, ruhát és pénzt is, amikor a Szeret majdnem elvitte az egész Külsőrekecsint. És a szomszédos falvakat.

Azóta is mindig eszembe jut az a hetvenes évekbeli, fűróvállalatnál dolgozó

Szentes Stefánia.
Demeter Zsuzsanna felvétele

fiatal munkás, aki az erdőn felkészkedett áldott emlékű nagybátyám rönkös kocsijára, és Középjátsán a vegyesbolt előtt egyszer csak így szól: „Álizza meg, álizza meg!” Vagyis hogy álljon meg, mert bemenne vásárolni ezt-azt.

S mindig eszembe jut Catarina Feer, vagyis Fehér Katalin, akit a kilencvenes évek derekán a bákói bíróság azért cibált, mert saját házában, azaz saját otthonában magyarul merészelt tanítani a gyermekeket.

És amíg élek, sohasem felejttem el, amikor Erőss Péterék falujában, Pusztinában a leányok egyszer csak rázendítettek, hogy: „Van borom, pálinkám es, ihahahaha haj / S egy kékszemű lányom es, ihahaha haj / Jaj, jaj, libabőr, jajaj, jajaj, / Tátim hozta Klézséből, jajaj libabőr...” Az a gyönyörűen csengő ének, azok a gyönyörű gyermekek, azok a gyönyörű lelkek... nincs szavam elmondani azt az érzést.

Hölgyeim és uraim!

Elnézésüket kérem, hogy ezzel a kissé hosszúra és kissé személyesre eresztett bevezetővel traktáltam önöket. Csak azt szerettem volna érzékeltetni, hogy ilyenkor mit érez az ember. Mert én az ilyen életes dolgokat szeretem.

És még csak azt akartam jelezni, hogy idei díjazottunk arról a vidékről való. Az egyik szomszéd faluból. Abból, amelyet a madéfalvi veszedelem után

az osztrák császári önkény elől a Kárpátoktól keletre menekülő/telepedő, új hazát keresni kénytelen székelyek alapítottak. Amelynek két fő utcája közül az egyik máig Gyergyó s a másik Csík névre hallgat. Kell-e ennél egyszerűbb és szebb kötődés a gyökerekhez?

Idei díjazottunk abból a faluból jön, ahol az 1950-es évek mindössze két tanévét kivéve egy másik fajta önkény miatt soha nem volt, mert nem lehetett magyar nyelvű oktatás – intézményes keretek között legalábbis. És ahonnan idei díjazottunk mégis elindult. Előbb Csíkba, vissza ősei földjére, hogy ősei nyelvén tanuljon. S onnan fel, ide, Kolozsvárra, hogy esment ősei nyelvén tanuljon – tovább.

Magamfajta szerkesztő embert ritkán ér(t) olyan kellemes meglepetés, mint amikor első írása a moldvai Magyar Házakról postaládánkba megérkezett. Aztán a második a moldvai népviseletről. Aztán a harmadik a minapi, kolozsvári táncháztalálkozóóról, igaz, hogy utóbbi a *Szabadság* egyetemista hasábjain, de nem baj; fő, hogy dolgozzon – teszem hozzá Benedek Elekkel.

Díjazottunkról a világhálón vagy életrajz-lexikonokban hiába keresünk szócikket. Hiszen igen-igen fiatal. Anynyit tudunk róla, hogy népes családból érkezett. És tehetséges. És a BBTE Politikatudományok, Közigazgatás és Kommunikáció Kar Újságíró szakának diákja. És másodéves. És hogy a Jóisten gyönyörű hanggal áldotta meg. És íráskészséggel is, természetesen. És akarattal, hogy jó tanáraitól sok jót tanuljon. S hogy egyazon nyelven írjunk, beszéljünk és énekeljünk. Kell-e ennél egyszerűbb és szebb kötődés a gyökerekhez?

Nem tudom, hogy mindezek után önök sejtik-e, kiről van szó, s hogy díjazottunk magára ismert-e. Ha nem, akkor elárulom:

A Művelődés-díj idei kitüntetettje: Szentes Stefánia!

A fentebb idézett népdal sorával élve: „Édes vérem, testvérem”, kedves Stefánia! Legyen az utad, a pályád, az életed hosszú és szép! És örömteli!

Remélem, nem veszed rossz néven, ha ugyanúgy köszöntelek, mint engem köszöntött egyszer egy református lelkipásztor: Áldjon meg téged az Úr!

(Elhangzott a díj átadó ünnepségén, a kolozsvári Györkös Mátyi Albert Emlékházban, 2023. december 14-én.)

Dáné Tibor Kálmán | **DÁVID GYULA** méltatása

„Kortalan ember” – ezzel a rövid mondattal jellemezte Dávid Gyulát egyik volt Kriterion-szerkesztőségbeli munkatársa a 80. születésnapjára kiadott, *Önzetlen pulpitus* című köszöntőkötetben. Talán ő lenne az életelixír őrzője? Ez csak azért is nehezen hihető, mert ha így lenne, akkor – ismerve nagylelkűségét – már rég szétosztotta volna egykori pályatársai, barátai között, akikkel most együtt ünnepelné ezt a nevezetes napot. Ám a hosszú élet hatalmas élettapasztalattal, bölcsességgel jár, melyekből szívesen juttat a mai ünnepeltünk mindazoknak, akiknek sikerül szellemi holdudvarába kerülni. S ebben a hatalmas élettapasztalatban benne van a nem éppen dicsőséges 20. század közel háromnegyede, és immár a huszonharmadik év az ezredforduló utáni évszázadunkból is. Summázva az éveket, az emberi élet léptékével mérve nagyon tekintélyes életkor ez, és mindannyian tudjuk, hogy ez idő alatt biza a történelem kereké is nagyot lódult velünk, különösen itt, Közép-Kelet-Európában. A múlt század közepén lezárult második világhévízt követően térségünkre ráborult a vörös diktatúra, melynek lélek- és eszmeromboló hatásai több mint negyven évig tartottak. Bár harmincnégy éve egy új korszak köszöntött ránk, a kommunista diktatúra szelleme még időnként kísért térségünkben.

A fiatal, pályakezdő Dávid Gyulának volt alkalma megismerni a szó szoros értelmében vett mélységében azt a fékevesztett világot. Mint a Bolyai Tudományegyetem magyar tanszékének fiatal, fényes jövő előtt álló tanársegédjét, koholt politikai vádak alapján több társával együtt bebörtönözték, hogy az 1956-os magyarországi forradalom leverése után a hatalom példát statuáljon az erdélyi magyarságnak. A börtönévek után rövid ideig kétkézi munkásként dolgozott, hogy aztán hatalmas irodalmi felkészültségét a köz szolgálatába állítsa, hisz évtizedekig a Kriterion Könyvkiadó kolozsvári fiókszerkesztőségének szerkesztője, majd vezetője, értelmi irányítója lett. Egy olyan könyvkiadói műhelyt hozott létre a kincses városban, mely a kultúrát nem igazán pártoló politikai környezetben a könyvszerkesztést mint szakmát a legmagasabb rangra emelte, méltó módon képviselve itt, Erdély fővárosában a

Dávid Gyula felszólalt a díjátadó ünnepségen. Kép: Kolozsvári Magyar Napok

bukaresti irányítás alatt álló hazai kiadói könyvkiadónk szellemiségét. Dávid Gyula megkerülhetetlen személyisége lett – és mind a mai napig az is maradt – az erdélyi magyar irodalomtörténet tudományának, gondoljunk csak a nemrég harmadik kiadásban megjelent, Mikó Imre egykori szerkesztőtársával közösen írt, nagy sikerű *Petőfi Erdélyben* című kötetre.

Nem sokkal az 1989 karácsonyán bekövetkezett nagy politikai fellelegzés, rendszerváltás után Dávid Gyulát is elérte a jól megérdemelt nyugállomány, de szó sem volt arról, hogy visszavonult volna a közügyektől. Életének és szellemi munkásságának egy új korszaka következett. Megértve az idők szavát, irányítása alatt többedmagával létrehozta a Polis Könyvkiadót, mint gazdasági vállalkozást, kezdetben azzal a nem titkolt szándékkal, hogy később segítségére legyen a rövidesen privatizálni kényszerülő Kriterion Könyvkiadónak. Bár erre nem került sor, Dávid Gyula – széles körű irodalomtörténeti ismereteit felhasználva – olyan, addig elhallgatott, indexen tartott irodalmi gyöngyszemeket jelentetett meg a Polislánál, a számtalan kortárs szerző mellett, melyek ezt a fiatal könyvműhelyt egycsapásra a hazai magyarság egyik legrangosabb könyvkiadójává emelték. 1991. április 20-án pedig a Brassóban

összesereglett, több mint 180 művelődésszervező, kulturális szakember egyhangúlag választotta meg az ötödik évtizeddel korábban, a kommunista diktatúra által elnémított, s ekkor a Cenk lábánál újraalapított, Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület – rövidebb és ismertebb nevén: EMKE – elnökévé. Hatalmas tenni akarással, nagyívű jövőképpel látott hozzá a hazai magyarság legnagyobb kulturális ernyőszervezetének az igazgatásához, s ebben a munkában ugyancsak lelkes, a szervezéshez nagyon jól értő, pragmatikus társra talált Kötő József személyében, akit az intézmény ügyvezető elnökévé választottak Brassóban. Azonban csakhamar kiderült, hogy az EMKE szükséges társadalmi szerepvállalása a politika és a civil társadalom közé – hogy ne mondjam, szorításába – kényszerítette az ernyőszervezetet, ami aztán az intézmény igazgatásában számtalan gondot, feszültséget okozott. Dávid Gyula pedig mindig a civil társadalom oldaláról közelítette meg az általa vezetett társadalmi egyesület érdekeit, mindig a kultúrát helyezte a politika elé. Végül 1999-ben visszalépett az elnöki tisztségből, az EMKE tiszteletbeli elnöke lett és maradt mind a mai napig. Az elnöksége idején azonban sikerült megalapoznia a kulturális ernyőszervezet tekintélyét

a hazai magyar társadalomban, s tanúsíthatom, hogy mint tiszteletbeli elnök számtalan alkalommal képviselte az intézményt, védte az érdekeit, néha ugyancsak konfliktusos helyzetekben is.

A sors kegyeltjének érzem magam, hogy az elmúlt három évtizedben közeli munkatársa lehettem Dávid Gyulának, különösen az alatt a húsz év alatt, amíg én is az EMKE szolgálatában álltam, különböző tisztségeket viselve. Nem volt könnyű a nyomába lépni, de megtisztelő volt a nyomdokain haladni. Emberi és szellemi nagysága utolérhetetlennek

túnt számomra, ám mindig biztosságot jelentett és jelent a mai napon is, hogy előttem jár, hogy tanácsot lehet kérni tőle ebben az egyre jobban eldzsungelesedő világban. Mert ő mindig nyugodt, kiegyensúlyozott, mértéktartó. Mert őt soha senkiről nem hallottam a gyűlölet hangján szólni. Ha időnként elejtett egy-két mondatot a börtönveiről, még a fogva tartóiról is nyugodt tényszerűséggel tudott beszélni. Talán a fogságban edződött erős életigenlése állította meg testi-lelki-szellemi öregedését.

Kedves Gyula! Isten tartson meg még nagyon sokáig jó egészségben lányod,

fiad, három unokád, hat dédunokád, népes családot és természetesen mindannyiunk örömére. Maradjon meg számodra még nagyon sokáig ez a fickós lendületed, a töretlen munkakedved. Ismerve téged, tudom, hogy szerénységed tiltakozik, de Erdély fővárosa tiszteleg most előtted, amikor átveszed a Kincses Kolozsvár Díjat. Őszinte tisztelettel gratulálok én is!

(Elhangzott 2023. augusztus 14-én, Kolozsváron, a Kolozsvári Magyar Opera nagytermében tartott díjátadó ünnepségen.)

Dávid Gyula 2023. augusztus 14-én, a Kolozsvári Magyar Napok nyitógáláján vette át a Kincses Kolozsvárért Díjat. Rohonyi D. Iván felvétele

és webszerkesztő tanfolyam. 2022 októbertől pedig beindult a KALOT TV, az egyesület Nyithatunk? elnevezésű beszélgetősorozata, melynek adásai szintén megtalálhatóak a honlapon, s amelyekben a kezdeményezők „örök kérdésekre időszerű válaszokat” keresnek a beszélgetések során, őszintén és nyitottan, a program meghívott szakembereivel közösen. Az üzenete ezeknek a műsoroknak az, hogy a hit és a vallás hozzásegíthet minket egy otthonosabb világ megteremtéséhez, még itt, Erdélyben is. Fejes Ildikó is többször meghívottja volt ennek az ugyancsak gondolatébresztő TV-sorozatnak.

Számomra úgy tűnik, hogy Fejes Ildikó sokrétű értelmiségi habitusát tükrözi a KALOT Egyesület nagyon összetett felnőttképző tevékenysége. De egyértelmű, hogy egy sikeres

intézményt csakis jól összehangolt csapatmunkával lehet működtetni. Vagyis mint az egyesület titkárát, irodavezetőjét, az ügyviteli munka koordinátorát, egyszerűen az intézmény húzóemberének, Fejes Ildikónak a tevékenységét – a számtalan, képzéseket irányító kiváló szakembereken, azaz külső munkatársakon kívül – a mai KALOT csíksomlyói intézményének egy ugyancsak lelkes vezetősége, belső munkacsoportja támogatja, mint: Sebastyén Ottó plébános, egyesületi elnök, Bányász László tanár, alelnök, Ábrahám Tünde és Becze Szidónia projektmenedzserek, valamint Székely Kinga PR-munkatárs. Mert ez a csapat a hazai kisebbségi lét körülményei között egy mintaszerű, modellértékű, követésre érdemes intézményt tart fenn, egy olyan felnőttképző tanodát

Csíksomlyón, mely működik immár húsz esztendeje, s amelyből nagyon sok kellene hogy legyen szerte Erdélyországban.

Ezért is megtisztelő számomra, hogy az EMKE idej Balázs Ferenc-díjasának a munkásságát, kitüntetését átvétele alkalmából, én méltathatom. Fejes Ildikónak és a csíksomlyói KALOT Egyesület kiváló munkaközösségének példaértékű tevékenységéhez további sok sikert, számtalan elismerést, munkájukhoz pedig állandó jókedvet kívánok, nemcsak Csíksországon és vidéken, de az egész Erdély magyar közösségének épülésére.

(Az EMKE-díjazottak méltatásai 2023. április 15-én, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet dísztermében tartott ünnepségen hangzottak el.)

EMKE • Bánffy Miklós-díj

Kovács Levente | SZÉLYES FERENC méltatása

Mivel magam is alapfoglalkozásom szerint tanár vagyok, megbocsájtható, ha azzal kezdem, ami a mai napon a legnagyobb örömet szerzi nekem. Gondolom, nagyjából minden tanár akkor érzi, hogy a munkája nem volt hiábavaló, ha a volt diákjai által valamilyen különleges értéknek a létrehozásával találkozik. Ez történik ma itt velem. Szélyes Ferencsel kerekén 50 évvel ezelőtt majdnem egyszerre kezdtük a pályát: ő a színészet, én a színészképzést. Ő a tanterem padjaiban és a kis gyakorlószínpadon, én a katedrán, ha van olyan egyáltalán a színésztanár esetében. Ezzel kezdetét vette egy olyan sorozat az életünkben, amely szinte folytonossá tette kapcsolatainkat. A Szélyes-féle osztály az utolsó volt, amely még a kimondottan magyar nyelvű intézetünkben, a Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben, vagy ahogy sokan máig is mondják: a színin kezdett, és ott szerzett diplomát 1976 júniusában. Szeptemberben, 22 év után vált kétnyelvűvé az egyetem, megalakult a román tagozat. Ez a fordulat már évek óta a levegőben lógott, meghatározta azt az erős hivatástudatot és elkötelezettséget, mely ennek az osztálynak, s köztük

elsősorban Szélyes Ferenc életének vezérfonalaként teljesedett ki. Mindmáig a magyar – és leginkább az erdélyi magyar – színjátszás kitartó szolgálataként határozható meg életének fő iránya. Közös sorsunk további mozzanatait is érinthetem. Az ő osztályában rendezhettem vizsgaelőadásként, Ferivel az egyik főszerepben a kiemelkedően nagy sikert megért Brecht *Egy fő* című darabját, melynek egyik csúcspontjában lett Feri a közönség kedvence. Az iskola végeztével Szatmárra került, egy vásárhelyi származású színészekkel telerakott, vidám, otthonias társulatnál épült be a kőszínházi életbe. Az én első, városunkon kívüli rendezésem (Tauno Yliruusi: *Börtönkarrier*) találkozunk, neki az volt az első szerepe. Szatmári együttműködéseink során jelentős, a pályánkat meghatározó sikerekben volt részünk, s ez jelentős részben Ferinek is köszönhető: Oszip Csehov *Platonov* jában, „ziccer” szerepek a *Hypolit*, a *lakáj* és a *Bubus* című zenés-táncos darabokban, és végül, de nem utolsósorban, az 1989-es fordulathoz köszönhetően a korábban letiltott *Sütő*-darabban a forradalom atmoszféráját megelevenítő Nagelschmidt szerepében (*Egy lócsiszár virágvasárnapja*). A '89-es események igen vészterhes

előzményeihez tartozik Ferinek az a tette, amely az egész magyar színészvilágra hatással volt: a Ceaușescu-féle elnyomás és nemzetiségi politika elleni tiltakozásként a szatmári színház kommunista pártjának vezetősége elé az asztalra vágta párttagsági könyvét, és bejelentette, hogy kilép a pártból. Akkoriban az ilyen gesztus igen szigorú következményekkel járhatott (gondoljunk a hírhedt Duna-csatornánál a kényszerszolgákra, avagy az ahhoz hasonló retorziókra, bebörtönzésekre). A sors alakulása folytán Feri – valamilyen a szerencsének is köszönhetően – ép bőrrel úszta meg a rendszerellenes megnyilvánulást, de a sorozatos zaklatások elől nem térhetett ki.

Rövid idő elteltével újra egymás mellett haladtunk a számunkra kijelölt sors útjain. Marosvásárhelyre szerződött, azaz hazatért, én a változás utáni első előadásaim egyikében Bánffy Miklós Martinovicról szóló, még említésre sem méltatott darabjában a változatosság kedvéért a „rossz fiú”, azaz a császári rendőrség egyik titkos szolgájának szerepét osztottam rá. Ezzel bebizonyította, hogy temérdek, ún. pozitív szerep után a közönségkedvenc színész egy kevésbé ismert alakban is brillírozhatott, akárcsak a későbbiek során a

Szélys Ferenc (jobbról) és Széman Péter EMKE-elnök a díjjal, az EMKE munkatársai körében

talán legjelentősebb alakítása során a *Bolondok táncában* (Birinszkij), amelyben a főszerepet, vagyis a polgármester szerepét játszotta.

Kikerülhetetlen együttműködésünk további fontos állomása a Miháczán általa megálmodott és létrehozott Csúrszínház területén bontakozott ki, amely vezetése alatt a romániai magyar színjátszás, tágabban véve az egész kultúra egyik igen jelentős erődjévé nőtte ki magát. Tág láthatarú igazgatósága, pályázati tevékenysége, az intézmény profiljának pontos irányait meghatározó munkássága következtében a nyárárdmenti tájegység határokra is túlmutató jelentőségével, immáron húszéves múlttal, egy lerombolt, falak és tető nélküli romhalmaz helyén épített színházzal, rengeteg előadással, a színházi és egyéb kulturális területek felvirágoztatásával kiemelkedő jelentőségű részesévé lett kultúránknak. Boldognak és szerencsésnek érzem magam, hogy ebben a gazdag, elkötelezett életben én is részt vehettem.

Még egy területen találkoztak útjaink. Tekintve, hogy a színi tanári kara egyrészt elöregedett, másrészt az intézmény nagyarányú gyarapodása miatt is szükségessé vált a tanári kar felújítása. Az intézet akkori vezetése (melyben én is részt vettem) természetesen nem hagyhatta figyelmen kívül azokat a jelentős színészeket (elsősorban volt tanítványainkat), akik pályájuk delelőjén alkalmassá váltak a pedagógiai munkára is. Többek között elsősorban Szélys Ferencre és volt évfolyamtársára, Hunyadi Lászlóra esett a választásunk. Sajnos ígéretesen induló tanári tevékenységük nem tarthatott sokáig. A sokasodó bürokratikus követelmények miatt a kétezres évek elejétől – szinte groteszk módon – a művészeti szakterületeken dolgozó, jelentős alkotók tudományos tevékenységének fontosságát messze jobban értékelték, mint művészi teljesítményeiket. Ezáltal eltorzultak az életpálya lehetőségei. A színésztanárok nem tolongtak azért, hogy doktorátusi babérokra váltsák fel a színpadi deszkák illatát, ezért

sorra lemondtak a pedagógia örömeiről. Más természetű tényezők is közrejátszottak a válságos folyamat kiterjedésében. A marosvásárhelyi színház vezetése egy bizonyos időszakban a fiatalítás tetszetős jelszava mögé húzódva célként határozta meg a 40 év feletti színészek félreállítását. Nem kívánjuk részletezni e stratégia mindent alulmúló jellegét. Ez jelentős színészek eltávolítását idézte elő. Szélys Ferenc is a célkeresztbe került, útra kelt más tájak felé. A Soproni Színház és a budapesti Nemzeti Színház nem tartotta méltóságon alulinak az „elaggott” színészek foglalkoztatását. Ennek köszönhetően termelt még babér több színészünk számára. Szélys Ferenc életéből idézhetjük talán a legkirívóbb példát. Hatvanéves születésnapját és negyvenéves színészi pályafutását megillető rendezvény keretében illett volna (Új-Zélandtól Kanadáig a világon hasonló esetekben megszokott módon) megemlékezni. Természetesen az általa anyaszínházának gondolt marosvásárhelyi Nemzeti Színháznak (vagyis a Tompa Miklós Társulatnak) eszébe sem jutott. A nagyváradi Szigligeti Színház elegáns gesztusként meghívta Szélys Ferencet Dürrenmatt *A nagy Romulus* című darabjának címszerepére. A színész megünneplésére a váradi társulat marosvásárhelyi vendéggátéka alkalmával került sor. (Mondanom sem kell, hogy az akció süket fülekre talált.)

Eljött az idő, hogy az immár 70 éven túlrá cseperedett Feri életéhez, emberi és művészi helytállásához méltó elismerésben részesüljön. Gróf Bánffy Miklós személyiségéhez igencsak közel álló az a pálya, melyet Feri befutott. A tér továbbra is nyitva áll előtte, mert immáron elmondható, hogy nem csak egy város vagy színház mondhatja magának. Élete és munkássága, nemzetépítő és nyelvmegtartó hivatástudata átvészelte a tágabb értelemben vett egyetemes magyar színművészet viharait is. Mindez már véglegessé, megkérdőjelezhetetlenné teszi személyét és életművét.

Kinda István | **SÁRI ZSOLT** méltatása

Az EMKE kuratóriuma a Kri-za János Néprajzi Társaság ajánlására 2023-ban Sári Zsolt néprajzkutatónak, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, ismertebb nevén a skanzen általános főigazgató-helyettesének ítélte a Bányai János-díjat. Sári Zsolt a munkássága és szakmai elkötelezettsége révén egyértelműen érdemes a díjra.

Sári Zsolt Eger térségéből, Szihalom nevű faluból származik. Középiskoláit Egerben végezte, majd 1994 és 1999 között elvégezte a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen a néprajz-politikológia szakot. Közben 1996-ban csere-diák volt a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, ahol máig tartó barátságokat kötött.

1997-ben, még egyetemistaként kezdett dolgozni a szolnoki Damjanich János Múzeumban, majd beiratkozott a debreceni néprajz tanszék doktori iskolájába. Munkabírása, elkötelezettsége hamar felkeltette a szakma figyelmét. 2001-ben már a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum ajánlott muzeológusi állást számára.

Magyarország legnagyobb szabadtéri múzeumában – mely mára Sári Zsolt munkásságát is magába ötvözve Európa egyik legnagyobb skanzenjévé vált – szakmai munkássága és karrierje lendületesen kibontakozott. Bő két évtized alatt végigjárta a szakmai ranglétrát, megismerve a múzeumi világot az alapokat jelentő gyűjteményektől a nemzetközi múzeumszakmai stratégiaalkotásig. Muzeológus, tudományos titkár, nemzetközi projektek vezetője, tudományos igazgató, később tudományos és ismeretátadási igazgató, majd 2016 óta általános főigazgató-helyettes.

A skanzenben betöltött felelős pozíciója mellett az ICOM Magyarország, azaz a Nemzetközi Múzeumi Tanács Magyarországi Nemzeti Bizottságának az elnöke és az Európai Szabadtéri Múzeumok Szövetségének az alelnöke.

Sári Zsolt egyetemistaként még menekült attól a gondolattól, hogy múzeumban dolgozzon. Az 1990-es évek múzeumi kiállításai ugyanis még többnyire magukon hordozták a népi kultúra nosztalgiával átitatott, steril bemutatásának törekvését, mely a felgyorsuló, dinamikus fejlődő tudományközi és vizuális kommunikációs kontextusban egyre elavultabbnak hatott, nem találva a közös hangot a fiatal

nemzedékekkel. Sári Zsolt abban az intézményben vállalt egyre fontosabb szerepet, mely a magyar muzeológiában szükségszerűen bekövetkező reformtörekvések zászlóshajója kívánt lenni.

Az elmúlt évek során olyan kiállításokat álmodott meg és hozott létre, melyek a múzeumi szakma kortárs szintre emelését segítették elő. Máig bevallottan kedvenc módszere az ismeretátadásra a kiállítások létrehozása – az alapötlet megszületésétől kezdve egészen a kiállítás lebontásáig. Kedveli a tevékenység sokrétűségét, melyben vannak olyan fázisok, melyek magányos munkával telnek, míg máskor igazi csapatmunkára, közös gondolkodásra van szükség. Törekszik arra, hogy a gyűjteményből olyan tárgyakat válogasson be, melyek történeteket hordoznak magukban – így teremtvé kapcsolatot a tudomány, a megélt történelem és a látogatók között. A 2013-ban létrehozott *Típusbútor – A falusi lakáskultúra 1945–1980 között* című nagy sikerű kiállítását Szentendre, Nagykőrös és Nyíregyháza után a csíkszeredai Csíki Székely Múzeum is meghívta.

Erdélyt érintő legnagyobb vállalkozása a skanzenben 2022-ben megnyílt *Erdély* épületegyüttes létrehozása, melyben közvetlen kurátori munkát végzett az intézmény főigazgatójával, Cseri Miklóssal és Nagyné Batári Zsuzsanna tudományos és ismeretátadási igazgatóval közösen.

A kiemelt múzeumi projekt keretében a székely falu mellett a székely város is bemutatásra kerül. Az épület kiválasztásánál, kutatásánál és bemutatásánál a szakmai szempont elsődleges volt. Sári Zsolt vallomását idézem: „két városi épület között hezitáltam, az egyik a marosvásárhelyi Hirsch-nyomda volt, a másik pedig a sepsiszentgyörgyi Keresztes-ház. Végül ez utóbbi mellett döntöttem, és ebben legfőbb indokom az volt, hogy úgy éreztem, nem teljesen értem Kós Károly építészetét. Mivel a Keresztes család házáat Kós Károly tervezte, azt gondoltam, így lehetőségem nyílik jobban megismerni az életútját, hogy mit is jelentett az ő munkássága a magyar építészetben. Legalább ugyanennyire fontos nekem, hogy ezáltal egy több évszázados múlttal rendelkező, székely lófő (nemesi) család, az egykori építető és tulajdonos Keresztes család történetét is megismerhettem. A nemesi címüket 1621 decemberében kapták, és a család Budapesten élő leszármazottai tavaly meghívtak a

400. évforduló alkalmából rendezett ünnepségre. Ez is a munkánk érdekességét mutatja: adva van egy épület, amit alapvetően építészeti szempontból választunk ki, és kezdetben talán fogalmunk sincs arról, hogy milyen családtörténet, milyen múlt áll egy-egy ház mögött. De ahogy haladunk előre a kutatásban, kibontakozik ebből egy elképesztően színes és érdekes, 20. századi történet, sőt, tágabb értelemben négyszáz évnyi erdélyi történelem.”

Munkája nyomán a látogatók jelenleg a skanzenben a sepsiszentgyörgyi Kós Károly tervezte ún. Keresztes-ház rekonstrukcióját, benne ügyvédi irodát és lakásenteriót találnak – azt az ott-hont, ahol Bartók Béla megpihent 1924-es, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban tartott koncertje előtt. A téma mindjárt három történet befogadóbarát hangvételű kibontására sarkallta: a Bartók hangvizualizációs kiállítás mellett a lécfalvi Keresztes lófő székely család kalandjai történeti kiállítás, illetve a Kós Károly és Sepsiszentgyörgy című kiállítás is látogatható.

Várjuk a folytatást is: a székelyvársági kutatásai nyomán az Erdély épületegyüttes egy székely magashegyi tanyával fog gyarapodni, melynek keretében az épületkiválasztás, a bontás és az etnográfiai kutatások szintén Sári Zsolt nevéhez kötődnek.

Kutatásainak, képzéseinek tapasztalatait publikációk, előadások, kurzusok, kiállítások és egyetemi oktatási formák keretében értékesíti. 2017-ben a Babeş-Bolyai Tudományegyetem vendégelőadója volt Kolozsváron, 2022-ben a Pozsony Ferenc által Zabolán szervezett Fiatal Néprajzkutatók Szemináriumának volt meghívott előadója. 2022 októberében a Székely Nemzeti Múzeum meghívására a Skanzen vezetősége múzeumszakmai képzést tartott Sepsiszentgyörgyön – Sári Zsolt ebben a vállalkozásban hazahozta a Kós Károly tervezte Keresztes-házról szerzett részletgazdag tudását, és önzetlenül visszaadta a helyi közösségnek.

Összegezve az elmondottakat: Sári Zsolt személyében elhivatott kutatót, az erdélyi muzeológia iránt érzékeny, vezetői vénával megáldott stratégát, az összmúzeumi ügyért tenni akaró és tenni képes kollégát tüntetett ki az EMKE a Bányai János-díjjal. A döntéshez a Kuratóriumnak és a díjazottnak is egyaránt gratulálok.

Szűcs László | TÓTH ISTVÁN méltatása

Tóth István fotóművész az állandóságot képviseli Nagyvárad kulturális életében. Az észak-bihari Tóti község szülöttje több évtizede tevékeny népszerűsítője a fotóművészetnek. Munkásságának három alappillére az alkotás, a népszerűsítés és a tanítás. Mindezek nyomán itthon és nemzetközi szinten egyaránt ismert és elismert alkotóként tekintenek rá.

Az általa alapított Tavirózsa Fotóklubban, majd az Eurofotoart Galériában az elmúlt évtizedekben több mint nyolcszáz egyéni és csoportos kiállításon mutatták be alkotásaikat hazai művészek mellett a világ számos pontjáról érkező fotográfusok. Valamennyi esetben Tóth István kurátorsága mellett. Néhány éve a nagyváradi várban hozta létre – s adományozta a városnak – a nevét viselő, az országban az egyetlen fotóművészeti és fotótechnikai gyűjteményt, továbbá a nemzetközi szövetség, a FIAP által hivatalosan elismert kiállítási központi rangot kapott a kiállítóterme, Nagyváradot felhelyezve a fotóművészet térképére. Egyébként 1973-ban lett a Romániai Fotóművészeti Szövetség tagja, 1978 óta a FIAP művésze, 2001-ben egyik alapítója a Magyar Fotóművészek Világszövetségének.

Ugyancsak évtizedekben mérhető a Tóth István által szervezett különböző magyar és román nyelvű fotótanfolyamok száma, ezeken több mint kétezeren tettek sikeres vizsgát. Szervezői munkájával a hetvenes évek óta sokat tett a román-magyar kulturális kapcsolatok erősítéséért, különösen regionális szinten, Bihar és Hajdú-Bihar megyék vonatkozásában. E szerteágazó, kultúraszervezői munkásság mellett olykor még ismerői is hajlamosak megfeledkezni arról, hogy Tóth István korunk

Tóth István (jobbról) átveszi Széman Pétertől a díjat

egyik kiemelkedő, jelentős díjakkal elismert alkotója, aki a világ számos pontján – például Kínában vagy Japánban – örökített meg emlékezetes pillanatokat, helyszíneket, érdekes embereket. Első munkáját *Harcban az idővel* címmel éppen ötven éve állították ki a bukaresti Dalles teremben Románia Nemzetközi Fotószalonján, azóta csak önálló kiállításainak a száma meghaladta a nyolcvanat.

Ha csak a sokszoros díjnyertes képére, egy kék fal előtt elhaladó, holmijai súlyától előredőlő ázsiai asszonyt ábrázoló, festői képére gondolunk, ez önmagában kiérdemli a mostani elismerést, a Janovics Jenő-díjat, hiszen ez a kép egyetlen pillanatba, mozdulatba sűrítve mutatja meg azt, hogy mi is a fotóművészet lényege. E fotó mellett a sok évtizedes kultúraszervezői munka csak a közösséget, a közönséget szolgáló ráadás.

Molnár Szabolcs

SÁRA FERENC és VARGA ZSUZSANNA méltatása

Gyüttment-maradtak – talán ezekkel a szavakkal tudnám leírni a legrövidebben Varga Zsuzsanna és Sára Ferenc történetét.

A legtöbb vidéken, így Gyimesben is, a jöttment/gyüttment szót azokra használják, akik nem odaválósaiak, más vidékről vándoroltak be, és akiket még nem tekintenek hazainak. Valójában egész Gyimes ilyen gyüttmentekből áll, akik a 17. és 19. század között telepedtek be a völgyekbe. A folyamat aztán megállt, és megfordult. A gyimesi hegyek lakóinak ettől tovafele az elvándorlás lett jellemzője. Mikor megannyian elmentek innen, e két ember éppen akkor, miként a hegyi pisztráng, az árral szemben úszva, ide telepedett.

Egy hangfelvétel volt az oka, Feri bevallása szerint. Kallós Zoltán gyűjtésén a Zerkula és Vak Mihály megszólaltatta ősi dallamok csábították ide először. A '80-as évek bujkálós, kalandos látogatásait a '90-es években már rendszeres látogatások követték, mígnem aztán 1995-től Gyimes, hosszú idő után, újabb két gyüttmenttel lett gazdagabb.

A házaspár felismerte, meghallotta, meglátta azokat az értékeket, melyeket e vidék lakói többségükben már elhagyni, lecserélni készültek. És tettek, keményen megdolgoztak azért, hogy másoknak is legyen lehetőségük ezeket az értékeket megtapasztalni.

A 15 000 gyimesi csángó közül szinte mindenki ismeri őket, vagy hallott róluk. Mert mára nincs olyan gyimesi család, amelyben a gyerekeket, vagy legalábbis valakit a rokonságból ne tanította volna Zsuzsi táncolni, énekelni. A közel 30 év alatt, amióta itt vannak, több ezer gyimesi fiatal tanulta vissza az ősi táncot ettől a pártól. A Tücsök (későbbi Zerkula) zenekar, Virics

Balról jobbra: Széman Péter EMKE-elnök, Varga Zsuzsanna, Sára Ferenc és Molnár Szabolcs

zenekar létrejötté szintén nekik köszönhető. Több száz táncosnak és zenésznek volt lehetősége, hogy Feri szervezésében külföldön, elsősorban Magyarországon bemutathassa, népszerűsíthesse a Kárpát-medence legarchaikusabb zenéit, táncait, viseletét. Szívügyük ennek az értékes kultúrának a megőrzése, továbbadása.

A hosszú évek alatt mára Zsuzsi és Feriből igazi gyimesi csángó lett. Nemcsak az ünnepi-viseletes napok, hanem a szürkének tűnő munkás hétköznapiak, az itt kialakult mély emberi kapcsolatok tették őket azzá. A sötétpatakiak

befogadták őket. Két kislányuk születése után pedig, gyimesi szokás szerint, a fél falu komájuk lett. Azóta már nem gyüttmentek. Gyökeret eresztettek itt, az egykori magyarországi, fiatal, aranyarkantyús táncos és a táncpedagógus. Példájuk nyomán sokan vagyunk mára a gyimesi csángó kultúra ápolói, őrzői, szerelmesei határon innen és túl.

A EMKE Kallós Zoltán-díja nemcsak az eredményes 30 év elismeréséről tanúskodik, hanem arról is, hogy immár erdélyi magyarként tekintünk rájuk.

Berekméri Katalin | **VARGA BALÁZS** méltatása

Minden közösség számára a jelenen túlmutató legfontosabb szempont a jövő. Ugyanakkor minden közösség és minden generáció ki kell termelje azokat, akiknek vállalniuk kell a kiemeltek szerepét.

Varga Balázs a marosvásárhelyi Tompa Miklós Társulat számára mindenképpen a jelen, de legalább annyira a jövő is. Nagyszerű kortársai közt, a harmincas generáció kiemeltje, ugyanakkor a társulat jövőjének garanciája is ő, az új színészgeneráció azon tagja, aki hordozza mindazokat a készségeket, illetve kialakította azt a szemléletet és megteremtette azt a munkabírást, amely a fejlődés útjára állította, és a jövőben is képes azon tartani őt. Varga Balázs ma és a jövőben is – minden bizonnyal! – képes lesz vezető színészként jelen lenni az előadásban, munkában, a társulatban és a tágabb közösségben.

A most 35 éves Varga Balázs kevésbé több mint tíz éve végzett a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem színész szakán, és majdnem tíz éve tagja a marosvásárhelyi Tompa Miklós Társulatnak. Ebben a kötelékben sikerült megérnie az általa választott színészi feladatára, amely – ma

Varga Balázs

már egyértelműen – kiválasztotta őt. Az utóbbi években számos nagyszerű alakítása mára megkerülhetetlené tette őt szakmai környezetében, gondoljunk csak a Raszkolnyikovjára, a *Retromadár blokknak csapódik és forró*

aszfaltra zuhan Sandokanjára, a Résegek Gábrrieljére, a Patkányok Brunójára, a Piros fű Wolfjára, az Ármány vs. Szerelm Ferdinandjára, a Szentivánéji álom szappan- és pálinkafőző Trevisán Bélájára, aki igazi szenvedéllyel játsza Pyramus szerepét, és gondoljunk a legutóbb bemutatott János király Faulconbridge Fülöpjére, a Fattyúra, aki az előadás emberi regiszterét, a lelket teremt meg a lelketlenségben.

A színpad láthatóvá teszi, gyakran felnagyítja a színész emberi minőségét, az életről kialakult érvényes látásmódját, de szem elé tárja gyarlóságát, és azt is, ahogyan képtelen gondolkodni a cselekvés szükségességéről, felelősségéről vagy annak következményeiről.

Varga Balázs ma egyértelmű garancia a szakmaiságra, a minőségre, az alázatra, a jóérzésre, a szelídsegre, az empátiára, a humorra, és biztosíték arra, hogy elviselhetőbbé váljon az, amit láthatóvá tesz, esetleg felnagyít a színpad. Gratulálunk neki az EMKE Kovács György-díjának elnyeréséhez, amely remélhetőleg abban erősíti meg, hogy vállalja a generációján belül kiemelt színész terhet és felelősségét, hogy minél tovább lehessen a szakmai minőség garanciája társulata és közönsége számára. És ezt köszönjük neki!

Brendus Réka | **POTÁPI ÁRPÁD JÁNOS** méltatása

Amikor otthon a szülei megkérdezték tőle bő öt évtizeddel ezelőtt, hogy mi a jele az óvodában, akkor azt válaszolta: „a dödőj”. És hogy mi is ez pontosan, azt abban a pillanatban csak maga az érintett kisóvodás, Potápi Árpád János tudta...

Így lett a „dödőj” – azaz a vödör – emlékezetes tárgy a kisóvodás életében. Azóta eltelt ötvenegynéhány év, többszörösen ötvenegynéhány történettel. Az egykori kisóvodás ma az egész világ, ezen belül a Kárpát-medence magyar közösségeinek minden szívdobbanását ismeri. De hát ez már szinte

természetes, hisz egy bukovinai székelvénynek már eleve a vérébe oltották a közösségtudatot.

Gondolom, senkit nem lepek meg azzal, ha azt mondom, hogy Potápi Árpádot az itt jelenlévők közül én látom a leggyakrabban. Azaz szinte naponta. És láttam már rövidnadrágban, borostásan, lóháton, sílécen, kifogástalan öltönyben és nyakkendőben, pálinkáspohárral vagy épp hivatali mappával a kezében, láttam sokat nevetni – és igen, láttam néha dühösen. De bármilyen arcát is mutatná, a benne levő Ember ugyanaz. A szeme mindig ugyanazt az elkötelezettséget, ugyanazt az

elhivatást sugározza. Arról, hogy mi van az ember Potápi Árpád szívében, egy évvel ezelőtt, Madéfalván, ő maga így vallott: „A mai napig hallom nagyszüleim hangját, ahogy a kerti munka közben, vagy az esti beszélgetéseknél a régi időkről meséltek. Kisgyerekként talán még nem értettük, de valamennyien megtanultuk az öt falu nevét: Istensegits, Fogadjisten, Hadikfalva, Andrásfalva, Józseffalva. Majd ahogy felnőtünk, úgy telt meg ez a felsorolás őseink történetével, életszemléletével, örökségünk megértésével: a számkivettségben is makacs ragaszkodással a megmaradásért, a családért, a keresztény

hitért, az ősök örökségével az elkövetkezendő nemzedékért.” Gyakorlatilag minden perc az életében arról szól, hogy szűkebb pátriája, Bonyhád, és legszélesebb otthona, a világ magyarsága, mindig csak egyre feljebb és feljebb törjön – és ehhez megad minden segítséget, támogatást.

Potápi Árpádot – mint mondtam – szinte naponta látom. Én magam is, kollégáim is, az egész államtitkársági apparátus látja a hivatalt vezető államtitkárt, amint tervekkel készíti, költségvetést elemez. A mi feladatunk az, hogy segítsük őt a legjobb döntéseket meghozni. Az én feladatomban az, hogy az erdélyi, romániai magyar közösség pulzusát tapintva segítsem őt. Néha nem könnyű ez a feladat, mert ő is legalább annyira tud pulzust mérni. A mi közös munkánk legkirívóbb sajátossága az, hogy soha nem az iroda vagy a hivatal falai között, még csak nem is az ország határain belül látható ennek a munkának a tényleges eredménye, hanem Rimaszombaton, Királyhelmen, Beregszászon, Szabadkán, Topolyán – vagy Aradtól Szatmárig, Zilahról

Potápi Árpád János

Dévaig, Marosvásárhelytől Gyimesbükig, vagy például épp itt, Kolozsváron. És Potápi Árpád ott van mindenhol, ahol magyar közösségek életében jelentős események zajlanak. Jelen van

templomfelújításoknál, óvodaépítésnél, sportakadémiák életében, ifjúsági vagy felnőtt rendezvényeken, vállalkozói eseményeken, mentorprogramban, magyar napokon szerte a világban. Itt van közöttünk. Nem hivatali kötelességből teszi – szeret velünk lenni, beszélgetni, koccintani, örülni minden jónak, orvosolni minden bűt, keresni a megoldást minden problémára. Ő maga mondta egyszer: „Fontos, hogy az embert lássák, hogy tudják: nem egy elvont fogalom, hanem valaki, aki közöttük él, helyben vásárol, a helyi konditeremben edz. A nemzetpolitikában is azt tartom fontosnak, hogy a határon túli magyarság is ezt érezze.”

Most pedig a Kötő József emlékére alapított díjjal jutalmazták ezt a közelséget. Az a Kötő József, akit Potápi Árpád személyesen ismert, tisztelte töretlen hitét, mérhetetlen munkabírását. Egyszerre tisztelgés ez a díj a névadó és a díjazott előtt is.

Köszönjük, Árpád, hogy nemzetpolitikai államtitkárként és emberként egyaránt itt vagy velünk, itt vagy közöttünk!

EMKE • Gr. Mikó Imre-díj

Nagy Károly | HRISTEA ERIKA méltatása

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület 2023-ban, a kolozsvári magyar egyházak, oktatási intézmények, kulturális és sportegyesületek, valamint az erdélyi Versailles megmentésére szánt jelentős támogatásáért, a gr. Mikó Imre-díjjal Hristea Erikát tüntette ki.

Hristea (Schlosser) Erika Kolozsváron született. Már kisiskolás korától megmutatkozott kiválóságra való törekvése, mely aztán végigkísérte nemcsak a tanulmányi éveit, hanem egész további életét. Az érettségi diplomát szülővárosában, a Brassai Sámuel Ipari Líceumban szerezte meg 1983-ban. Innen a Babeş-Bolyai Tudományegyetemre vezetett az útja, ahol gyerekkori érdeklődésének és álmának megfelelően, 1988-ban vegyész mérnöki diplomát szerzett, kitűnő eredménnyel. Ezzel párhuzamosan, ugyanebben az évben a tanári képesítést is megkapta. Ezt követően, a kémia melletti másik nagy

szenvedélyének hódolva, két évet tanult design/formatervezés szakon a kolozsvári Népművészeti Iskolában. 2010-ben tréneri diplomával gazdagította okleveleinek számát.

Az egyetem elvégzése után Tordára, a vegyiüzembe helyezték ki, ahol öt évig dolgozott mint termelési és kutatási munkatárs. 1992-ben alapította meg három mérnök társával a SC Rochim SRL vegyi anyagokat gyártó kis vállalatot, ahol vezetői szerepet töltött be. 1998-ban fő tulajdonosként indította el a Secpral Pro Instalatii (SPI) vállalatot, amely révén sikerült – a termotechnikai termékpaletta bevezetésével – az üzletágat konszolidálni. Mint a zöld energia lelkes híve, 2006 óta a megújuló energián alapuló berendezések népszerűsítésére fókuszált. Kitartása révén apró, de határozott lépésekkel hozzájárult a vállalat szerves növekedéséhez, amely 2007-re 40 millió euró forgalmú céggé nőtte ki magát. Az építőipar aktív résztvevőjeként Erika a szakmai

kapcsolatok kiépítésére is nagy hangsúlyt fektetett az évek során, ennek eredményeként kölcsönösen előnyös partnerségekre tett szert neves nyugati és közép-európai termelőkkel. Mára a SPI több mint 600 független disztribúciós partnerrel és 70 külső beszállítóval rendelkezik; székhelye továbbra is Erdély szívében, Erika szülővárosában, Kolozsváron van.

Hristea Erika játékonysági tevékenysége is hosszú múltra tekint vissza. Világnézete és értékrendszere szerint teljesen természetes dolog segíteni a különböző civil szervezeteket, ezáltal pedig az erdélyi közösséget szolgálni. Kiemelten fontos számára a minőségi oktatás biztosítása a fiatal generációk számára, ugyanakkor az évek során számos különböző projekthez járult hozzá lelkesedésével és kreativitásával. Lankadatlan lendülettel veti bele magát a munkába – legyen szó szakmai vagy önkéntes tevékenységről –, és ha részt vesz valamiben, annak meglátszik a

nyoma. Nagy szenvedéllyel, tiszta értékek mentén végzi munkáját, és a rá jellemző egyenességgel mindig azt teszi, amit ígér, és azt mondja, amit cselekszik.

Már a 2000-es évek elejétől kiemelkedő támogatást nyújt számos közérdekű ügyben: a Habitat for Humanity program keretén belül hozzájárul otthonok építéséhez, támogat óvodákat és iskolákat, valamint részt vesz katolikus és ortodox templomok felújításában és építésében is. Utóbbiért az ortodox egyház a legmagasabb, erdélyi kereszt elismeréssel tüntette ki. Alapító tagja és 2014-től 2022-ig elnöke a School For Europe Alapítványnak, amely a Royal School in Transylvania nemzetközi iskola alapítója, és ő az első romániai tagja az Egyesült Királyságban bejegyzett Duke of Edinburgh International

Award Alapítványnak, melynek tevékenysége kiterjed a romániai oktatás megreformálására is. Emellett jelentősen hozzájárul az erdélyi kastélyok és kultúra megőrzéséhez, azokat az alapítványokat támogatva, amelyek ezt a küldetést tűzték ki célul maguk elé. Továbbá, a jótékonykodási palettát színesítve, néhány eredményes helyi sportklub is a pártfogoltjai közé sorolható.

Összességében, az elmúlt 25 év során, az SPI cégen keresztül több mint 1 millió eurós támogatást nyújtott Kolozsvár és Erdély területén. Tudása megosztásával és aktív részvétele által mutatja ki a közösségbe vetett bizalmát és járul hozzá a térség fejlődéséhez. Ő maga is a szakmai és személyes fejlődés, valamint az élethosszig tartó tanulás híve, így gyakran vesz részt hazai és nemzetközi trénerok által tartott

képzéseken külföldön és belföldön egyaránt, a rá jellemző nyitottsággal és szerénységgel.

Hristea Erika számos kiválósági díjat és nemzetközi elismerést nyert üzleti területen külföldi partnereitől. Örömmel tölt el, hogy most egy olyan díjat adhatunk át neki, amely a szülőhazájába fektetett munkáját dicséri. Erika mindig is a személyes példamutatás erejében hitt, és úgy érzem, hogy igazán inspiráló sokunk számára.

Ezúttal szeretném megköszönni jómagam, az EMKE és az egész erdélyi társadalom nevében Hristea Erika alázatos és fáradhatatlan munkáját a közösségért, és kívánunk neki erőt és egészséget, hogy továbbra is ilyen lendülettel tudja folytatni szakmai és önkéntes tevékenységét az elkövetkező években.

EMKE • Monoki István-díj

Bartis Edit | KÖLLŐ ENIKŐ méltatása

Köllő Enikő 1968-ban született. Tanulmányait Gyergyóditróban kezdte, majd Csíkszeredában folytatta, a Matematika-Fizika Líceum történelem-filológia szakán, ahol 1987-ben érettségizett.

Könyvtárosi munkáját 1990-ben, a változások után szülőfalujában, Gyergyóditróban, egy akkor már több éve zárva tartott, elhanyagolt könyvtárban kezdte, amelyet szinte a semmiből kellett életre. Ma már több mint harminc évet tudhat maga mögött a könyvtárosi szakmában. Köllő Enikő olyan hozzáállással, kitartással, szeretettel és lendülettel, valamint elhivatottsággal végzi munkáját, hogy az már hivatásnak számít. Önszorgalomból, saját erejéből megszerzett tudása birtokában lendült bele a könyvtár felvirágoztatásába. Rátermettségével, alapos felkészültségével már kezdőként kitűnt a könyvtáros kollégái közül.

Elsősorban az irodalom iránt érdeklődő diákok részére biztosította, és biztosítja a mai napig a lehetőséget, hogy gyarapítsák ismereteiket, tudásukat. Nagy odaadással szervezi a tanórákon kívüli foglalkozásokat a könyvtárban. Segítségére van a pedagógusoknak a gyerekek olvasóvá nevelésében. Rendszeresen követve a közösségi oldalán megosztott könyvtári rendezvényeket,

Köllő Enikő

tevékenységeket, időnként az az érzésünk támad, hogy Gyergyóditróban az iskola beköltözött a könyvtárba. Szívügyének tekinti a gyerekek művészeti nevelését, játékos versenyztetését, ezzel is ösztönözve és bátorítva őket az alkotás okozta öröm megélésére.

Gyergyóditrói lakosként mindig fontosnak tartotta, hogy a könyvtár bekapcsolódjon a település kulturális életének keringésébe, számos író-olvasó találkozót szervezett, de neves közéleti személyiségeket is gyakran meghívott. Minden évben nagy figyelmet szentelt a magyar népmese, a magyar kultúra és a magyar nyelv napjának méltó megünneplésére, gyakran többnapos rendezvénysorozattá fejlesztve azokat. Munkájának alapvető jellemzői a hivatástudat, alázat, szerénység, a gyermek- és szakmaszeretet, a következetesség, igényesség, a közösségért érzett felelősség. Fejlett empátiás készségének, toleranciájának és érzelmi intelligenciájának köszönhetően, melyek felelősséggel, igazságérzettel párosulnak, mindig a közösség, az olvasók, könyvtárhasználók érdekeit tartja a legfontosabbnak, holott egyszemélyes könyvtárosként, vidéki környezetben nincs könnyű dolga, sőt időnként akadályokba, nehézségekbe is ütközik. A kimagasló könyvtárosi, rendezvényszervezői tevékenységével lehetővé tette írott kulturális örökségünk, értékeink megőrzését, gazdagítását, valamint ezen értékek közvetítését több generáción keresztül.

A fenti rövid összefoglaló jól mutatja, hogy Köllő Enikő könyvtáros kivívta közössége elismerését, egyike azoknak

a könyvtárosoknak, akik kiemelkedően hozzájárultak az utóbbi évtizedekben az erdélyi magyar könyvtárügy előmozdításához, a könyvtárosok megbecsüléséhez. Ezért szakmai közösségünk megleléssel és örömmel ismeri el munkásságát a Monoki István-díj odaítélésével. A kitüntetés egy rendkívül tevékeny és eredményes könyvtárosi pálya elismerését jelenti, melyet az

egész romániai magyar könyvtárügy érdekében, azon belül is Gyergyóditróban, az elmúlt több évtizedben végzett.

Köllő Enikővel kapcsolatban akaratlanul is Babits Mihály sorai jutnak eszembe:

„Nem kell hinni, hogy aki könyvekbe menekül, okvetlen az élet elől akar szökni. Sokszor inkább tágítani akarja életét, több életre szomjas, mint

amennyit kora s végzete kiosztott.” (Babits Mihály)

Az EMKE-díj mellett a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesülete is értékeli a díjazott munkáját különdíjjal, 2000 lej értékben.

Ezúttal kívánok neki erőt, egészséget, hogy még sokáig dolgozhasson az erdélyi magyar könyvtárügy érdekében.

Lázár Anna | CZAKÓ GABRIELLA méltatása

Nagy öröm számomra, hogy életem egyik legmeghatározóbb pedagógusát, egyik példaképemet – Czakó Gabriellát, Gabi nénit – méltathatom itt, ezen a számára és számomra is megtisztelő alkalmon.

Tízéves koromban találkoztam először Gabi nénival és munkatársával, Nagy Éva Vera iskolanővérrel, egy adventi hideg délutánon, egy kis falusi iskola tantermében. Az a találkozás óriási ajándék volt számomra, hiszen Gabi nénit és Vera nővért, a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermek és Ifjúsági Kar és a szovátai Marianum Ház vezetőit ma már munkatársaimként tisztelhetem.

Zenepedagógusi pályáját Magyarországon, Szegeden kezdte. Kardos Pál növendékeként, a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán végzett, majd többek között a szegedi I. számú Rókusi Általános Iskola, a kisteleki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, a szegedi Karolina és a szentendrei Szent András Egyházi Iskola énektanára és kórusvezetője volt. Rozgonyi Éva karnagy keze alatt pedig több évig énekelt az akkori Magyarország egyik legjobb kórusának számító Bartók Béla Vegyeskarban. Több kórusa is volt, amelyekkel nagyszerű és kiváló eredményeket ért el. Nagyon elismert és sikeres énektanár volt, szívesen vállalt tanítási gyakorlatvezetést főiskolások számára. Szőnyi Erzsébet külföldi hallgatói évekig jöttek hozzá bemutatón tanításra. 2004-ben Nagy Éva Vera iskolanővérrel Erdélybe jött, csatlakozva a Boldogasszony Iskolanővérek missziójához, a rend társult tagjaként. Az a szándék vezette őket Szovátára és a kis nyárádmonti falvakba,

hogyan a muzsika, a kóruséneklés segítségével éltető és élni segítő közösségeket hozzanak létre, hogy lehetőségeket teremtsenek és reményt ébresszenek. Kitarásuk és elhivatottságuk eredményeképpen született meg egy komplex zenei műhely, amely kezdettől fogva a magyar népzene és egyházzene alapul. Czakó Gabriella, társával együtt, az elmúlt évek alatt sok-sok formában tanította a mindig alakuló, folyamatosan változó és fejlődő gyerekeket, fiatalokat. Tanítványaikként kezdetben népi gyermekjátékokon keresztül kaptuk a zenei benyomásokat, volt furulya-együttesünk, előadtunk Szent Kingáról szóló misztériumjátékot, majd Kodály Zoltán *Háry János*ának keresztmetszetét, részt vettünk a Kárpát-medencei Kodály-vetélkedőn. Eközben lassanként a többszólamú éneklést is megtapasztalhattuk, és ma már az azóta szép eredményeket elért Marosszéki Kodály Zoltán Gyermek és Ifjúsági Kar a zenei műhely központja. A kórus repertoárjában a hagyományos magyar folklór és feldolgozásai mellett középkori, reneszánsz, barokk, klasszikus, romantikus kórusművek, 20–21. századi – főként magyar – szerzők művei szerepelnek. Több nemzetközi kórusversenyen ért el első helyezést, szerepelt kórusfesztiválokban, 2015-ben pedig Magyar Örökség Díjat kapott a gyermekkar.

A zenei munka mellett fontosnak tartom megemlíteni a missziójuk szociális és lelkeségi oldalát is, hiszen sok-sok tanítványukat és családjaikat segítették, akár ösztöndíj, akár adományok formájában. Lelkeségi munkájukkal Terézia anyát, az iskolanővérek rendalapítóját követve, a gyermekek,

tanítványok szeretetében élnek meg az evangéliumot.

Nem könnyű feladat néhány mondatban összefoglalni, mennyi mindent kaptunk meg, kórustagok és tanítványok az elmúlt szinte húsz év alatt Gabi nénitől. Elsősorban sok-sok szeretet és bizalmat. Ma is minden kóruspróbán csepegtet valami értékes gondolatot a szívünkbe, szinte észrevétlenül mutat irányművet mind a legkisebbeknek, mind az éppen a kamaszkort átszenvedőknek, vagy a már felnőttként visszatérő kórustagoknak, munkatársaknak. Jelenléte motiválja a gyerekeket, akik jók akarnak lenni. Ebben hisz ő is, hogy minden gyerek jóra született, és együtt, ha sokszor hosszú, fárasztó munka árán is, de szépet és jót teremtünk a kóruséneklés által. Ajándékok vagyunk egymás számára. Többször mondta, hogy az éneklés ürügy a közösség megtartására, formálására. Gabi néni kiváló karvezető és pedagógus, aki a Sóvidéken és a nyárádmonti kis falvakban élő gyerekek közösségéből szeretettel és alázattal remekművet alkotott. Czakó Gabriella zenei nevelésének középpontjában egyértelműen a gyermek áll. Számomra azért is példakép karvezetőként, mert nagyfokú igényességet tapasztalhattam meg általa a művek kiválasztásáról illetően. Kodály Zoltánt követve felelősséggel fordul afelé, hogy mit ültet el a gyermekek fülébe és szívébe, hiszen amit gyermekkorban kapunk, egész életünkön kiható. Többször hallhattam tőle Kodály mondatait: „Vegyük komolyan a gyerekeket! Minden egyéb ebből következik. [...] a gyerekeknek a legjobb éppen elég jó.” Gabi néni és az ő munkájának köszönhetően a kórusból többen is

választották a zenei, illetve pedagógiai pályát. Számomra csak felnőttként vált nyilvánvalóvá, hogy mekkora szakmai felkészültség és tapasztalat van egy könnyed, örömteli kóruspróba mögött. Milyen elszántság és hit kell legyen a karvezetőben, amikor egy, a gyerekeknek még új és talán nehéz zenei gyöngyszemet hoz be próbára, és az első kudarcok után is bízik a kórustagokban és abban, hogy odafigyeléssel az értékes,

szép zene utat mos magának a gyermekek szívéhez. Munkássága nemcsak az én életemre volt nagy hatással. Karizmatikus zenepedagógusként sok-sok gyermek és fiatal lelkét szépítette meg az általa igényesen kiválasztott, értéket hordozó muzsika által. Külön öröm számomra, hogy Czakó Gabriella, Gabi néni méltán lesz birtokosa egy olyan díjnak, amely olyan zenepedagógusokat, karvezetőket illet, akik az erdélyi magyar

nemzeti közösségünk zenei értékeinek megtartásán és gyarapításán fáradoznak, zenei-közéleti, közművelődési tevékenységükkel példával szolgálják környezetük számára. Hálás vagyok a Jóistennek, hogy Erdélybe vezette Gabi nénit és Vera nővért. Hálás vagyok, hogy gyermekkoromtól tanítványa lehettem, és leginkább azért, hogy zenepedagógusként munkatársa lehetek, és folyamatosan tanulhatok tőle.

EMKE • Poór Lili-díj

Köllő Kata | TOKAI ANDREA méltatása

Akkortájt 1997-et írtunk. Az elsőéves kolozsvári színészek között akadt egy kislány furcsa, látszólag magabiztosnak tűnő, karakteres arcú lány. Valahogy kilógott a sorból, és ezt bizonyára ő is érezte, látszólagos magabiztosságával többnyire ezt próbálta leplezni. Alkata és habitusa alapján a felületes megfigyelő szinte azonnal meghatározhatta volna a számára lehetséges szerepköröket, más szóval alig kezdte el a színt, máris körvonalazódott a „skatulya”. Nyilván ő is tudta, hogy adott esetben a híres „erkélyjelenetben” neki is lehet szerepe, hiszen ki szólíthatná-hívogatná be Júliát, ha nem a dajka, és hát ki lehetne a dajka, ha nem ő? Vagy ki lehetne a *Ványa bácsi* Marinája, a *Három nővér* Anfiszája (naná, hogy ezek is dadák), és ki lehetne mondjuk sírásó a *Hamlet*ben, netalán Mirigy, esetleg özvegy Karnyóné, vagy valamelyik nagymama, és sorolhatnám. De persze az ember lánya elsőéves színisként nagy-nagy hittel és lendülettel indul neki az útnak, cseppet sem törődik az ilyen-olyan „skatulyákkal”. És különben is, a skatulyák arra valók, hogy szétfeszítsük őket, hogy kitörjünk belőlük, és Tokai Andrea mind ezt már akkor tudva tudta.

Nos, ez a Szilágysomlyóról érkezett, kissé öntörvényű lány a már említett látszólagos magabiztosságával és kemény akarattal nekilódult a színészi éveknek, és úgy tűnt, meg sem áll a legjelentősebb főszerepekig... Aztán egyszer csak megtorpant, úgy másodév tájékán kételkedni kezdett sok mindenben. Hogy jó helyen van-e, hogy kell-e mindez neki, hogy azt kapja-e a

főiskolától, amit remélt, amire számított? Hogy van-e értelme továbbmenni a vágyott cél felé?

Tudom, kicsit sokat időztem a kezdeteknél, de megvan rá a magyarázatom. A kulcsszó: a kételkedés. Úgy tűnik, Tokai Andrea elég korán kezdte gyakorolni a „kételkedés művészetét”. A kifejezést Kárpáti Auréltól kölcsönöztem, bár, mi tagadás, Kárpáti a kritikát nevezte a kételkedés művészetének, de magam is kritikus lévén, számomra külön öröm felfedezni ezt a képességet egy színészen, egy leendő színészben pedig különösképpen. „...a kritika lényegében destruktív. Szétbont. Analizál. És főképp hibákat keres” – írja *A kételkedő kritikus* című cikkében Kárpáti Aurél, és feltehetően ezt művelte Andrea is akkortájt, bár nem hiszem, hogy ismerte volna a múlt századi neves színikritikus eme írását.

Szerencsére ezen a „destruktív” magatartáson – vagyis szétbontás-analízálás-hibakeresés – díjazottunknak egy idő után sikerült felülemelkednie, így most nekem is alkalmam adódik, hogy elmondjam: örülök a kételkedésének, amelyek, ahogy őt ismerem, azóta sem szünetelnek, de még jobban örülök annak, hogy másodéven mégsem döntött úgy, hogy elhagyja a vágyott cél felé vezető göröngyös utat.

S hogy mi minden történt a cél elérése óta? Nos, pályája elején volt... sírásó, cselédlány, nagymama, nevelőnő... Persze, szándékos – mondhatni destruktív – ez a röpke felsorolás részemről, hiszen mindeközben Tokai Andrea volt Sárbogárdi Jolán is, Tanítványa a *Lecke* című Ionesco-darabban, Mephisto a *Don Juan és Faust*ban, ezért 2005-ben UNITER-díjra is felterjesztették a leg-

jobb női mellékszereplő kategóriában. Aztán egyebek mellett volt Winnie az *Ó, azok a szép napok* című Beckett-darabban, volt Kalüpszó, Agamemnón, Teiresziász, Küklopsz, Szirén egy és ugyanazon előadásban – ő, micsoda bőség kosara! –, de volt remek Anya a Pintér Béla-féle *Parasztoperában*, nagyszerű Mrs. Peachum a *Koldusoperában*, volt Tiborc (!) a *Bánk bán*ban, és volt hatytyú „újrátöltve”, meg Friedrich, a papagáj! Szóval ez minden, csak nem „skatulya”. És még nem is említettem, hogy számtalan szerepet játszott a temesvári román színházban, az első, 2006-os együttműködéskor rögtön be is szerzett egy második UNITER-jelölést, és volt egy rövidebb „kiruccanása” Budapesten, Pintér Béla Társulatánál, ez utóbira mondják azt színházi berkekben, hogy „nem semmi”. És még csak 22 éve van azon a pályán, amelyet szinte elhagyott, mielőtt elkezdte volna.

Kedves Andrea, kívánom, hogy mindig adj helyet magadban a kételkedésre, ha bármikor felmerül benned a kérdés, hogy jó helyen vagy-e, jól csinálod-e azt, amit csinálsz. Mert minél inkább kételkedsz, annál nagyobb esélyed van arra, hogy megfelelj a magad által felállított mércének – amelyet, ahogyan ismerlek, mindig jó magasra igazítasz –, no meg arra is, hogy szétbonts, analizálj, hibát keress, hogy aztán újra összerakhass mindent „Tokesz-módra”.

És ne feledd, mától kezdve olyan díjnak vagy a tulajdonosa, amelyet első alkalommal, 1992-es megalapításakor a szintén folyton kételkedő, de kimagasló tehetségű, nagyszerű pályatársad, szilágysági földid, Orosz Lujza kapott.

Sok szeretettel gratulálok!

Benkő Levente | CSINTA SAMU méltatása

Hölgyeim és Uraim! „Csapjunk bele a lecsóba...” Általában ezzel a tőmondatával indult a naponta úgy fél tíz tájt kezdődő szerkesztőségi értekezlet. S akkor ízekre szedtük az aznapi lapszámot, majd megnéztük, hogy mi lenne a másnapi menü. Kolozsváron, a Krónika Thököly, majd a költözést követően Méhes utcai szerkesztőségében voltak ezek a csak és kizárólag szakmai mederben zajló elemzések-egyeztetések, éppen Samunak köszönhetően mellőzve az olyan ártalmasságokat, mint például a hiúság, a szakmai irigység vagy a hiszti. És tíz esetből legalább kilenc és félszer úgy álltunk fel az asztal mellől, hogy „azért ez vállalható lapszám lett”. Mindez a kétezres esztendő legelső évtizedében volt.

A történet megértéséhez vissza kell kanyarodnunk egy kicsikét. Csinta Samu ugyanis a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban egygel járt feltem, már úgy értem, hogy korosztályilag. A hetvenes évek derekán volt ez, amikor a sepsiszentgyörgyi Textil, akkori hivatalos nevén az OSC – Olt Sport Club, a mai OSK elődje, ahol az ő édesapja, Samu bácsi is kergette a bőrt, és lövöldözte a gólokat egykoron! –, tehát az OSC a B-, a baróti Bányász – a nagyajtai Hargitában ügyeskedő áldott emlékü édesapám fiatalkori örökös ellenfele! – pedig a C-osztály kapuit döntötte. Mindkettő felfelé. Mindkettő sikerrel.

Az iskolás évek utáni sikertelen egyetemi felvételik nyomán bizonyára olyan volt a Samu szája íze (is), mint apáinké ama berni vebédöntő után. Azóta Samu a nyilvánosság előtt adott hálát a Jóistennek, hogy nem jogász és nem filozófus lett belőle, hanem újságíró. Tanúsítom: Samu igazat szőtt, mert az ellőtt felvételiimnek köszönhetően magam sem filológus vagy földrajztanár lettem, hanem az, ami. Már mint szakmailag. Magam is hálás vagyok Istennek.

Sok évek után, 1990 januárjában Szentgyörgyről Barót felé arról beszélgettünk a buszon, hogy *Új Sport* címen lapot indítanak, s hogy Budapestre készül, újságírást tanulni. Már mint helyükre tenni a szakmai alapköveket. A Bálint György Újságírói Főiskolán szerzett ráadás az amúgy is kéznél levő tehetségével oda vezette őt, ahova: az *Új Sport*, a *Pesti Hírlap*, az *Esti*

Csinta Samu

Hírlap, a *Sportissimo*, a *Magyar Hírlap*, az *Erdélyi Napló*, miként szó volt róla: a *Krónika*, a hazafelé ívelő pálya újabb szakaszában pedig a *Háromszék*, s e behálózós világban egyben a *Nemzeti Sport* szerkesztőségébe is.

Nem akármilyen pálya, és nem akármilyen szint ez, emberek! Már hogy volna az, amikor az ember atlétikai vagy/és más módon világversenyeken lehet ott, és a helyszínről tudósíthat? Amikor magával Juan Antonio Samaranch NOB-elnökkel parolázhat. Vagy amikor az 1995-ös göteborgi atlétikai világbajnokságról a Magyar Televízió helyszínről közvetítő riportere, Gulyás László világgá kürtöli, „most szól Csinta Samu, hogy a női szám tornymagas esélyese azért teljesít gyengécskén, mert lázas...” Élő adásban, kérem!

Ez a kiváló pálya még akkor is vállalható, ha – kizárólag szakmai mederben maradva – itt és most helyre kell tennem egy apróságot. Egyik interjújában Samu azt mondja: örül, hogy 1997-ben ott lehetett azon a kumamotoi férfi kézilabda világbajnokságon, amelyen negyedik helyével a magyar csapat addigi legnagyobb sikerét érte el. Bizonyára nem ő, az interjúalany, hanem a riportert, a rovatszerkesztő,

a szerkesztőségi titkár, a tördelő, a korrektor, a tisztafej, a lapkihordó, de még a kávéfőző is, szóval az egész redakció bóbiskolt el – előfordul, ez a szakma már ilyen... –, hiszen férfi csapatunknak nem az a Japánból hozott negyedik, hanem az 1986-as, svájci vében nyert második helye az eddigi legnagyobb sikere. Semmi gond, ez is vállalható! Főleg ama szépen csengő-fénylő ezüstérem! Igaz, hogy 1986-ban még nemigen sétafikáltunk – Svájcba sem, Japánba a legkevésbé...

Jut eszembe: atlétika! Legénykorában Samu valami 10,8 másodpercet tudott száz méter síkon. Ha bő nyolcvan/szűz kilencven évvel korábban születik, a Millennium évében, Athénban aranyérmes – világsúccsal! És mindmáig ő lenne az egyetlen olimpiai bajnok százas vágótáronk. És a századik magyar olimpiai aranyérem nem a Hegedüs Csabánké lenne, hanem az Erdős Sándor, Fenyvesi Csaba, Kulcsár Győző, Osztrics István, Schmitt Pál alkotta párbajtőr csapatunké. De mivel nem az újkori olimpiák hajnalán, hanem a római nyári játékok évében születettél, hát sajnálom, ez van, Samu...

Amúgy nem olyan nagy baj, hogy így történt, mert Samunk így legalább szintet léphetett. Írásbelit. És megírhatta remek könyveit. Mindenkinek a legjobb szívvel ajánlom az *Arisztokraták honfoglalását*, a Kallós Zoltán életét megörökítő *A Lélekmentő* című regényt, a választói Kallós Zoltán Alapítvány első negyedszázadát összefoglaló *Úton az Ararát felét*, a mikós diákok hetvenes évekbeli „lázasát” megörökítő *Plakátballadát*, vagy/és a négyeszeres olimpiai bajnok tornászcsillag földink, Szabó Kati pályafutását megörökítő *Az ötödik szer*, az *Al cincelea aparat* címmel román nyelven is megjelent életregényt.

És a legjobb szívvel ajánlom azt a briliáns közéleti, ezen belül sportpublicisztikát, amelyet a *Nemzeti Sport* honlapján rendszeresen szállít, és amellyel eligazít bennünket a sportvilág kevésbé ismert pályáin. És amelyre e díj névadója, Krenner Miklós is elismerően bólinthat odafentről; még akkor is, ha *Spectator* nem a sport műfajában utazott. S mert *Spectator*, más néven Szürke barát – így, külön! – a magyar értelmiség kivándorlását teljes joggal nevezte „nagy erdélyi bűn”-nek, hát mondok három nevet: Kós Károly és Benedek Elek. Hazatérő,

szembejövő emberek, egyik bánási svábból lett ízig-vérig erdélyi, kalotaszegi magyar; a másik földink, erdővidéki székely. Csinta Samu is ilyen. Minden értelemben. Igaz, hogy ő más

pályákon futkos, de amit letesz az asztalra, hát tíz esetből legalább tízszer az is vállalható!

Nem tudom, hogy most, midőn harmadszorra lesz huszonegy, Samu mit

tud száz méter síkon. Azt sem tudom, hogy mennyire büszke erdővidékiségére. Én büszke vagyok rá. Samura is. Tehát: gratulálok; Önöknek pedig köszönöm a megtisztelő figyelmet!

EMKE • Szolnay Sándor-díj

Vargha Mihály | ERŐSS ISTVÁN méltatása

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Szolnay Sándor-díjával olyan képzőművészek tevékenységét részesítik elismerésben, akik itthon, Erdélyben jelentősen hozzájárulnak közösségünk sikerességéhez. A tisztelt kuratóriummal egyetértésben az idén egy olyan képzőművészt díjazunk, aki ugyan már közel negyven éve nem él itthon, de ez alatt a hosszú idő alatt, sokrétű tevékenysége mellett, nem szűnt meg az erdélyi képzőművészeti életnek (is) a követője és segítője lenni.

A csíkdánfalvi születésű Erőss Istvánban olyan embert és művészt tisztelhetünk, aki a nyolcvanas évek közepén ugyan kénytelen volt elhagyni Erdélyt, ám a rendszerváltás utáni három évtizedben baráti kapcsolatait ápolva tevékenyen kivette részét az erdélyi, székelyföldi művészeti élet szervezéséből. Csak a fontosabbakat emeljük ki: tizenkét éven át a gyergyószárhegyi Korkép nemzetközi művésztelep egyik szervezője, kezdeményezője és tanácsadója a 2010-ben Sepsiszentgyörgyön alakult Székelyföldi Grafikai Biennálénak.

Erőss István képzőművész 1995-ben képgrafika szakon végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, tanulmányokat folytatott a bécsi Képzőművészeti Akadémián, a hágai Királyi Akadémián és a marseille-i Képzőművészeti Főiskolán is. 2009-ben DLA fokozatot szerzett, 2015-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. 2008-tól 2018-ig vezette az egri Eszterházy Károly Egyetem Vizualis Művészeti Tanszékét, később Intézetét. Nevéhez fűződik

Erőss István

a természetművészet bevezetése a felsőoktatásba.

Képzőművészeti tevékenysége sokoldalú: a képgrafikától az installáción, a tájszobrászaton (environment) keresztül a performanszig. Az utóbbi húsz évben elsősorban természetművészeti alkotásokat készít.

Sokat utazik távoli országokba, többször járt Közép-Amerikában, hat alkalommal Afrikában és több mint ötvenszer Ázsiában, ahol szakmai rendezvényeken, kiállításokon és művésztelepeken vett részt.

Kitalálója és szervezője a Szegmens nemzetközi cserekiállítás-sorozatnak, melyet kilenc alkalommal rendeztek meg Magyarországon és különböző ázsiai, illetve közép-amerikai országokban.

2021-ben választották meg a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektorának! Kinevezése után, a médiában megjelent hír hallatára, azt hiszem, egyetlen művész sem volt Erdélyben, aki ne húzta volna ki büszkén magát, hiszen Erőss István földinkben a magyar felsőfokú művészsképzés csúcsintézményének vezetőjét tisztelhetjük.

Bár erőt kell vennem magamon, hogy nagy szavakat ne használjak, de úgy értékelem, hogy ezt az Erőss István által elért rangot nem lehet eléggé dicsérni és népszerűsíteni, hiszen egy ilyen intézménynél a rektori kinevezésig igen hosszú út vezet, amit csak következetes, kitartó alkotói és szervezői munkával lehet kiérdemelni.

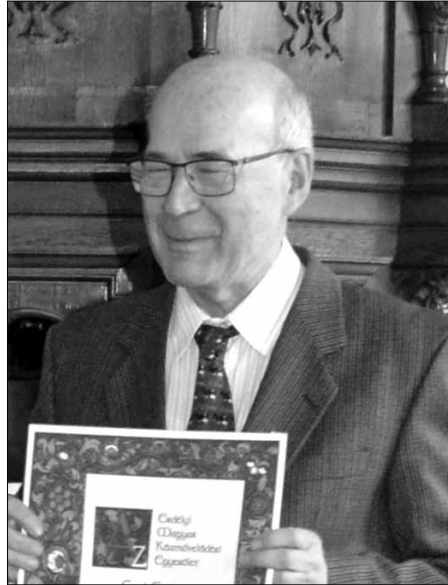
Az imponáló szakmai életút, a címek és rangok között István soha nem felejtette el, hogy honnan indult. Sokrétű, intenzív munkássága mellett mindig volt ideje hazajönni alkotótábor, grafikai biennálét szervezni, szülőfaluja főterére kortárs hangvételű szobrot menedzselni, de itteni baráti kapcsolatainak ápolására is mindig időt fordított.

Azt hiszem, hogy a 2023. év Szolnay Sándor képzőművészeti díját most egy olyan művésznek adhatjuk át, aki kiváló egyéni kvalitásai mellett nem felejtette el, hogy a közösség szó mágikus erőt rejt magában, és a közösségért dolgozni minden feladat közül a legnehezebbik!

ÉLETMŰDÍJAK

ALBERT JÚLIA a magyar irodalmi kultúrát közkinccsé tévő előadóművészeti munkássága, valamint a szép beszédet alapkövetelménnyé tevő oktatói tevékenysége elismeréseként.

GAAL GYÖRGY az irodalomtörténet és a műemlékvédelem terén kifejtett tevékenysége, valamint Kolozsvár történetét közérthetően megismertető helytörténeti munkássága elismeréseként.

LÁSZLÓ MIKLÓS épített örökségünket dokumentáló fotóművészeti munkássága elismeréseként, valamint a közművelődési eseményeken való önzetlen közreműködése iránti köszönetképpen.

MEISTER ÉVA színművésznő a magyar kultúra megtartó erejébe vetett hite, valamint a magyar szó Kárpát-medencében és a diaszpórában való közkinccsé tételét szolgáló több évtizedes előadóművészi pályája elismeréseként.

WANEK FERENC geológus, egyetemi oktató, tudománytörténész elkötelezett és alázatos szakmai és oktatói tevékenységéért, a földtan egyetemi szintű oktatásában és általános népszerűsítésében kifejtett, több évtizedes aktív, előremutató munkásságáért, valamint tudománytörténész és kultúraszervezői érdemei elismeréseként.

KIVÁLÓ KÖZMŰVELŐI OKLEVELEK

BEREKMÉRI ÁRPÁD-RÓBERT történésznek, levéltárosnak, a második világháború erdélyi vonatkozásai kutatójának, a doni áldozatokra való megemlékezések szervezésében kifejtett tevékenysége iránti elismerésül.

BENKŐ JÓZSEF történésznek, hagyományőrzőnek, világháborús tárgyi magángyűjtemény létrehozójának, a doni áldozatokra való megemlékezések szervezésében kifejtett tevékenysége iránti elismerésül.

NAGYVÁRAD TÁNCGYÜTTES: a partiumi és nagyváradai művészeti, kulturális és közművelődési élet érdekében végzett két évtizedes kiemelkedő tevékenységéért.

SZENT LÁSZLÓ EGYESÜLET: a nagyváradai Szent László Napok 10 alkalommal való megszervezéséért, a partiumi és nagyváradai közművelődési élet és a hagyományőrzés érdekében végzett elkötelezett munkájáért.

SIRŰLŐ NÉPTÁNCGYÜTTES részére, megalakulásuk 30. évfordulóján, az autentikus néptánc és népzene melletti elkötelezettség elismeréseként.

LUKÁCS GYÖNGYI ÉS LEVENTE művelődésszervezőknek, a megyesi Gyöngyvirág néptáncsoport vezetése, a számtalan gyermekfoglalkozás és a Vándorciszma Néptáncszíval megszervezésében folytatott kitartó és önzetlen munkájukért.

LADÁNYI ÁRPÁD CSABA ügyvédnek, a Fehér megyei RMDSZ elnökének, egyesületi vezetőnek, szervezőnek, mecénásnak, számtalan kulturális műsor, közművelődési program létrejöttét elősegítő kitartó munkája, támogatása elismeréseként.

KUN-GAZDA KINGA VIOLA ÉS GERGELY művelődésszervezőknek, magyar nyelv és irodalom szakos tanárnőnek, illetve könyvszerkesztőnek a Hunyad megyei magyar közösség művelődéséért tett kitartó és önzetlen munkáért.

MECÉNÁS OKLEVELEK

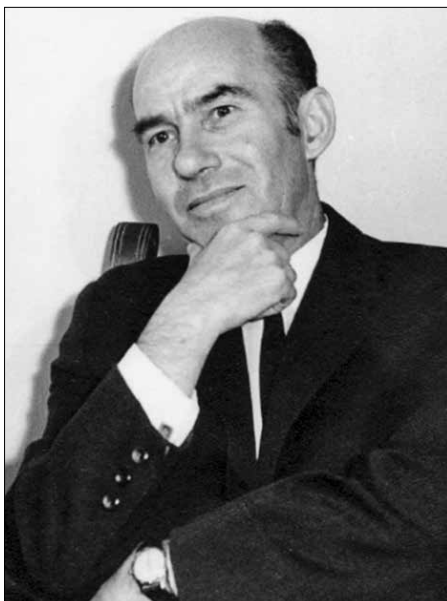
JEREMIÁS LÁSZLÓ vállalkozónak, mecénásnak, az Optica-Optofarm Kft. létrehozójának, a magyar közösségi, közművelődési élet támogatása érdekében kifejtett tevékenysége iránti elismerésül.

A Hídelvei Evangéliumi-Református Földész Énekkar előadása az EMKE-díjak átadó ünnepségén, 2023. április 15-én. Képek: Horváth László

Kulcsár Gabriella | **BENKŐ ANDRÁS** méltatása

Amikor az 1970-es években Benkő András tanítványa lettem a Gheorghe Dima Zeneakadémián – a mai Zeneakadémián –, nem gondoltam, hogy valamikor az a megtiszteltetés ér, hogy nagyrabecsült zene-történész tanáromra életpályáját, érdemeit, emberségét méltató laudációban emlékezhetek. Benkő András születésének 100. évfordulója kiváló alkalom a méltó emlékezésre, tisztelő főhajtás egy jeles életmű előtt. Egykori tanítványaként én is örömmel és meghatódva emlékezem. Csendes, fátyolos hangját most is hallom, amint a főiskolán, a kora reggeli órákban megtartott zene-történeti kurzusain nagy szakmai igénytelenséggel összeállított jegyzetei alapján mindent meg akart tanítani, amit zenészként tudni illik a zenéről. Diáktársaimmal csillogó zenei tájékozottságát, sokoldalú, alapos dokumentáltságát, nagyfokú tudását csodálva „lábán járó, élő lexikonnak” tekintettük. Pedagógusként felcsigázta bennünk a tudásvágyat, a tanulás szeretetét és a rendszeres munkában rejlő örömet. Pedagógus- és kutatómunkájának igényességével tanítványait is igényességre nevelte. Halk szavú, végtelenül szerény, becsületese emberi magatartásával emberségre tanított. Diákként talán nem is értékeltük kellőképpen, de visszatekintve hálásak lehetünk mindazért a rengeteg új ismeretért, amellyel szakmai felkészítésünk érdekében önzetlenül felvértezett. Kedvenc fekete keretes szemüvege mögött komoly-szigorúnak látszó, de mégis kedvesen biztató tekintetével mindig ösztönözni, dicsérni próbálta a fiatal, szárnyukat tartogató írni-kutatni vágyókat. Szerencsésnek érzem magam, hogy egykori tanítványaként nap mint nap megcsodálhattam lexikális tudását, kitartó szorgalmát, érezhettem emberi jóságát, tapasztalhattam segítőkészségét, megingathatatlan igazságérzetét. Emlékét kegyelettel őrzöm, és hálásan köszönöm, hogy az egyetem és magyar zene-történet kevésbé ismert kuriózumaival is megismertetett, és hogy felfedezte bennem a tudományos kutatás iránti érdeklődésemet. Szakdolgozataim irányításakor precíz és felelősséggel végzett kutatómunkára ösztönözött, és közben igyekezett elhithetni, hogy az igényes, szép magyar szóval kifejezett zenei szakírásban nemcsak

Benkő András (1923–2001)

rengeteg fáradságos munka rejlik, de örömből is jut elég. Megtanított arra, hogy a kutatás szürke hétköznapjaiban ünnepi pillanatként értékeljem egy régen várt új adat, egy eredményhez vezető apró láncszem felbukkasását.

De ki is volt ő valójában? Benkő András 1923-ban született Fejérdén. Középiskolai tanulmányait Nagyenyeden, a Bethlen Kollégiumban kezdte, majd Kolozsváron, a Domokos Pál Péter tanítóképző intézetben végezte.

Felsőfokú zenei tanulmányait a Magyar Zene- és Színművészeti Főiskola (1946–1948) és a Magyar Művészeti Intézet (1948–1950) zene-tanári, illetve orgona szakán végezte, zene-tanári diplomát a Gheorghe Dima Zeneakadémián szerzett 1951-ben. Karvezetéssel, orgonálással, zenekritika-írással, a Bartók Béla Dalosszövetség titkáráként művészetszervezéssel is foglalkozott, de szellemi kikötője végül az elődeink által reánk testált erdélyi és romániai magyar zenei hagyományok kutatása lett.

Felfelé ívelő pályáját 1949-ben Lakatos István zene-történész tanársegédé-ként kezdte a Magyar Művészeti Intézet zene-történeti tanszékén, 1950-től a Gheorghe Dima Zeneakadémián volt tanársegéd, adjunktus és nyugdíjazásáig (1985) docens. 1990 és 1998 között a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, illetve a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Vallástanár Karán egyházzenei tárgyakat tanított. Ő az

első magyar, aki Romániában zene-doktorátust szerzett *Bartók és Románia* című disszertációjával.

Az erdélyi magyar zene-történet-írás történelmében Benkő András a harmadik nemzedék Seprődi János és Lakatos István után, aki László Ferenc zene-tudós szerint „mint amolyan egyszemélyes erdélyi magyar zene-történeti intézet, mindent felvállalt, ami csak ebbe a munkakörbe belefér, dokumentumok föl kutatásától, közlésétől és zene-történeti értékelésétől a zene-történeti múlt népszerűsítéséig. Az erdélyi fejedelmi udvar, régi városaink és az erdélyi kollégiumok zenei életéről, valamint a református egyházzene történetének a köréből közölt dolgozatai rég beépültek a szakirodalomba.” Lakatos István tanítványaként Benkő András a zene-történeti kutatásban mesterének kezéből vette át a stafétabotot – akire mindig megkülönböztetett figyelemmel és hálával emlékezett –, viszont László Ferenc muzikológus szerint „a tudományban kíméletlenül meghaladta mesterét, mind kutatási területeinek kiterjedésében, mind a módszer tekintetében, mind teljesítményeinek maradandó értékében”. László Ferenc akkor is találoan fogalmazott, amikor kimondta azt a tagadhatatlan igazságot, hogy a zene-történet tudományában Benkő András „a legnélkülözhetlenebb (...) ő kutatja sokszázados zene-történeti forrásainkat, ő adja közre múltbeli nagyjaink zenei hagyatékát, ő tartja számon, hogy kiről mit írt a zenei sajtó, hogy melyik kórus mikor és hol mit énekelt, meg hogy ki írta ezt meg ezt a zenei tankönyvet”.

Benkő András egész életét a pedagógus- és kutatómunkának szentelte. Fáradhatatlan munkakedvét az sem törte meg, hogy a kommunizmus sötét éveiben *Zenei kislexikonjának* 1983-ban kinyomtatott első kötetéből a cenzúra az utolsó pillanatban kitépette a magyar és egyházi vonatkozású oldalakat, a személyekre vonatkozó anyagokat tartalmazó második kötet pedig már el sem készülhetett. A *Bolyaiak zeneelmélete*, a *Zenei kislexikon*, a *Bartók Béla romániai hangversenyei*, a *Zoltán Aladár-monográfia* és a *református egyházi ének történetének írója*, a *Zenetudományi Írások* szerkesztője, a *Romániai Irodalmi Lexikon* és a Londonban megjelenő *Grove-lexikon* munkatársa sohasem hivalkodott, nem dicsekedett

a sikereivel, legutolsó beszélgetésünk-
kor is csak szeme párás csillogásából,
finom mosolyából mérhettem le meg-
elégedett örömét, amikor munkásságá-
nak értékeléseként 1999-ben az EMKE
Nagy István-életműdíjával és a Magyar
Köztársaság Érdemrendjének kiske-
resztjével tüntették ki.

Szívügye volt a magyar felsőfokú
oktatás múltjának a megismerteté-
se, és mivel saját bevallása szerint
„bogarasan ragaszkodott ehhez a té-
mához”, egész életében gyűjtötte az
erre vonatkozó adatokat. Az 1989-es
sorsfordulat után az újjáéledő erdélyi

kórusmozgalom lelkes híveként és a
Romániai Magyar Dalosszövetség tag-
jaként, *Kórusaink története* című rádi-
ós műsorában, később cikksorozatban
ismertette a régi dalárdák tevékenysé-
gét és népszerűsítette az újonnan meg-
alakult énekkarok egyházi és világi
ünnepségeken elért sikereit. Miközben
kutatóként főleg Erdély zenei múlt-
jára, a romániai magyar zenei örök-
ség feltárására összpontosított, Benkő
András a holnapért is felelősséget vál-
lalt, a „mindentudó dobozaiban” sor-
jázó kis kartonlapokra minden olyan
információt feljegyzett, ami a jövő

zenetörténeti számára forrásdoku-
mentumot képezhet.

2001 áprilisában ugyanolyan csen-
desen távozott közülünk, mint amilyen
csendes-szerűen élte életét és végez-
te áldásos tevékenységét, felelősségteljes
hivatását. Istenbe vetett rendíthetetlen
hite, emberi jósága, önzetlen segítőkész-
sége emlékezetünkben örökké élni fog!

(A Romániai Magyar Dalosszövetség
által díjazottak méltatásai 2023. novem-
ber 11-én, a kolozsvári Református Kol-
legium dísztermében tartott ünnepségen
hangzottak el.)

Romániai Magyar Dalosszövetség • Guttman Mihály-díj

Adorjáni Júlia Katalin | KŐSZEGI FERENC méltatása

Kőszegi Ferenc Kolozsváron szü-
letett 1943. június 25-én, egy
földészcsalád gyermekeként.
A Cukorgyár utca környékén
nevelkedett, ahol a hóstáti kö-
zösség életszéléjét, munkabírását,
elköteleződését szívta magába. A föld,
a templom és a hagyomány iránti sze-
retet formálta hitét, kitartását, és sar-
kallta dalra őt.

A 1886. február 21-én megalakult Ko-
lozsvári Református Földészek Bethlen
Gábor Dalkörének ötven éves jubileu-
mán így emlékezett meg az akkori el-
nök, Tárkányi Ferenc: „...egyszerű föld-
műves gazdák alakították ezt a dalárdát,
hogy Isten segedelmével megösmérjék
és megtanulják a mi apáinktól örökölt
drága, szent egyházi énekeinket, mel-
lettük megtanuljuk a mi szépséges szép
magyar dalainkat a dicsőségről, a múlt-
tunkról, a tavaszról és a szeretetről,
hogy ezekkel az énekekkel betöltsük a
szent hajlékot, határainkat, földjeinket,
hogy ezek a dalok jobbítsák, nemesítsék
szívünk érzéseit.” Ezen egyszerű föld-
műves gazdák közé tartozott Kőszegi
Ferenc anyai nagyapja, aki talán ott is
volt ezen a jubileumon. Ki gondolta vol-
na, hogy fél évszázad múlva az unoká-
ja is elkötelezi magát ennek az énekes
hagyománynak a megőrzésére, tovább-
adására.

1986-ot írunk. Százéves évfordulója
a dalkörnek, amely megszakítás nél-
kül szolgált istentiszteleteken, teme-
téseken és énekelt kórustalálkozókon,
jubileumokon. A dalkör létrejötté-
nek a temetéseken való többszólamú

Kőszegi Ferenc

éneklés volt az egyik célja. A hóstá-
ti földész családok hozzátartozói-
nak méltósággal való elbúcsúztatá-
sa, énekelni való szolgálata egyedi itt
Kolozsváron. Már egyre kevesebben
vannak, de még mindig ismeri és
számotartja tagjait ez a közösség,
amelyet a kommunista városrende-
zés szétszórta, megfosztott több évszáz-
ados életformájától, ősei örökségé-
től. Bármennyire szomorú sors jutott

a földész közösségnek, a dal nem fo-
gyott ki a szívéből. A templom falai
között továbbra is zenghet: *Még élsz,
atyáink szent hite...*

Ennek a kolozsvári történelemnek
a szereplője volt a Kőszegi család is.
1961–62-ben megalakult a kollektív.
A földeket elvették. A kevéske kert, ami
megmaradt a ház körül, nem termett
annyit, hogy abból a család fenn tudta
volna tartani magát, a kollektívben vi-
szont nem akartak dolgozni. Így lett Kő-
szegi Ferencből pék, másfél év szakkép-
zés után. Nem is akármilyen, hanem
az a szakember, aki hűséggel kitart a
felvállalt munkában, munkahelyen.
Erről a hűségről akár azt is mondhat-
juk, hogy szüleitől, nagyszüleitől tanul-
ta, és ez jellemezte őt mindenben, ami-
re elkötelezte magát.

Hostáti temetés. Énekel a földész
dalkör. Feri bátyámat megszólítja az
akkori elnök, jöjjön ő is énekelni a da-
ládába, hiszen minden temetésen ott
van. Szép hangjára szükség van. Meg
is ígéri, hogy a dalárda százéves évfor-
dulója tiszteletére be fog lépni a dalkör-
be. 1986-ban Radovics József karnagy
előbb a baritonba osztja be, majd két
év múlva a basszus oszlopos tagja lesz.
2006-tól a dalkör pénztárosa, 2011-től az
alelnöke is.

Kezdetektől fogva a dalos közössi-
get erősítette, bátorította. Megígérte
az egyik dalostársának, hogy ha ki-
tart a földész dalárdában, és nem ma-
rad el, akkor viszonzásul majd ő maga
is belép abba a vegyes karba, ahol da-
lostársa is énekel. Így lett 2013-ban

tagja a Kétágú Templom Vegyeskarának. Mint minden ígétét, ezt is nagyon komolyan teljesítette. Hűséggel jelen volt minden próbán és fellépésen. Több évig képviselte a dalkört a Romániai Magyar Dalosszövetség közgyűlésein.

Számunkra példa az ő kitartása, a közösségért végzett szolgálata pedig tanulság a felnövekvő nemzedéknek. Csak így lehet továbbvinni az énekelt örökségünket is, ha ezzel az elkötelezettséggel végezzük hivatásunkat ott, ahova Isten helyezte.

Tisztelettel és szeretettel ünnepe-
lünk ma Kőszegi Ferenc dalostársunkkal, aki 37 éve szolgál a Kolozsvári Református Földészek Bethlen Gábor Dalkörében és 10 éve a Kétágú Templom Vegyeskarában.

Romániai Magyar Dalosszövetség • Jagamas János-díj

Potyó István | FÁBIÁN APOLKA méltatása

S tiláris sajátosságai folytán a laudáció nagyon különleges műfaj: feladata a díjazott személy dicsérése, fölmagasztalása, semmi más. Elismerése és bizonyítása annak, hogy akit méltatnak, az a legjobb, legérdemdúsabb személy.

Ahogy ismerünk, Apolka, a díjra te mélységesen rászolgáltál, viszont éppen az imént említett „dicséretnek” hoznak téged kissé kényelmetlen helyzetbe. Ez jól mutatja a jellemed, érzékenységed, együttérzésed, és nem utolsósorban a szerénységed is, az említett tulajdonságaid nélkül nem az a karmester lennél, aki ma előttünk áll. Amikor izgatott vagy, akárcsak most, erőt adnak neked ezek a szavak: „Hunyd be a szemed, és mondd el magadban, hogy szeretem magam, szeretem a körülöttem lévő embereket, és csodálatos, amit végzek.” Rozgonyi Éva zenepedagógus és karnagy szavai a mesterkurzus alkalmával vésődtek be a szívedbe, akkor biztatót ő így téged.

Örömmel tölt el, hogy Jagamas János-díjban részesülhetsz a mai közgyűlésen, mert meg vagyok győződve arról, hogy megérdemled. Ez a díj nemcsak kitüntetés, hanem egyben felelősség, motiváció és kihívás a jövőre nézve.

Felelősség, mert Jagamas János munkássága és öröksége, kutatásai és értékmentése a te feladatod is, ez oktatói tevékenységben nagyon szépen tükröződik. Ösztönöz is díj, hogy azt a nemes munkát, amit elkezdted a zeneművészet terén, tovább kamatoztasd a karvezetésben, a szílamok művészi összefonásában. És nem utolsósorban kihívás, mert a muzsika állandó áldozatot, felkészülést, sok időt, energiát és megújulást követel, amely a számos zenei tevékenységben köszön vissza.

Fábián Apolka Háromszék fővárosában, Sepsiszentgyörgyön született és

Fábián Apolka

formálódott zenészként, ott, ahol számos együttes, énekkar működik. Zenei pályájának első meghatározó alakja és mentora Lőfi Gellért volt, aki nemcsak megszerette vele a kóruséneklést, de a karvezetés fele is irányította őt, ugyanakkor a mai napig figyelemmel kíséri a pályáját. A Gellért által irányított Campanella és Laudate kórusok révén már egészen fiatalon alkalma nyílt belekóstolni a karvezetés világába. Majd a zenelíceum végeztével, hogy a népszerű dalt idézzem, „Lőfi Gellért azt üzenté”: „Jön a Konziba egy erőt ügyes jány, használjátok, segítsétek, mert nagyon tehetséges.” Azóta is a főtéri templom Szent Cecília kórusának oszlopos tagja.

A kolozsvári zeneakadémia hallgatójaként, illetve Erasmus-ösztöndíjasként Budapesten, alkalma volt részt venni különböző mesterkurzusokon, ahol a szakma nagy mestereitől tanulhatott.

Fejlődését így Rozgonyi Éva, Ordasi Péter, Jobbágy Valér, Párkai István, Somos Csaba, Kamp Salamon és mások segítették.

Karvezetői formálódásában mérföldkövet jelentett a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkarral, illetve a Nagy Éva Vera és Czákó Gabriella nővérekkel való találkozás, közös éneklés és gyümölcsöző együttműködés. Példájuk útmutatató számára, nemcsak a kórushangzás, hanem a lelkület és az alázat miatt is, amellyel a munkájukat végzik.

Hogy ezek a tapasztalatok, tanulmányok, zenei formálódásának magjai Isten áldásával szárba szökkennek, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy mennyire szerteágazó a tevékenysége: a zenelíceumban, a magyar opera gyerekkórusával, a BBTE zeneművészeti fakultásán, Tordaszentlászlón dolgozik, és még számos együttessel, kórusal működik együtt. Tucat emberre való munka, de szorgosságával, tudásával és kitartásával állja a sarat. A kórusvezetést és a tanítást hivatásként éli meg, és ez kisugárzik a környezetére is.

Egy zenei együttes élén állni és kicsi-holni belőle azt, ami valóban értékes, önátadás nélkül lehetetlen. Ez az önátadás mutatkozik meg Apolka érzéseiben, hitében, tudásában, minden rezdülésében. Ez az érzés, hit és tudás volt jellemző Jagamas Jánosnak a fiatalok körében végzett áldozatos munkájára, és ez sarkalljon téged is, Apolka, egyben pedig minket is, hogy ismerjük fel a jelenkor kihívásait, és a szép muzsikáért minden nehézséget vállaljunk.

Nagy öröm számunkra, hogy idén a Jagamas János-díjban te részesülhetsz, mert úgy gondoljuk, ilyen egyéniségekre van és lesz szükség a jövőben is, az erdélyi zenei élet és az ifjúsági kórusmozgalom előremozdításához.

Isten áldása kísérje munkádat továbbra is, kedves Apolka.

Sipos Zoltán | SZÁNTÓ KINGA méltatása

Szántó Kinga, leánykori nevén Sándor Kinga, 1981-ben született Zetelakán.

A családjában az éneklés megszokott dolog volt, mindenki tudott és szeretett is énekelni. Édesapja az első fizetéséből egy harmonikát vett magának, és autodidakta módon megtanult rajta játszani. Az, hogy a kisleány többet énekel, mint amennyit beszél, a családnak annyira természetesen tűnt, hogy nem gondoltak a tehetsége továbbfejlesztésére. Nyolcadikos korában saját elhatározással döntött úgy, hogy felvételizik a székelyudvarhelyi Palló Imre zeneiskolába.

A líceumot énekszakos diákként végezte el, és énekelt a Mészáros Ildikó vezette kórusban. Középiskola után sikeresen felvételizett a nagyváradai Partiumi Keresztény Egyetem zenepedagógia és egyházzene szakára. Az itt töltött évek meghatározó élménye volt, amikor Berkesi Sándor irányításával az egyetem kórusában énekelhetett.

2004-ben, az egyetem elvégzése után a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceumba került. Éneket tanított, és 2006 és 2010 között vezette az iskola Campanella gyerekkórusát. Ezt követően a Székely Mikó Kollégiumban, aztán a Református Kollégiumban kezdett tanítani, mindenhol vezeti a gyereket-, illetve az ifjúsági kórust is. Közben szült két gyönyörű fiúgyermeket. Az utóbbi években mondhatni utazó zene tanár, az idén nem kevesebb, mint öt helységben tanít magyar osztályokban zenét.

Személyes kapcsolatba 2004-ben kerültünk, amikor tagja lett az általam vezetett Pro Musica kamarakórusnak. 2013-ig sok szép közös sikert értünk meg. (Zadar – III. díj, Ohrid – I. díj). Közösségünknek lelkes, odaadó tagja, a szoprán egyik alapja volt.

Karvezetői tevékenysége a Pastoralakórus vezetésében teljesedett ki. A kórus 1994-ben Cseh Béla vezetésével női

Szántó Kinga

karként indult, és 1996-ban vette fel a Pastoralakórus nevet. 2000-ben férfi szólamokkal kibővülve vegyes karrá alakult. 2003-ban testvérkórusi szerződést kötöttek a szigetvári Tinódi Vegyeskarral. A kórus vezetését 2004-ben Szántó Kinga vette át. A munkában nagy segítségére volt férje, Szántó Zsombor, aki énekel a tenorban, szólamot tanít be, helyettesít, ha kell. Ő maga a barátsági fúvószenekart vezeti.

A Pastoralával közös munka fontosabb eseményei: 2005 tavaszán megszervezték az I. Háromszéki Kamarakórusok Találkozóját. Ezt azóta minden évben megszervezik. 2005-től állandó résztvevője a felsőháromszéki katolikus templomi kórusok találkozójának. Ugyancsak 2005-től állandó résztvevője az Eufónia Kulturális Egyesület és a Pro Musica kamarakórus által szervezett Háromszéki Nemzetközi Kamarakórus-fesztiválnak. A szigetvári Tinódi Vegyeskarral háromévente látogatják egymást. A testvérkórusi alapszerződés tizedik, illetve huszadik évfordulója

alkalmából együtt koncerteztek Kovásznán és Szentgyörgyön. Rendszeres fellépői a Kőrösi Csoma Sándor Napoknak. Fontos továbbá számukra a szórványban erősíteni a magyarságtudatot: 2011-ben Abrudbányán léptek fel, 2018-ban Nagyenyeden, Gyulafehérváron.

Nem tisztem a közel 20 év összes fellépését felsorolni. De nem is a fellépések nagy száma a fontos, hanem a minősége. Ezek a pillanatok a közönség előtt a látható, hallható eredményei annak az aprólékos, következetes munkának, ami a próbákön történik. Mindig nagy örömmel követtem az évek során a Pastoralakórus fellépéseit az igényes műsorválasztást, az egységes hangzást, a harmóniák tisztaságát és a tiszta, érthető szövegkiejtést. Hogy ezt az eredményt mennyi energiával, türelemmel, hozzáértéssel lehet csak kicsiholni egy teljesen amatőr kórusból, azt csak az tudja, akinek volt benne része. Foglalkozásukat tekintve a kórus összetétele színes: énekel benne pedagógus, méhészt, mezőgazdász, ékszerész, könyvtáros, orvos, iskolai kapus. A közös bennük az éneklés szeretete. Ezt a szeretetet tudja Kinga bennük fenntartani a jó cél érdekében kifejtett, sokszor igen kemény munka során is.

Méltatásom zárásaként szeretném elmondani, hogy mennyire örültem, amikor megtudtam, hogy a Romániai Magyar Dalosszövetség vezetősége neki ítélte oda a Márkos Albert-díjat. Megtisztelő és egyben kedves feladat volt számomra a felkérés a laudáció megírására. Nem volt nehéz egy általam nagyra becsült kollégáról írni.

Szerénységére jellemző módon az első szava, mikor elkezdtünk beszélgetni, az volt: „Miért? Én csak a munkámat végzem.”

Kedves Kinga, jól végzed. Jó helyre került a díj, mert „Dolgozni csak pontosan, szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes.” (József Attila)

Köllő Ferenc | **SZOPOS ZOLTÁN** méltatása

2005-ben Csíkszentimre önkormányzata és a fúvószenekar iránt elkötelezett újságíró, Kristó Tibor, elhatározta a fúvószenekar újraszervezését. Nem kis feladatra vállalkoztak, hisz mindent a nulláról kellett kezdeni (zenekari tagok szervezése, hangszerek beszerzése, karmester, oktató felkérése stb.).

A zenekar oktatására alulírottat kérték fel. Szeptemberben a képességfelmérőre harmincketten jelentkeztek, felnőttek és diákok egyaránt. A jelentkezők között feltűnt egy nyílt tekintetű, mosolygós arcú, kilencéves kisfiú, aki intonációs készségével és kiváló ritmusérzékével hívta fel magára a figyelmet. Szopos Zoltán volt a kisdiák, akinek aztán hivatása lett a zenei pálya.

Tizenkét diákkal októbertől a Csíkszeredai Művészeti Népiskola kihegyezett tagozataként megalakult Csíkszentimrén is egy zeneosztály. Szopos Zoltán alt kürtön kezdte „szakmai pályafutását”, alulírott tanítványaként. Tehetsége és szorgalma, zene iránti szeretete és tisztelete példamutató. 2011 és 2015 között a Csíkszeredai Nagy István Művészeti Líceumban trombitaszakon végzett. Eközben hűség és meghatározó tagja maradt a fúvószenekaroknak is.

A sikeres érettségi után a Partiumi Keresztény Egyetem zenepedagógia szakos hallgatója lett, ahol elsősorban a karvezetés és az összhangzattan

Szopos Zoltán

foglalkoztatta, előbbi a Liszt- és Kosuth-díjas Berkesi Sándor, utóbbi Lászlóffy Zsolt vezetésével, akivel a zeneszerzés területén is ismereteket szerzett. Közben orgonán is fejlesztette hangszeres ismereteit.

2016. augusztus és 2017. február között a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene tanszékének karvezetés szakán bővítette zenei ismereteit. Közben kórusban énekelt,

és vezényelte is az egyetem kórusát. Egyetemi éve alatt sem szakadt el a fúvószenétől, a vakációkban Szopos Zoltánt ott játszott a csíkszentimrei fúvószenekarban, de szívesen besegített más zenekaroknak is trombitásként. 2016-tól oktatóként zeneelméletet és trombitát tanított a csíkszentmártoni fúvóstáborokban. 2018-ban sikeresen diplomázott, államvizsga-dolgozatát karvezetésből és összhangzattanból írta.

2018 és 2021 között karvezetés- és összhangzattan-tanfolyamot vezetett a Vámszer Géza Művészeti Népiskola keretében. Ugyanitt zeneelméletet, rézfúvós hangszereket és zongorát is tanított, megszeretve a zenét számos ifjúval. Ezenkívül négy alcsíki iskolában oktatott ének-zenét.

2020 októberétől a csíkszentimrei Szent Imre ifjúsági fúvószenekar karmestere lett, amely együttessel azóta több mint harminc koncertjük volt, belföldön és nemzetközi megmérettéseken. Szopos Zoltán nemcsak oktat, tanít, hanem hangszerel, partitúrákat ír fúvószenekarra, továbbá saját szerzeményei is fémjelzik sokrétű és alkotói zenei tevékenységét. Munkáját a zene iránti alázat és művészi igényesség jellemzi.

Tizennyolc éves odaadó és önzetlen fúvószenesi tevékenységért veheti át idén a Rónai Antal-díjat.

Csákány Csilla | **BRUGÓS ANIKÓ** laudációja

Brugós Anikó „fölközt járt” négy évvel. Ennek a szófordulatnak köszönhetően másodpercek töredéke alatt visszautaztunk időben, térben, egészen a rendszerváltás előtti évekig, amikor is ugyanannak az iskolának, a marosvásárhelyi Művészeti Líceumnak a diákseregét gyarapítottuk. Bizonyára Önök számára is felidézhetőek azok a kisgyerekkorból őrzött képi emlékek, melyeken tisztán láthatóak, hogy iskolájuk melyik osztálya melyik teremhez tartozott, ezekhez a képekhez

pedig érzések is társulnak, például hogy mekkora bátorság kellett felmenni az iskola tanári lépcsőjén, vagy hogy milyen jóleső, hűvös árnyékot vetett a platánfa a zeneelmélet- és szolfézs-terem előtti padon. Brugós Anikó, mint mondtam, „fölközt járt” négy évvel. Mert a „kicsik” számoltartják a „nagyokat”. Bejáratos is voltam abba az osztályterembe nővérem miatt, aki ugyanott tanult. Vegyes érdeklődésű, erős egyéniségek közössége volt. Brugós Anikó gyönyörű hosszú fonott copfú lányként színesítette a csapatot. Előbb

hegedűszakos, majd magánének szakos diákja volt az iskolának. Utólag válik egyértelművé, hogy a sors már akkor úgy alakította útját, hogy az éneklés, dalolás kerüljön érdeklődésének központjába, és ezt a népzene és a néptánc egészítse ki.

A Brugós Anikóval kapcsolatos következő érzés-émlék már a rendszerváltás utáni évekbe repít, méghozzá abba az időbe, amikor Anikó erős, biztos intonációjú énekhangjával a marosvásárhelyi Cantemus leánykarának szoprán szólamát erősítette.

Mikor én is kórustaggá nőttek akkor tapasztalhattam meg a közösségi éneklés erejét: a „cantemusosság” igazi csapattársakká érlelte a kórustagokat. Az énekkar létrehozója és vezetője, Birtalan József zeneszerző-karnagy a rendszerváltás utáni marosvásárhelyi zenei élet meghatározó egyénisége volt. Feleségével, Birtalan Judittal karöltve nemzedékek zenei és népzenei kultúráját egyengette. Brugós Anikó szólamfelelős énekkari tagként örömmel sajátította el a Birtalan házaspár képviselte hasznos ismereteket: a kézjebes szolmizáció gyakorlatát, a több szólamban megvalósítható, tiszta intonáció technikai megoldásait, a magyar népdal kórusletében való feldolgozását, egyszerűsített a magyar zenei anyanyelv minőségi megélésének igényét.

Már felnőttkori emlék, amikor a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem munkaközösségében szoros együttműködésben tervezhettünk, dolgozhattunk. Két kórusprojektben is alkalmam adódott közelről meg tapasztalni munkája iránti elkötelezettségét, szakmai alázatát és kifogyhatatlan

Brugós Anikó

lendületét a jó és közös cél elérésének érdekében.

Eltelt már sokszor „négy év”, mióta ismerem, de Brugós Anikó ugyanazokat az értékeket képviseli, mint amelyeket gyermekkorából hozott.

A vokális énekkultúra szeretete – azon belül is főként a magyar – mind karnagy, mind énektanári minőségben. Illetve a magyar néptánc és a magyar népi ének szeretete, amely még inkább erősíti nemzeti érzületének erősségét, fontosságát, mindez abba a keresztényi szellemiségbe beágyazódva, melyet értelmiségi családjából hozott.

Sok szeretettel gratulálok Brugós Anikónak a Seprődi János-díjhoz, a névadó, akárcsak Brugós Anikó, Maros megyei születésű volt, valamint zenepedagógus és népzene kutató. A szakmai érdeklődések összeérnek, szűkebb szakmai és családi körök kiszélesednek, sorstörténetek összenőnek. Meggyőződésem, hogy Brugós Anikó továbbmegy a hiteles karvezetői és népzenei örökségünk megőrzésének útján, és ugyanolyan lendülettel és szeretettel képviseli erdélyi művelődéstörténetünk mindkét vonalát. Azt kívánom, hogy továbbra is járjon „fölöttem”, járjon „előttem”, „előttünk”. Hogy könnyebb és nehezebb időszakokban egyaránt példamutató kitartással végezze azt a munkát, amit a sors rá szabott, és ami szívének kedves.

Romániai Magyar Dalosszövetség • Zsizsmann Rezső-díj

Major László | SIMÓ ZSUZSA méltatása

„A zene nem magánosok kedvtelése, hanem lelki erőforrás, amelyet minden művelt nemzet igyekszik közkinccsé tenni. Kapja meg belőle részét minden magyar gyermek. A magyar zene... híd a művelt nemzetekhez, fegyver a létért való küzdelemben.” (Kodály Zoltán: *A zene mindenkié*)

Simó Zsuzsa zenei pályafutása ezeknek a gondolatoknak a jegyében indult és bontakozik ki. Figyelemmel követve a Székelyudvarhelyen és környékén kifejtett húszévi tevékenységét, elmondhatom, hogy Simó Zsuzsa máris az igazi értékeket kutató és művelő ember tudatosságával végzi kórusművelő és nevelő munkáját.

A zenéhez már kiskorában vonzódt. Zongorázni tanult az akkori elemi zeneiskolában, de az igazi zenei élményei a templomhoz kötődtek. Kellemes emlékek fűzték a templomi szkolához, majd később az ifjúsági kórusához.

Simó Zsuzsa.

Képek: Romániai Magyar Dalosszövetség

Elemi iskolai tanulmányai (1994–1998) után a Tamási Áron Líceum katolikus osztályában tanult tovább, itt betekintést nyert a gregorián szemiotológiába. A gregorián éneklési módot az iskola Jubilate Leánykarában gyakorolta, ahol a kórustagok elsősorban neumajelekről olvasták a gregorián énekeket (Sankt Gallen-i notáció).

A fiatal és rövid életű Jubilate Leánykar (1995–1998) produkcióját a gyulafehérvári Károly-napi kórustalálkozón (1997. november 8.), valamint a Székelyudvarhelyen megrendezett III. Egyházzenei Ifjúsági Kórustalálkozón (1998. április 25.) a „legszebben éneklő”, illetve a „legszínvonalasabb” jelzővel illették a Seprődi János Kóruszövetség akkori kiadványaiban. Simó Zsuzsa abban a szerencsés időszakban volt gimnazista, amikor a Tamási Áron Líceum katolikus osztályaiban heti két órában (plusz egy-egy kórusóra minden osztálynak) folyt a zeneoktatás a Kodály-módszer

alapján, az Ádám Jenő által kidolgozott relatív szolmizáció felhasználásával.

Önéletrajzából tudjuk, hogy gyermekkorára óta otthon érezte magát a templomban és környékén. Gimnazista korában végig ő volt az ifjúsági szentmisék szólóénekes. Középiskolai tanulmányai befejezése után sikeresen felvételizett a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem zene szakára, ahol Berkesi Sándor Liszt-díjas karnagy volt a karvezetés tanára. Ő vezette be a karvezetés rejtelmébe. Általa értette meg, hogy mit jelent igazi kóruséneklést művelni, hogy a kórus nemcsak egyszerű éneklő csoport, hanem hit, gazdag lelki életforma. Berkesi tanár úr tágas ablakot nyitott a kórusirodalomra. Kárpát-medencei kórusmissziójával diákjait a szülőföld iránti hűségre, otthon maradásra nevelte.

Az egyetem elvégzése után hazatérve általános iskolai zenetanárként kezdett dolgozni négy iskolában, azért ennyi helyen, mert az általános iskolákban kevés az énekórák száma. Az ügyszerű Simó Zsuzsát nem tántorították el ezek a körülmények a tanítástól. Meggyőződéssel igyekezett megszerettetni a közös éneklést minden iskolában. A zene és a gyermek szeretetére, egy háttérbe szorított pálya vállalására, misszió betöltésére szánta el magát.

Időközben, gyerekei születése előtt a székelyudvarhelyi Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola V–VIII. osztályos kórusát vezette. Miután többször is volt alkalmam meghallgatni V–VIII. osztályos kórusát, nyugodtan állíthatom, hogy kitartó, rendszeres munkával, vagyis a következetesen felépített beéneklésekkel várakozáson felüli eredményt ért el.

2010-től a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola tanára. Zeneelméletet, zongorát tanít – mellékszakon, két éve vezeti az iskola kamarakórusát. A gyermekek iránti szeretete arra ösztökéli, hogy a zeneórák és a kórustevékenység mellett vállaljon osztályfőnökséget is.

Ezt a munkát is teljes odaadással, lelkiismeretesen végzi, amit a szülők pozitívan értékelnek:

„Olyan embert ismertünk meg benne, aki nem hátrál meg a nehézségektől. Mindezt tudja úgy tenni, hogy elfogadó marad, közösséget épít. Nyitott és jó emberismerő, helyén kezeli a dolgokat, segít, ha szükséges. Szigorú, viszont szeretetével mindezt kárpótolja. A Palló Imre iskola legjobb osztályfőnöke, a VI. A. osztály lelke.”

Az egyetem elvégzése után közel húsz éven át folyamatosan vezette a Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Plébánia kórusát. Amatőr énekcsoporthoz indult, a liturgián való részvétel volt a szándék. A kórus időközben kórustalálkozókon vett részt, papszentelesen, primicián énekelt, esküvők zenei szolgálatát látta el. Kétszer vett részt a keszthelyi Dalünnepen, ahol a Szent György Plébánia kórusa és karnagya mindkét alkalommal arany fokozatban részesült. Karnagyi minőségben mindvégig a kórus művészi színvonalának fenntartását, az egyházi kórus jellegének megfelelő műsorprogram összeállítását és a közösség belső egyensúlyának biztosítását tartotta szem előtt.

Amint az Ószövetségben is sokszor figyelmeztetnek a proféták: célul tűzte maga elé, hogy „Istennek selejtet, érdektelent adni nem illő”.

További célok a következők:

- a liturgia sokszínűségének és szébb tételének elősegítése
- egy sajátosan kialakult kultúrkincs megőrzése
- az igazi érték megtalálása, megmentése és átadása
- ízlésformálás
- a közös együtténeklésből fakadó öröm átélése

Ha a felnőtt korba lépő kórusát a Szent György Plébániának összehasonlítjuk a húsz évvel ezelőtti, gyermekkorban levő amatőr énekcsoporthoz, akkor nyilvánvalóan észrevehető a fejlődés. Meghallgatva a kórust az

Udvarhelyszéki Egyházi Kórustalálkozókon, tiszta intonációról, pontos ritmikáról, pontos szövegkiejtésről, mély érzelmek zenei kifejezéséről beszélhetünk. A kórus szólamai kiegyenlítettlen, sajátos színharmóniában olvadnak össze. Minden szólam a maga tipikus színén szólal meg: a soprán a fényes, magas csengéssel, az alt tömör, sötét árnyalattal, a tenor átütő, fényes hangzással és a basszus a maga sötét alapszínével.

Simó Zsuzsa felkészülten megy a próbákra. Gondos beénekléssel igyekszik magából technikailag jól kivitelezett hangot kicsihozni, ezáltal jó mintát adni az énekeseinek. Klasszikus hangképzés alkalmazásával igyekszik kiemelni a torokból a hang irányítását, használni a rezonáns üregeket, jó levegőtechnikát, ami hajlékonyá és lágyabbá teszi a hangot.

Simó Zsuzsa jó funkcionális hallással rendelkezik, aminek eredménye az, hogy a hangképzést hatékonyan, célravezetően tudja követni, a hibákat nemcsak észleli, hanem meghallja, hogy az énekkonfúció mely mozzanata siklott félre, és megfelelő instrukciókkal segíteni tud rajta, ki tudja javítani.

Karnagyi munkáját az igényesség, ötletgazdagság és szakmai tudás jellemzi. Fáradhatatlan, lelkiismeretes, nagyszerű muzsikos, ugyanakkor rendkívül szerény ember.

Áldozatos, magas színvonalú munkája elismerésül a Romániai Magyar Dalosszövetség a Szizsmann Rezső-díjban részesíti.

Saját hitvallásával zárom soraimat: „A kórus mint közösség, mint második család lett életem szép találkozásainak helyszíne. Az említett csoda megélésének lehetősége azokkal, akikkel a semmiből teremthettünk egy új világot. Közösen alkotjuk meg mások és magunk számára az ünnep örömét. És, hogy Istennek szolgálunk az odaszánt időnkkel, hangunkkal, egységünkkel, a legszebb hivatás útján vezet minket.”

Mirk Szidónia-Kata **MAGYAR ZOLTÁN** méltatása

Gyűjteni, gyűjteni, gyűjteni. Lejegyezni, megőrizni, menteni, ami még menthető. Az utóbbi évtizedekben Damoklész kardjaként lebeg a néprajzkutatók feje felett a „huszonnyedik órában vagyunk” metaforája. Ez az újból és újból felbukkanó vezérmotívum a hagyományos paraszti életmód fokozatos elmúlásának időszakában erősödött fel, de ha beleolvassunk a folklorisztika tudománytörténetébe, meg tudhatjuk, hogy a vészharangot már a népköltészeti kutatások kezdetén, a 19. század közepén megkongatták. Úgy tűnik, hogy 150 év múltával végérvényesen elérkeztünk az utolsó órához. Vagy csak az utolsó előttihez?

Magyar Zoltán munkásságát ismerve és a nemrég megjelent mondakatalógusait kezemben tartva, azt mondhatom: van még egy kis időnk, egy kis reményünk. Csak sokkal több Magyar Zoltánra lenne szükségünk ahhoz, hogy behordjunk, behajtsunk mindent, s egyetlen szó, egyetlen tájszó se maradjon kint. Olyan Magyar Zoltánokra, akik bejárják a Kárpát-medence szinte minden magyarlakta települését, lejegyzik a szájról szájra szálló hagyományokat, tudományosan rendszerezik a folklórszövegeket, felleltározzák az összes lehetséges témával kapcsolatos publikációt, adattárat, kidolgozzák a tudományos módszertant, és végül összeállítják a magyar történeti mondák, az erdélyi magyar hiedelemmondák és a moldvai csángó mondák katalógusát. Én csupán ezt a három monumentális munkáját emelem ki most, hiszen mindhárom egyedülálló nemcsak a magyar, de a nemzetközi folklorisztikában is.

A tizenkét kötetes magyar történetimonda-katalógus a világon elsőként rendszerezte és összegezte egy nép történeti mondakincsét. A négykötetes erdélyi magyar hiedelemmonda-katalógus pedig a nemzetközi folklorisztika eddigi legnagyobb szabású olyan monográfiája, amely típus és motívumindex formájában, hatalmas

A Székelyföld-díjak átadó ünnepsége a szerkesztőség épületében található Székelyföld-galériában 2023. október 20-án

adatbázis alapján mutatja be egy régió prózaepikai hagyományvilágának ezen szegmensét. A magyar történeti mondák rendszerezése 112 000, az erdélyi hiedelemmondáké 35 000, míg a moldvai csángó regiszter 8000 folklórszöveg alapján készült el. Csak érdekességképpen jegyzem meg, hogy a moldvai csángók népköltészeti öröksége a 8000 szöveggel akkora, mint más népeknél a teljes nemzeti mondakataszter.

A számok büvőkörében maradvá folytatom a sort: harmincévnyi kutatás, közel száz kötet, több száz tanulmány, több tucatnyi konferencia-előadás, jó néhány forgatókönyv, több könyvsorozat szerkesztése és egy ember. Igen, egy ember. Csodálatra méltó, kimagasló teljesítmény, amelyre nagyon kevesen képesek ma tudományterületünkön, de meg vagyok győződve, hogy a magyar folklorisztika egykori nagymesterei is megemelnék kalapjukat Magyar Zoltán munkássága előtt.

Mi abban a szerencsés helyzetben vagyunk, és annak örülünk, hogy az utóbbi években rendszeresen kapunk tőle kéziratokat. Mondanom sem kell, kifogástalan kéziratokat, mert Ő egy

könnyednek tűnő recenzió esetében sem engedi meg magának a középszerűséget.

Olvashattunk tőle a Brill-féle mondakatalógusról, Csíksomlyóról szóló mondákról, segítségével egy moldvai kincsmonda nyomába is eredhettünk, s legutóbb, a júliusi lapszámunkban, a Petőfi halálát megőrkítő folklórhagyományokat ismerhettük meg tanulmányából.

Kedves Zoltán! Fogadd elismerésünk jeléül ezt a díjat, azzal a nem titkolt szándékkal adva, hogy további együttműködésünket is megpecsételhetjük vele!

Jegyzet

2023. október 20-án a Székelyföld szerkesztősége Székelyföld-díjjal jutalmazta Káli István prózaíró és Magyar Zoltán néprajzkutatót, posztumusz Székelyföld-díjban részesült Bartha György műfordító, költő, közíró; Székely Bicskarend-díjat kapott Háy János író-költő; a pályakezdő tehetségeknek járó Szabó Gyula-emlékdíjat Demeter Arnold költő vehette át. Az elhangzott méltatások szerkesztett változatait közöljük.

Zsidó Ferenc

Alulnézeti korszakábrázoló

KÁLI ISTVÁN Székelyföld-díjához

dei Székelyföld-díjasunk irodalom kategóriában, Káli István, hetvenhat éves múlt. Meg kell vallanom, bár régóta ismerem, sokáig nem igazán gondoltam rá íróként. Számomra – és tudom, sokak számára – ő könyvkiadó (volt), a Romániai Magyar Könyves Céh vezetője, a marosvásárhelyi könyvvásár szervezője. Bár már a kommunizmus idején is publikált (első novelláskönyve, a *Mit tud az a nagy sárga gép?* 1979-ben jelent meg), de azok a könyvek valahogy nem igazán jutottak el az irodalmi köztudatba, mintha szerzőjük sem igyekezett volna túlságosan, hogy helyet csináljon magának, mint ha ő maga sem tartotta volna annyira fontosnak szórványosan közreadott köteteit. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy – paradox módon – könyvkiadói tevékenysége elhomályosította írói munkásságát. Ez azonban gyökeresen megváltozott 2017-ben, *A szemfényvesztett* című regénye megjelenésével, mellyel kezdődően olyan termékeny „másodvirágzásnak” lehettünk tanúi, ami mellett nem mehetünk el szó nélkül.

A *szemfényvesztett* íróvá avatta Káli Istvánt: hibáival együtt izgalmas és fontos könyv ez, önéletrajzi motívumokkal átszőtt családregegy, ugyanakkor Vásárhely-regény és egy korszak – a kommunizmus – lenyomata erdélyi magyar (és zsidó) szempontból. Szintézis. Erdély-történet alulnézetből. Kérdés, hogy mennyire megkésett – mind a szerző egyéni életútja, mind az ábrázolt világ/vázolt problémahelyzet szempontjából. Tudom, a szerzőben ott bujkál a szépség, hogy öregkori jelentkezései eléri-e a szakma és az olvasóközönség ingerküszöbét, a *Székelyföld* folyóirat válasza erre a Székelyföld-díj.

Mert a *Székelyföld* folyóirat szerkesztősége mindig is szem előtt tartotta azt az elvet, hogy ne csak (vagy nem

A Székelyföld főszerkesztője, Zsidó Ferenc (balról) átadja az elismerést Káli Istvánnak

feltétlenül) felkapott, divatos szerzőket jutalmazzon, hanem olyanokat is, akik talán nincsenek rivaldafényben, pedig életművük, utóbbi publikációik alapján megérdemelnék. Káli István egyértelműen ilyen szerző.

Az, hogy *A szemfényvesztett* – úgy mond – nem véletlen műve, hogy azzal „elkapta a fonalat”, mi sem jelzi jobban, hogy 2021-ben jött az újabb regény, a *Klastrom utca kettő*, ami folytatásnak is tekinthető, előbbi mellékszereplői – Magdus és Péter – válnak e regény kulcsfiguráivá, kvázi ugyanazt a miliót mutatja be, az időben lineárisan előrehaladva (*A szemfényvesztett* az 1940-50-60-as években játszódik le, a *Klastrom utca kettő* eljut az 1980-as évek végéig).

És a sornak nincsen vége, 2020-ban érkezett az *Áll az ördög, s csodálkozik* című novelláskönyv, aztán 2022-ben a párja, a *Ki gyűjtött a katlan alá?* És azóta is jönnek az újabb és újabb novellák,

2023-ban a *Székelyföld* hármát is közölt belőlük, de más lapokban is publikál, kiemelkedően termékeny időszakot produkálva.

Káli jobbára egy letűnt világot ábrázol – azt a világot, amelyet megélt, amelyet jól ismer –, de azt hitelesen, ízesen, színesen. Stílusára a lassú, komótos építkezés jellemző, a nagyívű körmondatok, a részletek aprólékos, realista-naturalista bemutatása. Ha kell, bűnügyi sztorit gyárt, ha kell, szociografikus tablót, fő erőssége az alulnézeti korszakábrázolás. Családtörténet, szubjektív emlékezéstechnika, tényfeltárás, múltfaggatás – ezek lehetnének a Káli-kötetek fontosabb hívószavai. A maga útját járva, gyengeségeit és erőnyeit jól ismerve, szép csendben olyan egyéni hangú prózavilágot teremtett meg, melyért méltán érdemli ki 2023-ban a Székelyföld-díjat, melyhez ezúton is gratulálók!

Mirk Szidónia-Kata

BARTHA GYÖRGY posztumusz laudációja

Posztumusz díjat adni tulajdonképpen azt jelenti, hogy valamit utólag ismerünk el, amit még a díjazott életében kellett volna. Különösen fájó számunkra, hogy Bartha György, mindannyiunk Gyuri bácsija már nem veheti át személyesen a Székelyföld-díjat, hisz felsorolni is nehéz lenne, mi mindent köszönhetünk neki és milyen megvalósításokat hagyott ránk örökül.

Igen, adhattuk volna a díjat már a Bibliotheca Moldaviensis sorozat kötetinek magyar, illetve román nyelvre való átültetéséért.

Aztán adhattuk volna az Argezi-Ergezi kötet fordításáért, melyben nemcsak a tanulmányokat, de jó néhány Argezi-verset is az ő tolmácsolásában olvashatunk.

Műfordítói tevékenységéről mindenképp el kell mondanunk: legyen szó akár szépirodalmi műről, akár tanulmányról, Gyuri bácsi arra törekedett, hogy a szöveg világát úgy teremse újra egy másik nyelv segítségével, hogy ne csorbuljon annak stílusa, s hangulata is megmaradjon. Sokoldalúan művelt, széleskörű ismeretekkel bíró filológus volt, munkáját mindig az igényesség és a pontosság jellemezte.

De adhattuk volna a díjat folyóiratunkban megjelent verseiért, tanulmányaiért, esszéiért.

Fekete Vince Háy Jánost méltatja. Albert Csilla felvételei

És hát igen, adhattuk volna a díjat folyóiratunk iránti hűségéért is, hisz azon kevesek közé tartozott, aki a kezdetektől támogatta a *Székelyföldet*, s hitt bennünk, amikor mások még kétkeltek.

Közénk tartozott. Nem csupán külső munkatársunk volt, hanem barátunk: mindig önzetlen, segítőkész barátunk,

aki a mai értékvesztett és a még meglévő értékeket folyamatosan elsorvasztó világunkban ember tudott lenni és minden nehézség ellenére annak maradni.

Gyuri bácsi itt marad velünk. Életútja, szerénysége, szakmai alázata példaként áll és fog állni előttünk. Kedves Gyuri bácsi! Mindent köszönünk!

Fekete Vince

A laudáció

HÁY JÁNOS ürügyén

(Melyben, az elején megszólítjuk a jelenlévőket.) Kedves Barátaim, kedves egybegyűlteket, kedves stb.! (Majd általánosabban, a műfajról és a nehézségekről szólunk.) A laudáció nagyon különleges, kényes műfaj! Me' hogy stiláris sajátosságai folytán a célba vett (célba vett?) személy dicsérete, fölmagasztalása a feladata. Vagyis (felemelt ujj!): elismerése és bizonyítása annak, hogy akit dicsérünk, az a legjobb, legérdemdúsabb,

az itteni, a honni művészet stb. zászlóshajója stb. És a miénk.

(Majd folytatjuk, személyesebben, bombasztikusabban.) Szerencsés az az ember, aki élete során találkozik/hat olyan érdemdús (ezt majd ismételjük) Alkotóval/Alkotókkal, aki/akik valamit megmozdít/tanak benne/nünk, aki/akik olyat mutat/mutatnak tettel, cselekedettel, tudással és... mulasztással, hogy az az egész életét/tünket meghatározza. (Bevágunk egy idézetet.) És itt hadd idézzük a nagy költőt (így!)

néhány ideillő sorát: „Ma nem tanulni jöttünk, ma szívünk ünnepel.” (Erre rákapaszkodunk.) Igen, ünneplünk ma és köszöntünk egy olyan stb., aki kitűnik/kitűnt, és annyi, de annyi vérzivataros (ez hatásos) éven át fáradhatatlanul, éjt nappá téve, pihenést nem ismerve stb... Minket. (Felemelt mutatóujj, hatásszünet, konklúzió levonása jön.) Mert ilyen a példamutató alkotói élet. Mindig a jóra, a szépre és a hejesre (pontos j-vel)... stb. törekszük.

(És akkor egy kicsikét visszatekin-
tünk.) Munkáját valahol, valamikor úgy
kezdte, mint mindenki, majd egy má-
sik valahol, valamikor következett (a
legjobb szó itt a küzdelmes) küzdelmes
életútjának lelegején. Amikor aztán to-
vább szólította az élet kereke, ő odaadó-
an, zokszó nélkül ment tovább, tovább
(így egy kicsit a ballag már a véndiákra
is hajaz) stb. Ekkor került egy másik He-
lyi Általános Helyre, ahol alkotói nim-
buszának (fontos egy-egy idegen szó),
tehát nimbuszának leghosszabb, legra-
gyogóbb éveit töltötte. Kollégái szeret-
ték, és (legyen áradó!) áradó szeretettel
meséltek róla, elismerve felkészültsé-
gét, nyitottságát az új (halmozás) mód-
szerekre, rendszerekre, vegyszerekre,
a változásokra és változtatásokra. (Itt
aláhúzni a példa szerepet.) Tudta, hogy
példa csak az tud lenni, aki hajlandó
is példát adni/mutatni. Erre jó példa,
hogy egyike volt azon Legelől Járóknak
(vagy Élen-), akinek/akiknek mintájára
elkezdtek alkalmazni a legújabb meg-
valósításokat a kollégái. (Íróként: már
éltében epigonjai, követői voltak.) Éveken
át dolgoztak együtt eben a szelemben
(így!), egyetértésben, nyugalomban,
békében és szeretetben. (Élérzékenyül-
tünk.)

(Crescendo jön: költői kérdésekkel.)
De mi volt a titka? Mit tudott, hogy a pá-
lyatársai őt csodálva/csodálva őt min-
dig körülvették? Egyszerű vagy nehéz a
recept? (Válaszolunk, tehát nem költői-
ek voltak a kérdéseink.) Végy egy adag
következetességet! Várd el a kitaró
munkát! Mosolygóssan (két s-sel) kérd
a rendet! Fűszerezd meg ízlés szerint
szeretettel! (Egy t! Majd következtetés.) Is-
mert recept, „csak” meg kell találnunk
a hezzávalók (székelyessen!) között a
helyes arányt. De a helyes aránytot

Zsidó Ferenc főszerkesztő (balról) és Háy János. Utóbbi családi okok miatt nem tudott jelen lenni a díjátadón, így ő egy héttel később, a Székelyudvarhelyi Könyvvünnep keretében vehette át a Székely Bicskarend-díjat. Szabó Károly felvétele

megtalálta a munka és a... (legjobb ide):
és a család között. Harmonikusan (két
s) nevelt és nevedett. (Tetőzzük!) Oda-
figyeléssel, megértéssel. Azt hisszük,
hogy ez magáért beszél. A maradékok,
az utána jövők közben pedig felnőnek,
de a mai napig számítanak/számíthat-
nak rá, aki most is szeretettel terelgeti
őket a hejes ösvény/örvény? (mindkettő)
felé.

(Berekesztés. Ereszkezőn.) Befejezés-
ként pedig engedjék/engedjétek meg,
hogy egyik (nem tudjuk, ki) filozófustól
idézzek/zünk. „Keress olyan mestert,
akinek szeleme (egy I!) világos, tudá-
sa nagy és szíve jó!” E gondolat röviden
összefoglalja mindazokat a tulajdonsá-
gokat, amelyek a példát példává (hal-
mozzuk!): az embert emberré, az író

íróvá, az alkotót alkotóvá teszik. Te-
hetik. Tesszük hozzá egyszerű szavak-
kal mi.

(Befejezés, keretbe zárás, újabb meg-
szólítással.) Kedves Ünnepelet, éret-
tünk, mindenkiért végzett munkádat/
dot szívből köszönjük. Kitüntetésed-
he', díjadho' (hiányjelek) mindany-
nyunk nevében gratulálok/lunk. Kí-
vánunk/nok további pályádhoz sok
erőt és egészséget, békét, barátságot,
soha el nem mulló szeretetet! (Hele-
sen!) És végezetül még egy versidézett,
szintén az internetről, szerzőjét úgy-
szintén nem ismerjük: „Vezesd őket,
utat ne tévessz, / S magadhoz min-
dig hú maraggy, / Mert élen állhacc,
és messze láccol, / Sose feled: Példa
vagy!”

Fekete Vince | Akcentus

Laudáció helyett, **DEMETER ARNOLDNAK**

Székelyföldön mindenki jött valahonnan, vagy megy valahová, de ez inkább a fiatalokra vonatkozik, hogy állandóan mennének valahová, mert velük szemben például az idősebbek, azok egy élet alatt ha egyszer-kétszer kimozdultak, nemhogy

az országból, hanem a falujukból, mondjuk attól legalább hatvan kilométerre, és nem a szomszéd faluba, vagy a legközelebbi kisvárosba piacnapkor malacot, lovat, tehenet, vagy éppen egy új bakancsot venni maguknak, s akkor azok már teljesen jártas-költés emberek voltak,

és ők mondták este a padon a híreket az ámulva hallgató többieknek, hogy olyan világban jártak, innen, tőlünk nem is/és olyan távol, ahol mindenki másik nyelven beszél,

rományul például, mint itt a faluba is/és mondjuk a *render*, a milicista, és a felesége, az az ügyes, kicsi csángó fehérnépecske, aki úgyszintén tud magyarul,

még ha harapja is a nyelvet, és akcentusa is van, de kinek nincsen, nekünk is/és lenne, vagy van ilyen akcentusunk, csak mi nem szívesen használjuk eztet, mert nem szeressük, no de az a lényeg,

hogy mi nem is/és akarunk innen sehová elmenni, mert ez a mi otthonunk, szülőföldünk, hosszú, *vérvivataros* századokon keresztül ez volt, s ez lesz, amíg élünk, s meg nem haltunk, és le nem tesznek Gödör Gyurkához, oda, a temetőbe, ahol a szüleink, nagyszüleink stb. vannak, ezt az akcentust például értik odaki is/és, s még sok helyen a környéken, csak a szomszéd falusiak beszélnek teljesen másképpen, *fodball* meccsekkor is ezt halljuk, és nem szeressük sehogyse az övéket, igaz, lehet, hogy ők sem a miénket, no de ez nem sokat változtat a dolgok *állásain*, vagyishogy semmit sem,

mert a mi beszédünk, nyelvünk előtt még a távolról jövők is tiszteletüket teszik, fonográncsokat hoznak, abba énekeltek, mostanába már nemigen, de volt olyan, amikor viszont igen, nekünk még a nagyanyánk énekelte ilyen nagy trombitákra hasonlító valamikbe,

etettük, itattuk ezeket az embereket, mert ezek úgy megszerettek *münket*, hogy el sem akartak menni *tőlünk*, egyiknek, úgy lehet, még gyermeke is/és született itt, azt hisszük, mert az nem lehet igaz, hogy az ura, aki évtizedekig nem tudott gyermeket fabrikálni, hát most igen, s ez alatt a két-három hónap alatt megtáltosodott vón', ezt nem hisszük, sehogy sem jó, hogy elhiggyük, sehogy,

mert Székelyföldön mindenki jött valahonnan, a szomszéd faluból, vagy még távolabbról, csak ezek a mai fiatalok azok, akik állandóan mehetnek, készülnek valahová, főleg a megélhetőségé' Magyarba, ahonnan ezek a trombitás emberek *ises* jöttek, akik közül egyiknek még gyermeke *ises* lett itt, azt hisszük, s aztán tovább...

Dimény János | **LŐRINCZ SÁNDOR** méltatása

Megtiszteltetés számomra egy olyan pedagógust méltatni, akinek élet-pályája és szakmai útja során az eredmények és cselekedetek önmagukért beszélnek. Ő az életművét nem a sivatag homokjába írta, amelyet elfúj, tovaröpít a szél. Nevelői életműve – amelynek kiemelt kulcsszavai az ember- és természet-szeretet, a tudatos környezetvédelem – maradandó és példaeértékű.

Lőrincz Sándor már gyermekkorában „eljegyezte magát” a természettel.

„Édesapám egyszerű szántóvető ember léte nagy nyitott és érdeklődő volt. Amikor csak tehettem, tanított, s jó példával járt előttem. A mezőre menet észrevettem egy kis virágot, megállt és megmutatta, milyen szép, elmagarázta, mire használható. Szóval azt is mondhatnám, a tudatos környezetvédelmet még akkor, tőle megtanultam” – nyilatkozta.

Lőrincz Sándor nem tósgyökeres erdővidéki. „Az én szülőfalum, Kápolnásfalva határos Erdővidékkel, jó szívvel jöttem ide, s ma már mondhatom, hogy valósággal fiává fogadott Erdővidék, és végleg meghonosodtam itt” – mondta el. Szülőfalujából kiindulva életútja a szentkeresztbányai vegyes középiskolán át – rövid kolozsvári kitérővel – Brassóba vezetett, ahol laboránsként dolgozott a tehergépkocsigyár kémiai laboratóriumában, és tanult a Brassói Egyetem természettudományi karán. Itt végezte el a biológia szakot, és biológiatanári diplomát szerzett. Tanári oklevél birtokában érkezett Erdővidékre, a baróti pionírháznál a természet- és környezetvédelmi szakkör irányítója lett. Azóta járja a gyerekekkel együtt Erdővidéket és tájait, kérdező, gyűjti és jegyzi fel a helyiek közölte, a térségre vonatkozó adatokat, megnevezéseket, történeteket. Később Erdőfűlében, majd a bardoci iskolában tanított biológiát. Ugyanitt igazgatói és pionír tanács-elnöki tisztséget is betöltött az évek során. Visszaemlékezésében így vall erről az időszakról: „Közel tíz évig tanítottam és tanultam a bardoci emberektől, életem legszebb és legnehezebb éveit voltak ezek. Sokat jártam a gyerekekkel a környéket. A táborok, a kirándulások során aprólékosan megismertem a vidéket. Pásztoroktól, mezőn dolgozóktól kérdeztem ennek a patáknak, annak a forrásnak mi a neve, egyik egyet mondott, a másik mást,

Demeter László (balról) és Lőrincz Sándor.
Hecser László felvétele.
Kép: Háromszék napilap

ezeket mind összegyűjtöttem.” Állandóan jegyzetelt a mindig nála levő kis füzetébe. Csodáltkak a jegyzetelés terén tanúsított konok kitarását.

1990 márciusától a baróti líceum, illetve általános iskola tanáraként folytatta pályafutását. Életének egy újabb termékeny időszaka kezdődött akkor. Megalakította a Keserű Mózes, később a Gaál Mózes Gimnázium cserkészcsapatát. Évtizedeken át aktív és cselekvő részvevője volt a Pro Natura mozgalom keretében szervezett találkozónak, táboroknak és tudományos szimpózi-umoknak. Csapataival alkotó módon részt vett a 1983 és 1992 közötti években szervezett kerékpártúrának, több ezer kilométert karikázva Románia és a szomszédos országok útjain.

Helyrajzi és környezetismereti tudását az *Erdővidéki Lapokban* rendszeresen megjelentetett *Portyautak* című írásaiban tette közzé. Így felkeltette az érdeklődését számos erdővidéki fiatalnak és felnőtteknek. Belőlük verbuválódott, nagyszámú túrázó csapattal indult 2010 áprilisában a Járjuk be Erdővidéket mozgalom, amelynek túra-vezetője lett. A Tortoma kiadónál, 2013-ban megjelent *Erdővidéki túrautak* című könyve megkoronázta és megörökítette ezt a tevékenységét, amelyet „most 30 túraút formájában feldolgoztam, ellátam fényképekkel, fotókkal” – idézte fel a könyv történetét Lőrincz Sándor. „Az *Erdővidéki túrautak* című könyv

természeti érdekességeket, újonnan felfedezett legendákat, mondákat-történeteket tartalmaz. Nem egyszerű turistakalauz, hanem a szülőföld szeretetére való nevelés egyik fogantyúja” – tudtuk meg a szerzőtől, aki mosolyogva arra is felhívja a figyelmet, hogy a kötetet ne csak kirándulásokhoz használjuk, hanem bátran olvasmányként is kézbe vehetjük.

Az *Erdővidéki túrautak* című könyv dicséretben részesült a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége Tudományos Tanácsának a romániai magyar közoktatásban tevékenykedő pedagógusok részére kiírt Apáczai-díj pályázatán.

Alázatos szolgálat, korrektség és igényesség jellemzi egész pályafutását. Számára a pedagógusi hivatás nemcsak a katedrán végzett tevékenységet, nemcsak a sokoldalú iskolaközösségi munkát jelentette, hanem a felelősséggel végzett társadalmi-kulturális tevékenységet is. Mindezen tevékenységek megelégedéssel és örömmel töltötték ki életét. Sokoldalú munkája elismerését több oklevél, kitüntetés bizonyítja. A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének erdővidéki szervezete érdemes tanári címmel, az országos elnökség Ezüstgyopár-díjjal tüntette ki, 2011-ben Barót város díszpolgári címet adományozott eredményes és a város hírnevének öregbítéséért végzett tevékenységéért.

Munkássága túlmutat a mindennapokon, továbbterjed és virágzik azokban a szívekben, amelyek befogadták, ahol nyomot hagyott egy-egy gondolatával, humorával vagy mosolyával. Lőrincz Sándor tanított, nevelt, nemcsak mint tanár, hanem példás életével utat mutatott diákoknak, szülőknél egyaránt. Fáradhatatlan közösség-szervező, igazi népnevelő. Ha valaki az erdővidéki tudatot ápolta, erősítette, ha valaki hozzájárult a vidék kulturális értékeinek megismertetéséhez, az Lőrincz Sándor tanár úr, akit én a Gaál Mózes Közművelődési Egyesület által alapított Erdővidék Kultúrájáért Díjra méltónak találok!

Erőt, egészséget kívánva csak gratulálni tudok neki, és őszinte tisztelettel megköszönni a sok évtizedre kiterjedő szakmai és emberi együttműködésünket!

(Elhangzott 2023. október 4-én, a baróti művelődési házban megtartott ünnepségen.)

Vida János Antal | **IVÁN JÓZSEF** méltatása

Atörténelem tanulmányozásának egyik legfontosabb eleme a forrás. Már az ókorban is léteztek különböző írott források, melyeknek köszönhetően megismertük ezt a különös világot. Akiről szól ez a laudáció, Iván József, megismerttetett bennünket szeretett városunk autentikus történelmével. Az információk dokumentáltak, azaz különböző leírt anyagokból származnak. Hogyan is jutott ide egy agrármérnök, aki később informatikával foglalkozott?

Iván József 1949. május 8-án született Szilágysomlyón. A családból nagyon sokan tanítók voltak. A könyvek bővületében nőtt fel, nagyon szerette a történelmet. Fiatalon elhagyta szülővárosát, és a kolozsvári mezőgazdasági főiskola elvégzése után Szilágysomlyó közelében, Zilahon kapott munkát tervezőmérnökként. Legfőképpen Szilágysomlyó és a környékbeli magyar lakosságú települések szőlőültetvényeit, gyümölcsfarmjait és fóliasátoros zöldségkertjeit tervezte, segítve ezáltal a magyar vidék gazdasági fejlődését, munkát és jövedelmet biztosítva az ottani lakosoknak. A szőlő és gyümölcs nagy része Szilágysomlyóra került, ahol feldolgozták a borászatban vagy az aszalóban. A technika fejlődésével már a nyolcvanas években látszott, hogy a számítógépek használata elengedhetetlen lesz. Iván József Bukarestben végezte el az informatikai egyetemet. A rendszerváltás után bankokban dolgozott mint rendszergazda. Van élet a nyugdíj után – vallotta, mikor családi okok miatt Kolozsvárra költözött, és hobbijának a történelmet választotta. Kezdetben családja múltjáról kezdett kutatgatni, de később, mikor látta, hogy sok információval lehet találkozni Szilágysomlyóról, ezzel a témával kezdett foglalkozni. Informatikusként gyerekjáték volt számára megkeresni a különböző adatokat. Unokatestvéreivel, Szabó M. Attila történéssel és

Iván József

szakíróval rendszeresen gyűjteni kezdték Szilágysomlyó múltjáról az anyagot. Szabó M. Attilának már nagy tapasztalata volt a történelmi anyagok feldolgozásában, így született meg az ötlet, hogy felkutassák a levéltárakban, könyvtárakban levő adatokat is a szülővárosukról. A legtöbb információt a *Szilágysomlyó napilap* adta, amely 1883. március 15-én indult, és 1944. július 1-én szűnt meg. Így jött létre ez a remek történelmi forrásmű, a *Szilágysomlyó város krónikája és adattára, 1251–1945*. Néhány érdekesség e könyv megszületéséről, Iván József tollából: „A kutatómunka pontosan 2014. október 1-én kezdődött meg, mikor a Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtárban elkezdtem lefényképezni az ott meglévő összes lapszámot. A hiányzó utolsó 4 évfolyam számait Szabó M. Attilának sikerült elkérnie a Széchényi Könyvtártól, ezeket később feltöltötték a Magyar Elektronikus Könyvtárba is. A felvételeket átadtam Szabó M. Attilának, aki tüstént megkezdte a feldolgozásukat. Az elején külön dolgoztunk, én

a következő témák szerint gyűjtöttem az adatokat: családtörténet, archontológia, ipar, kereskedelem és bankok, valamint a város magyar művelődési élete. Az iskolákról és az egyházakról már korábban megjelentek írások, az iskolákról Szabó M. Attila is kiadott egy könyvet. Attila ötlete volt, hogy az adatokat időrendben sorakoztassuk fel, ő adta a könyv címét is, a borítók tervezését, a könyv tördelését és kiadását magam végeztem. A gyűjtött adatok összefésülése csak talán 2016-ban kezdődött el. Ez után a szerkesztést közösen végeztük a világhálón keresztül. Három kötetnyi adat állt össze, amit közös megegyezésre Attila két kötetre rövidített. A könyv 2020-ban kikerült a sajtó alól, minden anyagi támogatás nélkül. Könyvbemutatót sem tartottunk a világhálón miatti. Ellenben a könyvet felvették a Magyar Elektronikus Könyvtárba 2022. december 20-án, ahol minden érdeklődő ingyenesen megtekintheti vagy letöltheti.”

Így látott napvilágot ez a könyv, amely dokumentáltan mutatja be városunk és sokszor a környékünk történéseit. Sajnos gyakran előfordul, hogy egyesek légből kapott adatokkal, saját érdekük szerint írják át a városunkban történt eseményeket, az épületek rendeltetéseit. Köszönet Iván Józsefnek is, hogy szakszerűen rendelkezésünkre bocsátotta ezeket az információkat. Sok mindenről tudtunk, de még többről nem, így kiderült, hogy városunk milyen fejlett volt ezekben az időkben gazdaságilag, kulturálisan, a Szilágyságnak valóságos ékszerdoboz volt. Azok, akik nagyon szeretik városunkat, tanulmányozzák történelmét, biztos nagy hasznát veszik e könyvnek. Nagyon örvendek, hogy Szabó M. Attilának már 2011-ben történelmi munkásságáért odaítéltük a Szilágysági Magyarok Díjat. Gondolom, mindenki véleményét tolmácsolom, amikor kijelentem, hogy Iván József feltétlenül megérdemli e díjat!

Szilágyi Krisztina | **SZEKERES ENIKŐ** méltatása

Mindig megtiszteltetés értékes embert, példaértékű életpályát méltatni, kifejezve elismerésünket, nagyrabecsülésünket egy olyan ember iránt, aki szülőföldje és közössége szolgálatában szerzett elévülhetetlen érdemeket.

Szekeres Enikő kolléganő, a Gyulaffy László Magyar Tannyelvű Általános Iskola igazgatónője ilyen ember volt, akinek az életét a család, az oktatás és a közösségi szolgálat töltötte ki.

Erős, határozott egyénisége tette alkalmassá arra a pályára, amelyet azért választott, hogy a tudás magvait ültesse el a gyermeki elmékben, jellemüket formálja, nemesítse. Ez volt az életcélja, s kitartó munkával, szorgalommal meg is valósította azt. Elindult szülőfalujából, Menyőből a világba, Szilágycsehbe, Zilahra, hogy megszerezze a tudás hatalmát, majd a kolozsvári egyetemen szerzett fizika-kémia szakos tanári diplomát.

Szekeres Enikő

1995-ben lett a szilágycsehi általános iskola fizika-kémia szakos tanára, 2007-ben pedig kinevezték az önálló, magyar tannyelvű Gyulaffy László Általános Iskola igazgatójának. Sikeres iskolavezető volt céltudatos elképzelésekkel, kezdeményező hozzáállással, empatikus emberi magatartással. Mint pedagógus és intézményvezető tevékenyen részese volt a város közéletének. A városi RMDSZ választmányi tagja volt. A Tövishát Kulturális Társaságban alapító tagként és kuratóriumi tagként tevékenykedett, s a városi RMDSZ Nőszervezetében is meghatározó szerepet játszott.

Szomorú, hogy elismerésünket már nem mondhatjuk el neki személyesen. Igen korai tragikus távozása megfoszt kedves jelenlététől, de emlékeinkben megmarad, mert aki életében értéket alkotott, aki nem csak önmagáért élt, az nem múlik el.

Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király mellszobra Szilágysomlyón. A Szilágysági Magyarok Díjat az ünnepi szentmisével és koszorúzással zárult XXXI. Báthory Napok többnapos rendezvénytöredékén adták át. Kép: a Báthory István Alapítvány Facebook-oldala

Kovács Lehel István – Veres Emese Gyöngyvér | A 100 éves Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház méltatása

Amikor a magyar kormány felkérte a Magyar Tudományos Akadémiát, hogy határozza meg a honfoglalás dátumát, az Akadémia egy periódust nevezett meg: 890-től 900-ig. Hogy egyetlen évre tudják leredukálni az eseményt, s főleg az ezeréves megemlékezést, a kormány ennek a periódusnak a közepét jelölte meg a honfoglalás évének, vagyis 895-öt. Végül az előkészületek egy évet késtek, így 1896-ban ünnepelték meg a magyar millenniumot.

Valahogy így jártunk el mi is a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház megalakulásával is, ugyanis az a folyamat is egy 6 éves periódust jelentett 1920-tól 1926-ig. Nyilván ez a hat év alatt az egyház nem szűnt meg, továbbra is működött, csak jogi, közjogi státusza nem volt. A százéves évforduló megünneplésére ezért ennek az időszaknak a közepét vettük, így lett 2023-ban a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház fennállásának 100 éves évfordulója.

De hogyan is történt, mi volt ez a folyamat?

Johannes Honterus reformátor, Luther Márton követőjének hatására 1540-től kezdődően a barcasági magyarság az evangélikus hitre tért át, de a kezdetekkor a magyar gyülekezetek is szász fennhatóság alatt álltak. A magyar önállóság 1844-ben merült fel először, ezt csak tetőzte az 1848/49-es szabadságharc, amikor – többek között – magyar evangélikus harcolt szász evangélikus ellen. A végleges elszakadás nagy szószólója a hosszúfalusi lelkész, kaposi Molnár Viktor volt, s 1874-ben döntés született az önálló magyar esperesség megszületéséről. A tényleges kiválás és a Brassói Magyar Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházmegye megalakulása 137 évvel ezelőtt, 1886-ban következett be. Az új egyházmegyét a Tiszai Evangélikus Egyházkerület fogadta kötelékébe. Mondani sem kell, hogy a barcasági csángó magyarság megmaradása érdekében ez volt a legfontosabb lépés.

Az 1920-as trianoni békediktátum új helyzet elé állította a Romániába szakadt magyar evangélikusokat. Egyrészt el kellett szakadniuk a Tiszai Egyházkerülettől, másrészt új elnevezést is kellett találniuk, arról nem is beszélve, hogy Erdélyben teológiai intézet sem volt.

A szászok lefoglalták a Romániai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház elnevezést, ezért 1920-ban elkezdődött

Kosztza István, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökhelyettese és Kovács Lehel István helytörténész a Zajzoni Rab István-díj ünnepélyes átadásán

az a nehéz folyamat, amely a romániai magyar evangélikus püspökség megalakulását célozta meg.

A kezdeti kaotikus állapotban három egyházközség a Szász Országos Egyházhoz való csatlakozás mellett döntött, a hangadó szerepét betöltő Moór Gyula brassói esperes vezetésével. Ezt az áldatlan helyzetet látva, Kirchnopf Gusztáv kolozsvári lelkész kezdeményezésére 1920. április 11-én Aradon megtartották a magyar anyanyelvű gyülekezeteket magába tömörítő, különálló egyházszerkezet megalakulásának első egyetemes presbiteri alapítógyűlését, ahol az önálló Erdélyi és Bánáti Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházkerület megalapítása mellett döntöttek. Mivel az egyházkerületbe olyan gyülekezetek is tartoztak volna – a kolozsvári is például –, amelyek a Szász Országos Egyház igazgatása alatt álltak, ez nemcsak a két egyház képviselői között vezetett feszültséghez, hanem a román államhatalom részéről a magyar egyházkerület megalakításának elutasítását is maga után vonta. Hosszas huzavona, évente többszöri gyűlésezés és bonyolult eljárás következtében a Román Válsügyi Minisztérium 1926. december 22-én kelt átiratában egy Szuperintendencia működését engedélyezte, azzal a kitételrel, hogy a szuperintendens közjogi tekintélye nincs elismerve. A püspöki rang a Szász Országos Egyházban maradt meg. A szuperintendensi tisztségre Frint Lajost, a szuperintendencia

felügyelői tisztségére pedig Ambrózy Andort választották. A magyar egyházkerület tehát harmincezer taggal és három, az Arad-Bánsági, Brassói és Ötvárosi Egyházmegyébe szerveződő 23 gyülekezettel alakulhatott meg.

A Második Bécsi döntés miatt ismét módosítani kellett az egyházkerület működésén, majd a második világháború után, 1948-ban a román állam végre elismerte a magyar evangélikus püspökséget, és a Frint Lajos halála után megválasztott Argay György püspöki kinevezését is. A püspökség a szász egyházból kivált halmágyi, kiskapusi és szakadati, valamint a két világháború között alakult bukaresti magyar, illetve a világháború alatt létrejött román gyülekezettel elnyerte mai formáját, amelybe három egyházmegye tartozik: a brassói, a kolozsvári és szlovák nyelvű gyülekezetek egyházmegyéje.

2001-ig Romániai Zsinatpresbiteri Evangélikus-Lutheránus Egyház volt a neve.

Jelenleg a püspöki feladatokat Adorjáni Dezső Zoltán látja el, akit 2004. október 8-án, Sepsiszentgyörgyön Szebik Imre és Mózes Árpád püspök iktattak be hivatalába. A püspökhelyettes Koszta István brassói lelkész.

Méltatjuk, hogy a Barcaság és az ország egyházi életében kifejtett kimagasló tevékenységével, 100 éves szolgálatával a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház hozzájárult nemzeti közösségünk értékeinek gyarapításához.

Magdó István | A Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub méltatása

A Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub (HMIK) 2010 januárjában alakult meg, mint független, apolitikus, nonprofit szervezet, Gócza István és ifj. Magdó János már 2009-ben kidolgozott ötlete alapján. Célja Hétfalu fiataljainak kulturális, művelődési, szórakozási lehetőségeket nyújtani, más belföldi és külföldi ifjúsági szervezetekkel kapcsolatot kialakítani, együttműködni velük, hagyományőrző programokat szervezni, és mindezek által megőrizni a magyar nemzeti identitásvukukat. Első összejöveteleik a négyfalusi református egyház ifjúsági termében kaptak helyet, ifj. Domokos Jenő vezetésével énekpróbákat tartottak, majd felléptek a hétfalusi istentiszteleteken.

Általános vélekedés szerint egy csapat vagy szervezet akkor működik jól, ha a tagok megfelelő odaadással és egymás iránt tisztelettel rendelkeznek. Ezt pedig legjobban közös munkával és persze egy kis szórakozással lehet fejleszteni. A hétfalusi fiatalok számára kialakított ifjúsági szervezet, amelyet ma már a legtöbben a rövidített HMIK néven ismernek, az a közösség, ahol a fiatalok saját maguknak és a körülötük élőknek életre szóló élményt igyekeznek nyújtani. Habár mostanára a tagság teljesen kicserélődött, a lelkesedés és a tenni akarás megmaradt, és átszállt egyik generációról a másikra.

Egy egyszerű, már meglévő baráti társaságból indult a kezdeményezés, amelyhez idővel csatlakoztak a hétfalusi fiatalok. Az éjszakába nyúló beszélgetésekből, tervezgetésekből hamarosan megszülettek a tettek, a szervezetnek jogi háttérrel adtak, székházat rendeztek be, és elkezdtek tevékenykedni. Először szűkebb körben, majd mind tágabb és tágabb környezetben, bevonva Hárromfalut is.

Vasárnaponként istentiszteletekre látogattak el, ahol énekeltek, majd kirándulásokat, játékesteket, sportnapokat, és nem utolsósorban bulikat szerveztek maguknak és a helybeli fiataloknak. Egy olyan társaságot alkottak, amelyhez a fiatalok szívesen csatlakoztak. Rövid idő alatt sikerült ismertté válni Hétfaluban, és nemcsak a fiatalok, hanem az idősebbek is tudomást szereztek az egyesületről és annak tevékenységéről.

A HMIK életében az első mérföldkő a 2010 decemberében megszervezett

Sipos Emese, a Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub elnöke átveszi a díjat Magdó Istvántól

karácsonyi vásár volt, ahol a fiatalok mellett a hétfalusi magyar közösség minden tagját szívesen látták. Az egyesület életében ez elindított egy mozgalmat, amely azóta sem lankad, hanem folyamatosan fejlődik, egyre többen vesznek részt benne, és a rendezvények száma is növekszik. A karácsonyi vásár hagyománnyá vált, és már tizenhárom éve rendszeresen megszervezik az aktív tagok.

A rendezvények bővülésével az anyagi háttér egyre fontosabbá vált. A támogatók köre szélesedett, hiszen mind többen ismerték meg a szervezetet, és támogatni akarták a magyarságot meg az említett rendezvényeket. Eddig több mint hatvan támogató állt a szervezet mellé, és segítette azt pénzzel vagy termékekkel. Ugyanakkor számos pályázatot is megnyert a csapat.

A következő mérföldkőnek a 2012 májusában megszervezett első Hétfalusi Ifjúsági Napok rendezvény tekinthető, amit akkoriban pünkösdi tájképre időzítettek. Az első két napot a fiataloknak szánták vetélkedőkkel, táborúzzal, szabadtéri bulival, majd vásárnapra egy nagy majálist rendeztek a magyar közösség számára: koncertek, bolhapiac, virágvásár, kézműves foglalkozás gyerekeknek, illetve sok más szórakoztató program várta a látogatókat.

Nagyon eredményes év volt ez, hiszen ekkor vehette át az egyesület az éves rendszerességgel megtartott Szent Mihály Napok rendezvénysorozat

szervezését is, amely ekkor zajlott a 16. alkalommal, tehát már hagyománynak számított a hétfalusi magyarok életében. Ezt a rendezvényt minden év szeptemberében, a Szent Mihály napjához legközelebb eső hétvégén tartják. Mára egy egész hetes rendezvénysorozattá nőtte ki magát, és a Barcaság legnagyobb kulturális fesztiváljaként van jelen a köztudatban. A Szent Mihály Napok keretében szüreti kosaras bált, kézművesvásárt, kézművesfoglalkozást, sportvetélkedőket, ökumenikus istentiszteletet, lovas szekeres felvonulást, szabadtéri majálist, különböző előadásokat, kiállításokat, bor- és pálinkakóstolókat, színházi előadásokat, film- és könyvbemutatókat, szabadtéri bulikat, gyerektáncszínpadokat, bábelőadásokat, süteményversenyeket tartottak.

Habár a rendezvények nagysága és összetettsége évről évre változik, a célja ugyanaz marad: a helyi magyar közösség mozgósítása és identitástudatának a megerősítése. „Szórványban élő magyarokként és fiatalokként fontos, hogy úgy formáljuk a jelent, hogy a jövőben úgy élhessünk itthon, hogy tudjuk, egy erős közösség tagjai vagyunk” – vallják az egyesület tagjai. Széchenyit idézve: „Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent és munkálkodhass a jövőn.”

Az egyesület 2015-ben egy gálaesttel ünnepelte ötödik születésnapját, amelynek keretében mindenki előtt kifejezték hálájukat támogatóiknak, partnereiknek, és nem utolsósorban

tagjaiknak, akik nélkül semmit nem tudtak volna megvalósítani.

Az azóta eltelt időszakban rengeteg új esemény kapott helyet: húsvéti vásár, tojásírás, a Föld órája, gyertyafényes nótaestek, karaoke, fáklyás felvonulás, film-, játék-, csocsóestek, táncház, szemétyűjtő akció, közös bringázások, kosaras farsangi vagy Mikulás-bál, megemlékezések, civiltalálkozók, kiruccanások csapaterősítés céljából, szánkázás, beszélgetős estek, kirándulások, látogatások, ifjúsági napok, karácsonyi kántálások, adventi koszorú készítése, részvétel külföldi és belföldi fesztiválokon.

A HMIK életébe 110 tag kapcsolódott be az évek során. A csapatot nem felszínes kapcsolatok jellemzik, hanem mély kötelékek, kitartás, csapatszellem, igazi barátságok, amelyek közül több is házassággal végződött.

Szórványban élni nem könnyű! Szórványban tevékenykedni annál is nehezebb. Azonban amíg van egy biztos közösség, amely nem hátrál meg, és folytatja munkáját a megmaradásért, az identitástudat megőrzéséért és legfőképpen a közösség további erősítéséért, addig mindenkinek érdeke ezt a kis csapatot megőrizni és segíteni a lehetőségei szerint. A HMIK az a közösség, amely

tizenhárom éve egyedi élményeket biztosít azok számára, akik ellátogatnak a rendezvényekre, a tagoknak pedig lehetőséget biztosít a fejlődésre, tanulásra, és nem utolsósorban a szórakozásra. Jó és kevésbé jó pillanatok mindig lesznek az életben, de közösen mindenem felül lehet emelkedni, hiszen mindig előkészületben van egy-egy esemény.

Legyen is így, hiszen szükségünk van rá! Hajrá, HMIK!

Fogadjátok szeretettel és mély megbecsüléssel ezt a díjat, a barcasági csángó-magyarokért és a Kárpát-medence magyarságáért kifejtett munkátok elismeréseként!

Zajzoni Rab István Díj

Bencze Mihály | KALMÁR FERENC ANDRÁS méltatása

Kalmár Ferenc András nagykövet, főtanácsadó, Magyarország szomszédsgpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri különmegbízott, 1955. május 18-án született Brassóban. Édesapja, Kalmár Ferenc, Békéscsabán született, míg édesanyja, Erdélyi Gizella, Élesden. Mindketten a kolozsvári Bolyai egyetemen jogot végeztek. Apai nagyapja, Kalmár Ferenc az első világháborúban őrmesterként a szerb fronton esett el, apai nagyanyja, Mária, háztartásbeli volt. Anyai nagyapja, Erdélyi János gazdatiszt volt, mezőgazdasági gimnáziumot végzett, az érmihályfalvi Állami Gazdaságnál dolgozott. Anyai nagyanyja, Magdolna, háztartásbeli volt.

Apja (1913–1988) Nagyváradon ügyvéd volt, 1949-ben a kommunista rendszer miatt Brassóba került, ahol a CFR-nél jogász lett. Anyját (1927–2012) 1950-ben, közvetlenül az egyetem elvégzése után Brassóba helyezték bírónak. Polgári pereket tárgyalt, hála Istennek nem volt politikai pere. Ezek után gazdasági jellegű perekben bíraskodott.

Kalmár Ferenc András általános iskoláit Brassóban, mégpedig román tagozaton végezte. Akkoriban ugyanis olyan helyen laktak, hogy onnan nagyon távol esett a legközelebbi magyar tagozatos iskola. Nem volt, aki hozza és vigye őt oda minden nap. Továbbá az édesapja elvi kérdésnek is tekintette

Kalmár Ferenc András

ezt: a saját tapasztalata azt mutatta, hogy nem kell feltétlenül magyar iskolába járni ahhoz, hogy valaki megmaradjon magyarnak. A két világháború között hadiárvaként ő nem tanulhatott ingyen, csak ha román iskolába írárták.

Ami Kalmár Ferenc Andrásról illeti, ő gimnáziumi tanulmányait a legjobb brassói iskolában, a Şagunában végezte, a fizika tagozaton. Osztályfőnökük,

egyben fizikatanárunk a szász Hermann Lang volt, aki nemcsak tanította, hanem nevelte is diákjait. Remek fizikatanár volt, ennek köszönhetően Kalmár Ferenc András érettségi után, 1974-ben a Bukaresti Egyetem Fizika Karára felvételizett. A kilenc hónapos, szintén bukaresti katonai szolgálatot követően megkezdte fizikusi tanulmányait, melyeket 1980-ban fejezett be. Diplomamunkáját a festéklézerekről készítette. Brassóba, a szilikátipari vállalathoz (Răsăritul) került, ahol fizikusként alkalmazták. Háromévi gyári tevékenységet követően felvételizett a brassói Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karára. Felvették, és esti tagozaton elkezdte tanulmányait. 1984-ben megnősült, felesége szegedi illetékességű orvos volt. Ez sem ment könnyen, hiszen a külföldi állampolgárral történő házasságot maga Ceauşescu kellett engedélyezze, és az Államtanácshoz kellett beadni a kérelmet. Kilenc hónapig vártak az engedélyre. 1985-ben, házassága által átköltözött Magyarországra. Villamosmérnöki tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetemen folytatta, a villamosmérnöki karon. Ezt már levelező tagozaton végezte, munka mellett. 1989-ben diplomázott, és attól kezdve villamosmérnökként dolgozott. Közben 1988-ban megszületett első gyerekük, Csilla, őt aztán Csaba követte 1996-ban. Ma már mindkető házas. Csilla mérnök-geofizikus lett, Csaba pedig gépészmérnök.

1985 és 1989 között az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Hivatalnál dolgozott, 1989 és 1991 között több kisebb cégnél. Abban az átmeneti időszakban ezek a cégek csődbe mentek, így 1991-ben a szegedi kábelgyárban kezdett el dolgozni villamosmérnök-ként. 1998-ig, a gyár bezárásáig különböző beosztásokat töltött be. 1991-ben kezdődött el a politikai pályafutása, ekkor lépett be a Kereszténydemokrata Néppártba. Mi is volt a motivációja? A kommunizmus bukását követően mindenképpen úgy gondolta, hogy erdélyi magyarként valamit hozzá tud adni a magyar politikához, de nem volt mindegy, hogy melyik szervezetben. Baloldali szervezet nála semmiképpen nem jött szóba, liberális sem. A konzervatív szervezetek közül pedig a kereszténydemokratákat választotta, mert úgy gondolta, hogy a politika hínáros világában legalább a mérce legyen állandóan látható. Ezt a Kereszténydemokrata Néppártnál (KDNP) találta meg, amely a keresztény értékrendet képviselte és képviseli. Így csatlakozott a szegedi szervezethez. 1994-ben az akkori Polgári Szövetség, mely a Fidesz, MDF, KDNP-ből állt, elindította képviselőjelöltként Szegeden az önkormányzati választásokon, abban a körzetben, ahol lakott. Az akkori ellenfele Újhelyi István volt, aki szintén akkor kezdte a politikai karrierjét. A jó Isten segítségével a választásokon Kalmár győzött, így húsz éven keresztül Szeged-Rókus városrészt képviselhetette a szegedi önkormányzatban. Ötször megválasztották, és ez annak volt köszönhető, hogy komoly eredményeket ért el. A hatodik választáson már nem indult, hiszen akkor már a külügyminisztériumi munkát kilátásba helyezték számára. Ez összeférhetetlen az önkormányzati képviselőséggel. A KDNP-s pályafutása is elindult, és 1995-ben a szegedi szervezet ügyvezető titkára lett. Ezt a pozíciót nem sokáig töltötte be, mivel a szegedi szervezet elnökévé választották. 2003-ban, miután a Giczy-féle éra (a szerző Giczy György, a KDNP alapítójának pártelnökségére, illetve az akkor lezajlott pártszakadásra utal – szerk. megj.) befejeződött, és sikerült Semjén Zsolttal, továbbá még néhány régi KDNP-s politikussal újraindítani a pártot, amelynek egyik országos alelnöke lett. 2003 és 2015 között, három ciklus alatt töltötte be ezt a tisztséget.

Visszatérve a politikáról a mérnöki pályafutására: miután a szegedi kábelgyárat a Siemens cég 1995-ben privatizálta, 1998-ban bezárta, 500 dolgozó került az utcára. Kisebb vargabetű után Kalmár Ferenc a szegedi székhelyű,

francia tulajdonban lévő Délmagyarországi Áramszolgáltatóhoz (DÉMÁSZ) került. Itt több pozíciót töltött be 2010-ig. Az utolsó betöltött állása a nemzetközi beszerzésekhez kapcsolódott. Olyan eredményeket sikerült elérnie, hogy 2009-ben alkotói díjat kapott. 2010 elején, munkája eredményeként a DÉMÁSZ elnyerte Párizsban a szakmai kiválóságért járó díjat. A cég nevében ezt ő vehette át. Közben a Budapesti Pénzügyi és Számviteli Főiskolán mérnök-közgazdászai diplomát szerzett.

2010-ben a Csongrád megyei területi listán bekerült a parlamentbe. Újságírói kérdésre akkor azt mondta, hogy három témát tud elképzelni, amellyel képviselőként foglalkozna. Az egyik az energetika, másik a magyar sorskérdések, valamint az önkormányzati és területfejlesztési kérdések. Végül is a nyelvtudása és az erdélyi származása játszotta a főszerepet abban, amit elért. A magyar mellett beszél románul, franciául, angolul, és ezért a külügyi bizottságba került. 2011-ben, mikor megalakult a Nemzeti Összetartozás Bizottsága, annak is tagja lett, a KDNP részéről pedig delegálták az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésébe. Így került kapcsolatba ezzel a strasbourgi szervezettel, ahol három olyan eredményt ért el, amelyeket nagyon fontosnak tart. Az első Marina Schuster német képviselő asszony jelentéséhez fűződik. Ebben az államok integritásához való joga, valamint a nemzeti közösségek önrendelkezési joga közti ellentmondást vizsgálta. Gaudi Nagy Tamás képviselőtársával olyan módosító indítványt tettek, amely a jelentést kiegészítette a közösségek autonómiához való jogával, és ezáltal a kollektív jogokkal. Ezen eredmény elismeréseként az Európa Tanács magyar delegációjának tagjaként 2012-ben megkapta a Székely Nemzeti Tanács által alapított Gábor Áron-díjat. Az indoklásban többek között az állt, hogy Székelyföld neve 2010 és 2012 között többször hangzott el, mint előtte húsz év alatt. 2011-ben, a 2012-es költségvetés tárgyalásakor Gaudi Nagy Tamással együtt benyújtottak a Parlamentben egy indítványt, amely létrehozta a Kisebbségi Jogvédő Intézetet, amely az idén ünnepelte a tízéves fennállását. A következő fontos téma és siker, amit Strasbourgban elért, az Tata város Európa-díja. Michl József, Tata polgármestere ugyanis szintén kereszténydemokrata képviselőtársa volt. Michl József jelezte, hogy nyolc éve pályáznak az Európa Díjra, de sosem sikerül megnyerni, és megkérte, hogy Kalmár Ferenc nézzen

ennek utána. Megtette, utánanézett, és egy évre rá, 2013-ban Tata megkapta az Európa-díjat Altötting bajor várossal megosztva. E munka elismeréseként 2013-ban Tata város díszpolgára lett.

A harmadik, és talán legnagyobb eredménye az ügynevezett Kalmár-jelentés. Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnökének a visszaemlékezésére utalunk itt, aki a Nemzeti Összetartozás Bizottságában körülbelül másfél évvel ezelőtt elmondta beszámolójában, hogy Kalmár Ferenc András megígérte egyik bizottsági ülésen, hogy Strasbourgban foglalkozni fog a nemzeti kisebbségek kérdésével. Tevékenységével a székely törekvéseket akarja alátámasztani. Kovács Elvira délvidéki képviselő asszonnyal – aki jelenleg is a belgrádi parlamentben VMSZ-színekben képviselő, a szerb parlament alelnöke – beadtak egy indítványt, melyben javasolták, hogy készüljön jelentés az európai nemzeti kisebbségek jogairól és helyzetéről. A jelentés sikerében nem sokan bíztak, sőt nagyon magas szinten levő politikusok is azt mondták, hogy ez nem fog átmenni. Maga Tőkés László, aki akkor európai parlamenti képviselő volt, bevallotta, hogy nem hitt benne, mert a dokumentumban rögzített kitételek nem mehettek volna át egy európai intézményen az aktuális politikai helyzetben. Ez utóbbi még nem volt annyira kiélezve, mint most, de akkor sem volt ott nyugodt, és Magyarországot kedvelő közeg. Végül is 2014. április 10-én a plénum megszavazta a jelentést. Nagy viták keletkeztek. Kalmár arra számított, hogy Románia nagy ellenfél lesz, de azt, hogy Finnország is ellene fog érvelni, nem gondolta. Ezen is túlléptek: megvívták a csatákat, és nyertek. Ez a jelentés azért fontos, mert összesen két olyan dokumentum született az Európa Tanácsban, mely a kollektív jogokat és az autonómiát javasolja. Az egyik az ügynevezett Gross-jelentés 2003-ból, a másik pedig a Kalmár-jelentés 2014-ből. Ennek elismeréseként 2014-ben a Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjével tüntették ki Kalmár Ferenc Andrást.

2016-ban a Nemzetpolitikai Kutatóintézet a francia L'Harmattan kiadóval közösen kiadta magyar, angol és francia nyelven a Kalmár-jelentést. Az elmúlt öt évben Szili Katalinnal együttműködve kiadták magyar, angol és francia nyelven *A nemzeti kisebbségvédelem javasolt alapelvei az EU-ban* című kiadványt. Ennek született egy módosított változata a 2021. évi magyar Európa Tanács elnökségre. Abban, hogy a magyar kormány az elnökség első számú

prioritásaként jelölte meg a nemzeti kisebbségvédelmet, és ezt tartalommal is megtöltötte, meghatározó szerepe volt Kalmár Ferenc Andrásnak. A Szili Katalin által írt és szerkesztett, magyar és angol nyelven megjelent *Harmincből tíz* című könyv egyik fejezetét Kalmár jegyezte. A strasbourgi négy év alatt, de nemcsak akkor, hanem egész életében érezte, hogy a jó Isten vele van, segít, mutatja az utat. Mivel 2014-ben nem jelölték képviselőnek, a Külgazdasági és Külügyminisztériumban miniszteri biztosként folytatta tevékenységét.

A terület, amellyel foglalkozik, a nemzetpolitika külügyi dimenziója. Vagyis a magyar kormány és a szomszédos országok kormányainak nemzetpolitikai kapcsolatai. Ezek egyik fontos keretét képezik a kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok, melyek magyar társelnöke Kalmár Ferenc András. Ez a munka nagyon nehéz tárgyalásokkal jár, de néha akad sikerélmény is. 2020 szeptemberében a Magyar Akadémián átvehette a Széchenyi Társaság díját. Az indoklásban a következő áll: „A keresztény Magyarország

szomszédságpolitikájáért, valamint az európai nemzeti kisebbségek jogainak javításáért folytatott, több évtizedes kiemelkedő munkásságát a Széchenyi Társaság gróf Széchenyi István szellemi örökségének folytatásaként értékeli.” Kalmár Ferenc András kilenc alkalommal volt a Brassói Magyar Napok védnöke.

Tisztelt Kalmár Ferenc András miniszteri különmegbízott! Értékes munkájának elismeréseként kérem, fogadja el a barcasági magyarság részéről a Zajzoni Rab István-díjat! Isten éltesse!

Zajzoni Rab István Díj

Bencze Mihály | PETRÁS MÁRIA méltatása

Az újszövetségi történetekhez, mindenekelőtt Szűz Máriához kötődő alkotások a magyar katolikus hitvilág egy különleges hordozójához, a csángósághoz kötődnek. Az onnan származó, immár Magyarországon élő és alkotó művész munkásságának esztétikai középpontjában a rájuk jellemző érintetlen, romlatlan hitnek a megjelenítése áll. Petrás Mária a nehéz, kemény és érdes samottból formálja meg azokat a finom és gyengéd érzelmekkel teli szobrait, ahol Mária nemcsak mint anya, nemcsak mint vallási jelkép, hanem mint egyetemes emberi példa és érték-hordozó jelenik meg előttünk. Petrás Mária szerint: „Úgy érzem, Istentől kapott feladatom az, hogy azt a szépséget, amit a mi kicsi népünk jelent, elmondjam, főként a kerámián és énekhangon keresztül, mert a moldvai csángóság megőrizte a természetes ösztöneit, tudását, hordozza az ősi hitét, egészen a teremtésig visszamenően.”

Petrás Mária 1957. január 19-én született a Bákó megyei Diószénben, édesapja Petrás Vazul, édesanyja Miklós Nica. Szülei mindketten tósgyökeres, moldvai csángó földművesek. Nyolcgymerekes családjában ő a legidősebb gyermek. 1963-ban, hatévesen kezdte általános iskolai tanulmányait Diószénben. 1974-től 1976-ig Hétfaluban tanult az elektrotechnikai szakiskolában, amit kitüntetéssel fejezett be. 1975-től 1978-ig a brassói Képzőművészeti Népfiókola grafika szakán, Klement Béla osztályában tanult. 1977-ben

Petrás Mária

férjhez ment. 1978-ban megszületett Róbert fia, 1980-ban Alina lánya, 1985-ben elvált. 1986-ban esti tagozaton elvégezte a gimnáziumot, és a hétfalusi Electroprecizia gyárban helyezkedett el. 1988-ban színházi plakátjaival országos első helyezést nyert, Besztercenaszódon. Otthagyta az állását, és önálló lett: festészetből, rajzolásból és méhészkedésből élt. 1990 nyarán jött először Magyarországra egy csángó küldöttség tagjaként, Domokos Pál Péter születésnapjára. Az ünnepségen többen látták a rajzait, és

meghívták tanulni (magyarul írni és olvasni) a Nemzetközi Előkészítő Intézetbe. 1990 óta folyamatosan és aktívan részt vesz a csángó ügyeket szolgáló anyaországi és határon túli szervezetek munkájában. Rendszeresen énekel csángó népdalokat nemzeti és nemzetközi kulturális rendezvényeken. 1991-ben megkezdte tanulmányait a Magyar Iparművészeti Főiskolán. 1995-ben Csekovszky Árpád növendékéként jelesen diplomázott, és azonnal felvételt nyert a mesterképzőre, amelyet kitüntetéssel fejezett be 1997-ben. Diplomamunkája a Csángómagyar Golgota, amely egy három és fél méter magas, két méter széles, közel életnagyságú, ötalakos mázatlan kerámia, és a dévai ferences kolostor kerengőjében áll. Petrás Mária szakdolgozatát a csángókról írta – címe: *Panaszolkodás Istennek*. A diplomamunkája a szülőfalujának szánt kereszt volt. Minthogy a falu – hihetetlen! – nem fogadta el az ajándékot, végül is a dévai ferences kolostorban talált méltó helyet a szoborcsoport (*Krisztus a kereszten* – 1997). Mi indította a művészt eme plasztikai vallomásra? „Akkoriban sokat gondolkodtam a sorsunkon – mondta egy általam készített interjúban (*A boldogság dimenziói* – 2009) –, és úgy éreztem, hogy Krisztus sorsában van részünk. Ahogyan Krisztus keresztre jutott, mi is keresztre fogunk jutni. Sőt, már azon vagyunk. Keresztre vagyunk feszítve.”

Petrás Mária 2001 óta Pomázon él és tevékenykedik, férje Döbrentei Kornél költő.

1997 tavaszán nyíltak első önálló, jelentősebb kiállításai Zuglóban, majd Százhalombattán, amelyeket több mint 200 követett, a fővárosban, szerte az országban és külföldön (Brüsszel, Graz, Toronto, Padova, Aosta, Vittorio Veneto, Este, Santa Agata de Feltria, Scecin stb.). 1998 óta tagja az olaszországi Katolikus Művészek Egyesületének. 2011–2016 között a Magyar Tehetség Nagykövete, 2013 óta a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Köztéri alkotásai: Krisztus a keresztfán (dévai ferences kolostor, 1998), Károni-dombormű és falucímer (Jegenye, 1998), Isten báránya, Keresztelő Szent János, falucímer (Bükkszécs, 1998), Czeck János és Bem találkozója (Csucs, 1998), Isten báránya és falucímer (Kémer, 1998), Szent István és falucímer (Epöl, 1998), II. Rákóczi Ferenc és falucímer (Körösfő, 1998), Vasvári Pál és falucímer (Magyarvalkó, 1998), Magyarok Nagyasszonya (Budapest, Donáti u., 2000), keresztút (Sitke, 2000), keresztút (Százhalombatta, Szent István-templom, 2000), Szoftatós Madonna (Budapest, SE I. Gyermekgyógyászati Klinika, 2001), keresztút (Szár, 2001), Csángó Madonna (Budapest, SE I. Belgyógyászati Klinika, 2002), feszület (Magyarfalu, 2003), Piéta (Budapest, Országos Onkológiai Intézet kápolnája, 2005), Napba öltözött Mária (Budapest, Befogadás Háza, MMSz, 2005), Béke királynője

(Külsőrekecsin, 2005), Csángó Madonna (Viszántya, 2006), Nepomuki Szent János (Szigetköz, templom, 2006), Piéta (Budapest, SE II. Belgyógyászati Klinika, 2008).

Zenei tevékenységéről is kell szólnunk. A Tatros együttes tagjaként fellépett: Olaszországban, Ausztriában, Franciaországban, Hollandiában, Lengyelországban, Belgiumban. A Muzsikás együttes rendszeres vendége 2005 óta, és számos közös hangversenyen vettek részt Magyarországon és Erdélyben, Nyugat-Európában, Távol-Keleten, Észak-Amerikában. 2017-től koncertezik a Petrás zenekarral.

Díjai: 2006 – Szervátiusz Jenő-díj, Magyar Művészetért Díj, 2011 – Regionális Prima díj (Közép-Magyarország), 2013 – Prima Primissima Díj, 2013 – Párhuzamos Kultúrákért Díj (a Mediawave – Nemzetközi Vizuális Művészeti Alapítvány díja), 2014 – Pilisszentkereszt díszpolgára díj, 2015 – Márton Áron-emlékérem, 2016 – Magyar Örökség díj (a Magyar Örökség és Európa Egyesület díja), 2020 – Pomáz díszpolgára.

Hitvallása: „Abban a világban, amelyben születtem, imádságos hangozással kezdődött a nap, és avval is ért véget. A családok gazdagságát nyolc-tíz-tizenkét gyermek jelentette. Az ötévestől a legöregebbekig mindenkinek nélkülözhetetlen szerepe volt. Hétköznap azért dolgozott az ember

erővel és szorgalommal, mert előtte állt egy-egy ünnep. Az ünnep előtt mindig nagy készülődések voltak. Az emberek kitisztították lelküket, életüket, házukat, istállóikat, ólaikat, kertjeiket, falujukat, megbocsátottak, megbékültek, misére mentek szép ünneplő ruhában, és délután megjárták egymást. Az ünnepek nagy örömmel teltek, mindent meg tudtak maguknak teremteni úgy, hogy nem voltak senkinek a szolgálai. Tudták, hogy mi a rendje a világnak, mert a nap, a hold, a csillagok, az időjárás és a mélységes hitük útbaigazították őket. Akármit nem cselekedtek, akármit nem ejtettek ki a szájukon. Névtelen szentek között nőtem fel, akik a sereg gyermekükkel körülvéve tudtak énekelve szólni, fonni, gyönyörűen hímezni, varázslatossá tenni azt a nehéz világot. Böjttel és imádsággal, Mária erejével elmesszítették a testi-lelki bajokat. Az ő képüket szeretném példaként a világ elé tárni.”

Igen, Petrás Mária a nehéz történelmi időket átélte, és most is átélő moldvai csángóság kulturális nagykövete lett, kibontakozásához a barcasági csángóság is hozzájárult.

Tisztelt Petrás Mária művésznő! Értékes munkájának elismeréseként kérem, fogadja el a barcasági magyarság részéről a Zajzoni Rab István-díjat! Isten éltesse!

Zajzoni Rab István Díj

Bencze Mihály | SZILI KATALIN méltatása

Szili Katalin magyar jogász, humánökológus, politikus, országgyűlési képviselő, miniszterelnöki megbízott, az országgyűlés volt elnöke 1956. május 13-án született Barcs városában. Édesapja kereskedelmi előadóként, édesanyja könyvelőként dolgozott. A pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban érettségizett, majd a Janus Pannonius Tudományegyetemen 1981-ben szerzett jogi végzettséget. 1990–1992 között az Eötvös Loránd Tudományegyetemen TTK humánökológiát tanult, majd 2001-ben politológiából szerzett diplomát Pécsen.

A pécsi városi tanács gyámügyi előadója, 1984-től csoportvezetője volt. 1984–1985 között Pécs megyei jogú város

tanácsának tagja, gyámügyi előadó, csoportvezető lett. 1985-ben letette az ügyvédi és jogtanácsosi szakkvizsgát. 1985–1992 között a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatósághoz került, előbb jogtanácsos volt, majd hatósági osztályvezetőként és a Környezetvédelmi Felügyelőség hatósági vezetőjeként dolgozott. 2003-ban a Pécsi VSK női kosárlabda-szakosztályának társadalmi elnökévé választották, a posztot 2005-ig viselte. 2008-ban a Pécsi Tudományegyetem címzetes egyetemi docense lett. A Pécsi Tudományegyetem modellváltását követően az egyetem kuratóriumi tagjává vált.

Politikai karrierje: 1983 és 1989 között az MSZP tagja, 1989-ben az MSZP alapító

tagja volt, és tagja maradt 2010-ig. 1992 és 1994 között pécsi önkormányzati képviselő volt. Emellett 1993 és 1994 között az MSZP parlamenti frakciójának szakértője, 1993-ban az Országgyűlési Hivatalban az MSZP-frakció környezetvédelmi szakértője volt. Az 1990-es országgyűlési választáson képviselőjelölt lett, majd 1994-ben Baranya megye egyéni képviselőjeként bejutott az Országgyűlésbe. 1998 és 2006 között minden alkalommal megnyerte választókerületét, a 2010-es országgyűlési választásokon viszont pártja Baranya megyei listájáról jutott a törvényhozáshoz. 1994-ben a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium politikai államtitkárává nevezték ki, mely posztot az

1998-as kormányváltásig viselte. Ebben az időben az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) Tanácsának tagja is volt. 1997-ben megválasztották pártja Baranya megyei elnökévé. Egy évvel később a párt országos nőtagozatának elnöke lett. Mindkét posztját 2001-ig viselte. 2000 és 2004 között a párt országos elnökhelyettese volt. 1998-ban az Országgyűlés alelnökévé, majd 2002-ben a Magyar Köztársaság első női házelnökévé választották. Tisztsége folytán a Szent Korona Testület tagja is lett. 2009 nyarán bejelentette, hogy lemond az Országgyűlés elnökének posztjáról, hogy aktívabban részt tudjon venni a választási kampányban. 2004-ben megalapította a ma is működő Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumát (KMKF). 2005-ben köztársasági elnökjelölt volt. 2008 megalapította a ma is működő Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanácsot (NFFT), melynek ma is tiszteletbeli elnöke. 2009-ben megalakította a Szövetség a Jövőért Mozgalmat, majd a kilépést követően, 2010-ben a Szociális Unió nevű pártját, amelynek elnökévé is választották. Emiatt párttagsága megszűnt, és kilépett az MSZP országgyűlési frakciójából. A 2014-es országgyűlési választáson egy új pártformáció, a KTI, a Közösség a Társadalmi Igazság Néppárt listavezetője, majd elnöke volt 2023-ig. 2015. március 1-jétől az Orbán-kormány miniszterelnöki megbízottjaként tevékenykedik. 2015-ben a Kárpát-medencei magyar autonómiaügyek egyeztetéséért felelős miniszterelnöki megbízott. 2021 szeptemberében *Harmincből tíz* című, főleg kisebbségi nemzetpolitikával foglalkozó könyve kapcsán tartott könyvbemutatót, ahol egyebek mellett hangsúlyozta, hogy szerinte se az ellenzék, se az Európai Unió nem képviseli eléggé a nemzeti kisebbségek jogait. Kitért arra is, hogy korábbi pártjában ő képviselte a leghangosabban a lojalitást ezen kisebbségek felé. Az időközben hatályba lépett, egyetemi alapítványok kuratóriumi tagjaira vonatkozó összeférhetetlenségi szabályok miatt 2023 februárjában lemondott miniszterelnöki megbízotti posztjáról, hogy megtarthassa a Pécsi Egyetemet fenntartó Universitas Quinqueecclesiensis Alapítványban betöltött kuratóriumi tagságát, ugyanakkor a neve ezek után miniszterelnöki főtanácsadóként tűnt fel. 2023. március 31-én bejelentette, hogy formailag is csatlakozik a KDNP-hez, ahová nyilatkozata szerint „mindig is tartozott”. 2023-tól a Kárpát-medencei magyar autonómiaügyek egyeztetéséért felelős miniszterelnöki főtanácsadó.

Szili Katalin mindig és mindvégig, ahogyan ezt házelnökként is tette, a párbeszéd és a nemzeti alapkérdésekben az együttműködés híve volt.

Házasság, férje építőmérnök. Vér szerinti gyermekük nem született, de egy autóbalesetben elhunyt baráti házaspár két gyermekét közösen nevelték fel, már unokájuk is van.

Művei: Gulyás Mihály, Szili Katalin (szerk.): *A fenntartható fejlődés felé. A Magyar Szocialista Párt környezetvédelmi programjának tervezete és korábbi környezetvédelemmel foglalkozó programok*. Szelén, Bp., 2000; „*Muszáj baloldalinak lennünk!*” – *egy vita tanulmányai*. Szili Katalin előadása. Civil Akadémia Alapítvány, Bp., 2007 (*Andrássy úti esték*); *Kendőzetlenül. Válogatott írások, interjúk, 2002–2009*. Ventus Commerce, Bp., 2009; *Kendőzetlenül. Válogatott írások, interjúk, 2002–2009*. 2. bőv. kiad. Ventus Commerce, Bp., 2010; *Ahelyett, hogy zöldeket beszéljünk. Magyar Nemzet*, 2019. szeptember 9.; *Mit kell tudni az autonómiáról?* Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Bp., 2019; Kalmár Ferenc – Dr. Szili Katalin: *A nemzeti kisebbségvédelem javasolt alapelvei az EU-ban*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Bp., 2019; Kalmár Ferenc – Dr. Szili Katalin: *A nemzeti kisebbségvédelem javasolt alapelvei az EU-ban*. 2. bőv. kiad. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Bp.; *Harmincből tíz. Kárpát-medencei autonómiatörekvések, szomszédságpolitika és az európai kisebbségvédelem 2010–2020*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Bp., 2021; Katalin Szili: *Ten out of thirty*.

Aspirations for autonomy, neighborhood policy and the minority protection 2010–2020. Bethlen Gábor Fund Management Ltd. Bp., 2022.

Tagságai: 1992–1998: a Magyar Humánökológus Társaság elnökségi tagja, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság tanácsának és az európai integrációs tárcaközi bizottságának tagja, 2002–2009: a Szent Korona Testület tagja, 2018: a Rákóczi Szövetség tanácsadó-testületi tagja, a Nők Magyarorszáért Klub alapító tagja, 2021: az Universitas Quinqueecclesiensis Alapítvány kuratóriumi tagja, 2023: a Kereszténydemokrata Néppárt tagja.

Törvényalkotásban elért eredményei: a környezetvédelmi törvény, a környezetvédelmi termékdíjat bevezető jogszabály, a területfejlesztési és területrendezési törvény előkészítése és elfogadtatása, a műemlékvédelmi és a természetvédelmi törvénytervezetek koncepciójának a kialakítása.

Díjai, kitüntetései: Baranya Gazdaságáért Díj – A Kereskedelmi Kamara elismerő címe (1998), a Belga Koronarend nagykeresztje (2003), a Német Szövetségi Köztársaság nagykeresztje (2004), a Francia Köztársaság Becsületrendjének parancsnoka (2005), a Perui Köztársaság Kongresszusi Becsületrendjének nagykeresztje (2005), 18 fa az izraeli Yad Vashem Emlékparkban (2005), az Osztrák Köztársaság szolgálatáért az Arany Érdemrend szalaggal (2005), a mongol államalapítás 800. évfordulója alkalmával alapított érdemrend (2006), a Lengyel Köztársasági Érdemrend parancsnoki keresztje csillaggal (2006), a Spanyol Becsületrend nagykeresztje, polgári tagozat (2007), a Gumiljov Eurázsiai Nemzeti Egyetem (Kazahsztán) díszdoktora (2007), bolgár elnöki díszoklevél és dísz-emlékérem (2007), Pécsi Tudományegyetem: címzetes egyetemi docens (2008), az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Bátorhory-díja (2008), Marosvásárhely Pro Urbe díja (2008), az Olasz Szolidaritás Csillaga Rend főtiszti fokozat (2009), Vajdaság Autonóm Tartomány Tolerancia díja (2009), a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Bocskai-díja (2020), a CSEMADOK Pozsonypüspöki Alapszervezetének kitüntetése (2020), Barcs, Dejtár, Kazincbarcika, Kővágószőlős és Szügy díszpolgára. Szili Katalin hatszor volt a Brassói Magyar Napok védnöke.

Tisztelt Szili Katalin, miniszterelnöki megbízott! Értékes munkájának elismeréseként kérem, fogadja el a barcsági magyarság részéről a Zajzoni Rab István-díjat! Isten éltesse!

Demeter Zsuzsanna felvételei a Művelődés-díj átadó ünnepségen a kolozsvári Györkös Mátyás Emlékházban 2023. december 14-én

